

knauf

Плита КНАУФ
Звичайна

Плита КНАУФ
Вологостійка

Плита КНАУФ
Вогнестійка

Є відмінності!

Компанія КНАУФ знайшла спосіб зробити Вашу роботу зручнішою.
Тепер кожна плита КНАУФ має свій унікальний колір. Вам буде легко їх розрізнити.

ТОВ "КНАУФ ГІПС КИЇВ", 03067, м. Київ, вул. Гарматна, 8
тел.: (+38 044) 277-9900; www.knauf.ua

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4, 2021

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

ВИХОВАННЯ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА REDPRESA.UA

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ТВОРИМО СОБОРНУ УКРАЇНУ РАЗОМ: ДО 30-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Матеріал читайте на с. 23 – 25

Віктор Ученко, здобувач освіти гр. 12 з професії «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів» ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» виконує діагностику ефективності роботи двигуна автомобіля Mercedes Benz A140 за допомогою мотор-тестера Autoscope IV, майстер виробничого навчання Борис Мельник

Денис Давиденко здобувач освіти гр. 12 з професії «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів» ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» виконує комп'ютерну діагностику двигуна автомобіля Mercedes Benz A140 за допомогою діагностичного сканера Launch X431 Pro

Заступник директора з виховної роботи ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище» Оксана Приймачук разом зі здобувачами освіти презентують результати обласного пошукового проєкту «Київщина кулінарна»

Олександр Опанасенко здобувач освіти за професією «Електрозварник ручного зварювання. Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах» ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей» презентує результати обласного пошукового проєкту «Київщина кулінарна»

ВТОРИННЕ ВИКОРИСТАННЯ ПАПЕРОВИХ ВІДХОДІВ У ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

Матеріал читайте у наступному номері

Презентація колекції паперових суконь «Магія оригамі»

Учасники конструкторської студії «Кутюр'с» під час роботи в «Дизайн-студії» на базі Навчально-практичного центру Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЄКТ «ДОБРИЙ ЯНГОЛ»

Матеріал читайте на с. 35–36

Заступник директора з виховної роботи ДНЗ «Згурівський професійний ліцей» Наталія Волик разом з викладачами Тетяною Бондаренко, Надією Стукало та здобувачами освіти ліцею під час зустрічі з вихованцями Київського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей «Родина», с. Сезенків

Здобувачі освіти ДНЗ «Згурівський професійний ліцей» допомагають людям похилого віку, які залишились без піклування

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4 (93) 2021

ЖОВТЕНЬ – ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Марія Теловата – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Людмила Базиль – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Валерій Булгаков – кандидат політичних наук, доцент, директор ДВНЗ «Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну», голова правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників закладів І – II рівнів акредитації»

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Петро Коржевський – начальник Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Катерина Мірошніченко – президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор надзвичайний Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Ірина Шумік – кандидат наук з державного управління, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідectво про державну реєстрацію
серія KB № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
(протокол № 11 від 22.11.2021 р.)

Передплатний індекс 48764

ЗМІСТ

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Ничкало Нелля. Науково-методичний служб – державну підтримку 2

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Мірошніченко Катерина. Стратегія розвитку сучасної системи
підготовки кваліфікованих фахівців: для ринку праці 5

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Недашківський Руслан. Кластер у розвитку закладу
професійно-технічної освіти 8
Кириленко Людмила, Рафікова Людмила. STEM-підходи до навчання 10
Кучеренко Раїса. Електронний навчальний посібник
«Ментальні карти з математики» 14
Коношевич Тетяна, Колодійчук Лариса, Мельнічук Людмила.
Дистанційне навчання: від викликів до реалізації 17
Гапоненко Оксана. Особливості дистанційного навчання
в умовах карантину 20

ВИХОВАННЯ

Стасєєва Марина. Творимо соборну Україну разом: до 30-річчя
Незалежності України 23
Туряниця Зоя. Національно-патріотичне виховання
студентів у закладах фахової передвищої освіти 26
Мазур Людмила. Креативність – взаємозв'язок творчості
та успішності вихованців закладу 29
Любчак Ірина, Бартко Наталія. Нові виклики та сучасні рішення:
ефективні форми гурткової роботи 32
Волик Наталія. Соціальний проєкт «Добрий янгол» 35

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Ляницька Наталія. Тренінги «Батьківський всеобуч для родин,
які виховують дітей з особливими освітніми потребами» 37

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

Савченко Ірина, Юрова Олена. Партнерство у діяльності й співпраця
STEAM-центру як ресурс розвитку та інновацій 41
Пятничук Тетяна. Критерії і показники педагогічного діагностування
професійної компетентності майстрів виробничого навчання 45

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Ладан Микола. Соціальне партнерство як умова якісної підготовки
робітничих кадрів: участь у міжнародних проєктах 49

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Савенко Олександр, Кайтановська Ольга, Шнюкова Ірина.
Професійна орієнтація учнівської молоді у Франції 52

ХРОНІКА

Шевчук Людмила, Шамралюк Олена. Науково-методична рада
як платформа кращих практик змішаного
та дистанційного навчання в З(ПТ)ПО 55

ВІТАЄМО

Яроцька Наталія, Гордієнко Наталія. 55 років багатих урожаїв
Державного навчального закладу «Ржищівський професійний ліцей» 57
Шмідель Володимир. Етапи зростання: 70-ліття Луцького вищого
професійного училища будівництва та архітектури 59
Вітаємо з захистом дисертацій 63

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал в обов'язковому порядку.

© «Педагогічна преса», 2021

© «Професійна освіта», 2021

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІЙ СЛУЖБИ – ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Професійна педагогіка як субдисципліна педагогічної науки увійшла в науковий обіг в Україні та в багатьох зарубіжних державах завдяки академіку, доктору педагогічних наук, професору Сергію Яковичу Батишеву. Спочатку цей видатний учений (колишній виробничник) створив підручник «Виробнича педагогіка». Згодом ним методологічно обґрунтовано трансформацію «Виробничої педагогіки» у «Професійну педагогіку». Відтоді ця наукова дисципліна набула сучасного теоретико-методологічного обґрунтування на основі міждисциплінарності, виокремлювалися її основні напрями з урахуванням особливостей підготовки кваліфікованих робітників та інших фахівців для різних секторів економіки.

Сотні й тисячі публікацій вітчизняних і зарубіжних учених свідчать про глибинний вплив професійної педагогіки як науки на розвиток систем підготовки виробничого персоналу. Цю думку підтверджують численні бібліографічні показники, підготовлені фахівцями державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Багатьом закладам професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти усіх регіонів України притаманний інноваційний розвиток завдяки професійній педагогіці. Як відомо, в нашій державі вже давно розпочалися системні дослідження з проблем поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних училищах та закладах освіти інших типів, а також на виробництві. Відтоді розпочалося формування українських наукових шкіл з професійної педагогіки, теорії і методики професійної освіти. Маємо під-

стави пишатися доробком наших науковців і талановитих практиків – викладачів, майстрів виробничого навчання, керівників закладів професійної освіти з цих та інших проблем.

Цілком закономірним стало створення у 2006 р. Інституту професійно-технічної освіти АПН України. Нині науковий доробок цього академічного інституту високо оцінюється практичними працівниками закладів системи профтехосвіти, а також вітчизняними і зарубіжними науковцями. На нашу думку, заслуговує високої оцінки системна діяльність Інституту, спрямована на організацію педагогічних експериментів на всеукраїнському та регіональних рівнях з актуальних проблем модернізації підготовки виробничого персоналу для різних економічних секторів нашої держави. Вважаємо за доцільне особливо наголосити на цінності й високій результативності його творчої співпраці з науково-методичними, навчально-методичними центрами професійно-технічної освіти в областях.

За умов, коли динамічно зростає роль наукового знання у розвитку економіки української держави, а також значно посилюються вимоги роботодавців до якості підготовки майбутніх фахівців, викликають подив «міркування» державних чиновників різного рівня про те, чи потрібна наука для професійно-технічної освіти та в професійній (професійно-технічній) і фаховій передвищій освіті... А поряд з цим з року в рік «проштовхуються» пропозиції, пронизані наміром знищити в областях науково-методичні, навчально-методичні центри. Їх автори пропонують замість цих самостійних і самодостатніх підрозділів системи методичної служби в областях створити відділи/лабораторії в обласних інститутах підвищення кваліфікації педагогічних працівників. У нашій історії це вже було й не виправдало себе.

© Ничкало Н., 2021

Такі не дуже розумні пропозиції спричинені намаганням «розвантажити державний бюджет» та зекономити на методичній службі. Отже, маємо негативну тенденцію, що може вплинути на зниження інтелектуального потенціалу педагогів професійної школи і нашкодити справі.

У відомому енциклопедичному виданні «Профтехосвіта України: XX століття» (К.: Видавництво «АртЕк», 2004. – 876 с.) розкрито становлення і розвиток методичної служби профтехосвіти на різних історичних етапах, показано її вплив на інноваційну діяльність педагогічних колективів профтехучилищ, центрів, технікумів і коледжів.

У зв'язку з цим звернемося до досвіду Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, якому в жовтні цього року виповнилося пів століття. Вирішуючи завдання професійного розвитку педагогічних працівників Центру, виконання ними функцій не тільки як агентів змін, а й дослідників та ініціаторів нових проектів, було розроблено структуру колективного портфолію цієї установи, у якому фіксуються та доповнюються результати навчання, здобутки та досягнення методистів. Нині основними завданнями центру є такі: розроблення індикаторів та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; проведення моніторингових досліджень освітнього процесу у ЗП(ПТ)О; розроблення стандартів, на основі компетентнісного підходу; організація освітнього процесу за модульно-компетентнісним підходом; впровадження STEM-освіти, інклюзивної та дуальної форм навчання; посилення уваги до інноваційних педагогічних, виробничих, цифрових технологій і сучасних форм профорієнтаційної орієнтації; проведення дослідно-експериментальної роботи; створення навчальних посібників та підручників нового покоління; здійснення моніторингових досліджень якості надання освітніх послуг; поширення кращих освітніх практик; забезпечення професійного розвитку педагогів. Приємно зазначити, що наприкінці XX – початку XXI століття успішно захистили кандидатські дисертації 14 педагогів закладів профтехосвіти Хмельниччини.

Упродовж останніх п'яти років працівниками системи профтехосвіти цієї області підготовлено рукописи одинадцяти видань, яким надано гриф Міністерства освіти і науки України. Твор-

чі групи педагогів з участю роботодавців під керівництвом методистів Центру розробили 28 стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, з них 19 – на основі компетентнісного підходу. Упродовж останніх 20 років у співпраці із закладами профтехосвіти під науковим керівництвом інститутів НАПН України та МОН України проведено 10 експериментів всеукраїнського рівня, 17 – регіонального, ефективно працювали 6 обласних експериментальних лабораторій. Неодноразово цей досвід заслуховувався і схвалювався Відділенням професійної освіти та освіти дорослих НАПН України.

За результатами всеукраїнських експериментів обґрунтовано концептуальні засади безперервного професійного зростання педагогів, експериментально перевірено різні моделі, інноваційні форми і зміст підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи професійно-технічної освіти відповідно до їхніх особистісних запитів, програмних цілей закладів освіти та сучасних потреб ринку праці.

На основі напрацьованого науково-методичного інструментарію творчою групою Центру вперше розроблено професійно-педагогічні профілі працівників ЗП(ПТ)О, що дало змогу на основі діагностування їхніх освітніх потреб запровадити різні моделі та техніки неперервного професійного розвитку педагогічного персоналу. За цикл робіт «Форми і зміст курсового підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти» авторський колектив Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області у 2012 р. визнано Лауреатом Державної премії України в галузі освіти у номінації «Професійно-технічна освіта».

Про позитивні тенденції в організації методичної роботи свідчить також цілеспрямована інноваційна діяльність науково-методичних, навчально-методичних центрів профтехосвіти в областях – Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Київській, Луганській, Сумській та інших. Їх колективи поставили перед собою високу планку – наукове забезпечення, експериментальна робота, диференціація та індивідуалізація в наданні допомоги педагогічним працівникам. Незважаючи на перепони і суперечності, вони співпрацюють з академічними інститутами і закладами вищої освіти й досягають високої науко-

вої планки, зокрема: беруть участь у всеукраїнських і регіональних експериментах, створюють нові освітні програми, творчо працюють у міжнародних проектах.

Цілком погоджуємося з висновком кандидата педагогічних наук, доцента Л. Шевчук: «Успіх професійної освіти України залежить від ефективної співпраці всіх інституцій у реалізації сучасних стратегій і тактик її розвитку. Саме тому очікуємо, що в проекті Закону України «Про професійну освіту» у розділі щодо науково-методичного забезпечення достойне місце займуть його провайдери – регіональні науково-методичні центри професійної освіти».

На жаль, у нашій державі має місце нерозуміння й недооцінка значення методичної роботи й результатів діяльності науково-методичних і навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти в областях. Це не могло не позначитися на змісті проекту Закону України «Про професійну освіту», про який згадувала Л. Шевчук. Автори цього проекту запропонували створювати ресурсні центри... Зрозуміло, що такі центри не зможуть виконувати функції випереджувального науково-методичного забезпечення розвитку професійної освіти у регіонах. Вважаємо, що таке запозичення із зарубіжного досвіду недоцільно розглядати як інновацію.

У зв'язку з цим звернемося до положень, обґрунтованих видатним українським методологом і дидактом С. Гончаренком. Ідеться про методику як науку: «Розвиток методичної науки в умовах розбудови національної системи освіти набуває особливо важливого значення. Вона має обґрунтовувати й будувати педагогічні процеси, виробляти нові педагогічні технології навчання, у яких реалізувалися б мета й принципи нашої освітньої системи, спрямувати вчителя в його повсякденній творчій діяльності, допомагати студентові (майбутньому вчителю) оволодіти професією. Однак це пряме й конкретне служіння потребам школи, що є покликанням методики, пов'язане з подоланням відомих труднощів і суперечностей у її розвитку».

У праці «Методика як наука» [Гончаренко С. У. Методика як наука. – Хмельницький: Вид-во ХГПІК, 2000. – 30 с.], академік зауважує, «що в серйозних учених, як правило, не виникало і не виникає сумнівів щодо важливості методики як науки. Більше того, багато видатних учених у галузі певної науки були одночасно гли-

бокими знавцями і методики вивчення цієї науки: пригадаймо, хоча б відомих фізиків Е. Резерфорда, Н. Бора, А. Ейнштейна, П. Капіцу, І. Кикоїна, Л. Ландау, Р. Фейнмана, математиків М. Лузіна, А. Колмогорова, В. Глушкова, М. Кравчука, О. Погорелова, М. Лаврентьева, геохіміка В. Вернадського, філологів О. Білецького, Л. Булаховського та багатьох інших, які є авторами оригінальних методичних ідей чи навіть систем, авторами шкільних програм і підручників, методичних посібників чи інших книжок для учителів». Учений обґрунтовує таке важливе методологічне положення: «...методика є прикладною наукою, що за своїм змістом і завданнями є дуже близькою до комплексу технологічних наук».

На нашу думку, це стосується діяльності науково-методичної/навчально-методичної служби сучасної професійної освіти й відповідно потребує перегляду статусу методиста професійних закладів освіти. У «Збірнику професійно-педагогічних профілів педагогічних працівників...», про який згадувалося вище, викладено трудові функції (обов'язки) методиста закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Визначено його основні компетентності: нормативно-правову, фахову, психологічну, педагогічну, комунікаційну, інформаційно-цифрову (с. 56–60), а також трудові функції та основні компетентності методиста навчально-методичного (науково-методичного) центру (кабінету) професійно-технічної освіти. Як рецензент такого надзвичайно важливого видання, вважаю за доцільне наголосити, що така праця виконана в Україні вперше і заслуговує високої оцінки на загальнодержавному рівні.

Який можна зробити висновок на основі осмислення змісту цих документів та їх окремих положень? Безумовно, виконання таких широких обов'язків і функцій потребує високого рівня наукової і професійної підготовки методистів. Сьогодні для цього потрібні кандидати і доктори педагогічних та інших наук. А що ж маємо насправді? На превеликий жаль, низький соціальний статус методиста та український низький рівень оплати його праці. Досить сумні конкретні дані ми наводили у статті «Пандемія безвідповідальності за долю професійної освіти» (Професійна освіта, 2020, № 3). Не будемо їх повторювати, оскільки вони не покращилися.

На наше переконання, лише реальна державна політика щодо професійної освіти може вилікувати таку хворобу.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ: ДЛЯ РИНКУ ПРАЦІ

Катерина МІРОШНИЧЕНКО, президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, м. Київ

Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти є активним учасником процесу модернізації професійної освіти з метою розвитку, збереження й відродження її престижності в суспільстві та з-поміж молоді зокрема. Представники ВАПП увійшли до робочих груп, що наразі працюють над змістом проекту Закону України «Про професійну освіту» та розробленням стратегії розвитку у складі Ради з питань розвитку професійної(професійно-технічної) освіти як консультативно-дорадчого органу при Президентові України.

Модернізація професійної освіти передбачена Концепцією реалізації державної політики у галузі професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р).

Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти розуміють важливість зміни іміджу системи підготовки кваліфікованих кадрів і забезпечення рівних прав та можливостей учасників освітнього процесу порівняно з іншими освітніми галузями.

Одним із першочергових кроків реформування професійної (професійно-технічної) освіти визначено формування оптимальної мережі закладів професійної освіти. Загалом поняття «оптимізація» викликає глибоке занепокоєння у значної кількості керівників та педагогічних працівників, які не безпідставно вважають це загрозою для існування цілісної та доступної системи підготовки кваліфікованих кадрів. Важливо враховувати велику кількість чинників, аби через прийняття рішень про зміну мережі закладів професійної освіти не позбавити потенційних здобувачів професійних кваліфікацій можливостей реалізувати свої потреби в професійній освіті.

Тому першим кроком у процесі оптимізації мережі закладів професійної освіти має стати широке моніторингове дослідження системи підго-

товки кваліфікованих кадрів, запитів здобувачів освіти в професійних кваліфікаціях і потреб регіональних та національного ринку праці. Адже без невинного системного відстеження певного об'єкта, процесу, явища, ситуації неможливо говорити про аналіз та висновки, придатні для прийняття керівних й управлінських рішень, пов'язаних із необхідністю вибору найоптимальніших альтернатив з-поміж усіх можливих та конкуруючих між собою версій.

Одним із ключових завдань моніторингу сьогодні є обґрунтування системи показників, передусім у соціально-гуманітарній сфері, що характеризували б основні параметри способу життя, а також визначення граничних значень, що гарантували б сталий і стабільний розвиток країни та регіонів. Серед основних елементів моніторингу є визначення мети, для досягнення якої і потрібне прийняття тих чи інших політичних рішень, здійснення точного аналізу проблем, а саме, з'ясування потреб суспільства, окремих його груп чи окремих інтересів особистості. Для прийняття політичних рішень доцільно чітко визначити межі проблеми та загрози, які можуть виникнути у досягненні поставленої мети. Для ВАПП такими проблемами є зникнення великої кількості сільських та тих, що спеціалізуються на художніх промислах, закладів професійної освіти, втрата роботи для педагогічних працівників, зниження доступності професійної освіти для населення.

Важливим етапом є створення проекту державно-політичного рішення. Необхідно провести широке обговорення альтернативних варіантів рішення однієї й тієї ж проблеми для визначення базових принципів і конституційних норм, вироблення стратегії загальнодержавної політики. Для оцінки дієвості того чи іншого закону або адміністративного акту важливо звернути увагу на засоби: чи є вони адекватними, ефективними й оптимальними для досягнення поставлених завдань. З-поміж основних чинників, що безпо-

середньо впливають на стратегію планування системи професійної освіти – визначення організаційно-методологічних підходів до планового реформування мережі закладів, що надають освітні послуги з підготовки кваліфікованих кадрів та перелік основних тенденцій, чинників і показників соціально-економічного розвитку регіону, що впливають на становлення оптимальної мережі закладів освіти регіону.

Важливо забезпечити виважений підхід до встановлення чинників, умов, критеріїв модернізації та оптимізації мережі закладів професійної освіти, розроблення плану покрокових дій щодо реорганізації закладів освіти, що має забезпечити належну якість підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб національного й регіональних ринків праці з урахуванням запитів здобувачів професійних кваліфікацій.

На нашу думку, необхідно виконати такі завдання для започаткування процесу оптимізації мережі закладів професійної освіти:

- дослідження практичних механізмів ринку праці, що впливають на регулювання попиту на кваліфіковані кадри на рівні регіону, підприємств, організацій із урахуванням видів економічної діяльності та економічного потенціалу регіону в цілому;
- вивчення стану і рівня зайнятості населення за видами економічної діяльності, формами власності, особливостями впливу економічних і соціальних наслідків безробіття для регіону, напрямками реалізації державної та регіональної політики в соціальному захисті безробітних;
- вивчення особливостей регіонально-галузевих аспектів попиту та пропозиції кваліфікованих кадрів з урахуванням демографічної ситуації і рівня самозайнятості населення;
- визначення основних чинників, що впливають на індивідуальний попит, на робочу силу й вибір професійної траєкторії, сприяють самозайнятості населення та стимулюють навчання упродовж життя;
- проектування основних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності закладів освіти, що здійснюють підготовку кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці;
- прогнозування орієнтовних обсягів і структури попиту на кваліфіковані кадри та потреби в нових кваліфікаціях;
- аналіз спектру освітніх послуг, що пропонують заклади професійної освіти, результати їх навчально-виробничої діяльності;

• дослідження можливостей щодо модернізації матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення, доступності ЗП(ПТ)О відповідно до потреб нових кваліфікацій;

• визначення оптимальної структури мережі закладів професійної освіти, напрямів, нових форм, методів та видів здобуття професійних кваліфікацій, надання рекомендацій щодо нових підходів до популяризації робітничих професій, професійної діагностики здобувачів освіти, використання можливостей сучасного інформаційного простору.

Формування оптимальної мережі закладів професійної освіти матиме позитивні результати лише за таких умов:

- задоволення потреб національного та регіональних ринків праці завдяки якісній підготовці кваліфікованих кадрів, відповідно до вимог роботодавців та сучасного виробництва;
- ефективного використання бюджетних коштів на підготовку кваліфікованих кадрів шляхом створення потужних закладів професійної (професійно-технічної) освіти з контингентом понад 400 осіб, а для закладів, що спеціалізуються на підготовці спеціалістів із народно-художніх промислів, – до 250 осіб;
- упровадження внутрішньої та зовнішньої системи забезпечення якості надання освітніх послуг у галузі професійної (професійно-технічної) освіти;
- модернізація матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти та впровадження сучасних виробничих технологій в освітній процес;
- забезпечення швидкого реагування закладів професійної (професійно-технічної) освіти на освітні потреби здобувачів професійних кваліфікацій усіх категорій населення відповідно до демографічного та економічного потенціалу регіону;
- формування нового іміджу сучасної професійної освіти шляхом створення закладів нового типу, що можуть отримати статус центрів професійної досконалості.

Наявна система управління соціально-економічним розвитком ринку праці на різних рівнях визначається різними цілями і завданнями економічних суб'єктів ринку праці, сфери зайнятості, системи надання освітніх послуг. На загальнодержавному рівні вона полягає в ранній діагностиці запобігання майбутніх структурних дисбалансів на ринку праці та у сфері зайнятості. Тому ключовими мають стати маркетингові дослідження, тобто збір і аналіз інформації про проблеми,

пов'язані зі стратегією розвитку регіонального ринку праці, узгодженням попиту та пропозиції робочої сили, виявлення тенденцій формування і розподілу робочої сили між регіонами країни, галузями виробництва, зміни галузевої і професійно-кваліфікаційної структури робочої сили відповідно до динаміки розвитку різних галузей, визначення тенденцій у формуванні вартості робочої сили.

На регіональному рівні дослідження ринку праці та сфери зайнятості полягає в узгодженні попиту й пропозиції робочої сили в умовах конкретної території та у вирішенні таких завдань: 1) формування трудового потенціалу, що за своїми кількісними та якісними характеристиками відповідає вимогам суспільного господарства регіону з урахуванням менталітету населення; 2) забезпечення підприємств необхідними кадрами з різних джерел, передусім з урахуванням можливостей закладів професійної освіти; 3) забезпечення ефективної та динамічної зайнятості населення (навчання, перенавчання, працевлаштування вивільнених працівників і незайнятих громадян, що потребують працевлаштування); 4) підтримання регіональної, галузевої та професійно-кваліфікаційної збалансованості між структурою пропозиції робочої сили і структурою робочих місць.

Упровадження сучасної методики формування оптимальної мережі закладів професійної освіти дає можливість на рівні регіону збільшити реальну видатність та результативність виробництва без залучення додаткових ресурсів, створити передумови для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Проблема регіональних ринків праці щодо підготовки відповідних кваліфікованих кадрів актуалізується, бо в умовах пандемії після дефіциту трудових ресурсів виникла надлишкова пропозиція робочої сили. Тому під час прийняття рішень про реорганізацію закладів професійної освіти та формуванні їх оптимальної мережі необхідно враховувати такі чинники:

- діяльність закладів професійної освіти має орієнтуватися на споживачів робочої сили – роботодавців. Це передбачає виявлення груп роботодавців, запитів щодо використання трудових ресурсів, можливостей реального найму працівників, їх вимог до переліку необхідних професій, здійснення заходів щодо підготовки відповідних категорій кваліфікованих кадрів;

- спроможність орієнтації закладів освіти на цілі, що висувуються іншими суб'єктами ринкових відносин – найманими працівниками: забезпечення здобуття відповідного кваліфікаційного рівня, професійних та «м'яких» компетенцій, здатності адаптуватися до умов мінливого попиту, їхніх вимог до рівня оплати праці, умов виробництва, режиму роботи й відпочинку, мотивацію поведінки;

- можливість закладу здійснювати орієнтацію на системний підхід: усі види діяльності, пов'язані з наданням освітніх послуг праці, мають функціонувати синхронно. Це стосується питань фінансування, підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, формування й використання доходів отриманих від надання послуг населенню, стимулювання самозайнятості та сприяння працевлаштуванню випускників, забезпечення соціальної підтримки осіб із особливими освітніми потребами;

- спрямованість орієнтації закладу на довгострокову перспективу, прийоми і методи його діяльності мають забезпечувати здобувачам кваліфікацій професійної освіти можливості бути більш поінформованими про кон'юнктуру ринку праці, основні тенденції його зміни, формувати у випускників найбільш ефективні способи ринкової поведінки, розраховані не тільки на успішність у поточній ситуації, а й у майбутньому, тобто проводити діяльність, спрямовану на задоволення потреб не лише споживачів робочої сили, а й потреб усього працездатного населення, що виходить на ринок праці і вступає на нього у ринкові відносини.

В умовах поглиблення безробіття та посилення конкурентної боротьби на ринку праці, заклади професійної освіти, що стануть осередком здобуття підходящої та привабливої роботи, можливості реалізації свого професійного потенціалу на ринку праці, підтвердять свою конкурентоспроможність, здатність до розвитку та своє право на місце в оновленій мережі закладів професійної освіти.

ВАПП підтверджує свою готовність долучитися до розроблення та обговорення стратегічно важливих рішень, нормативно-законодавчих актів у сфері професійної освіти для забезпечення розвитку сучасної системи підготовки кваліфікованих кадрів, що задовольнятимуть потреби сучасного суспільства та не будуть порушувати права учасників освітнього процесу та потенційних здобувачів професійних кваліфікацій.

УДК: 377

КЛАСТЕР У РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Руслан НЕДАШКІВСЬКИЙ, доктор філософії, заслужений працівник освіти України, віцепрезидент Всеукраїнської асоціації працівників професійної (професійно-технічної) освіти, директор державного навчального закладу «Катюжанське вище професійне училище», с. Катюжанка, Київська область

Розглянуто кластер на прикладі закладу професійної (професійно-технічної) освіти, виявлено переваги замкнутого циклу виробництва, обґрунтовано роль кластерної моделі в підготовці кваліфікованих робітників.

Ключові слова: кластер, виробництво та реалізація продукції, замкнений цикл виробництва, фінансова незалежність закладу освіти.

Ruslan NEDASHKIVSKY

CLUSTER AS A CONDITION FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION

The cluster is considered on the example of an institution of professional (vocational) education, the advantages of a closed production cycle are determined, the role of the cluster model in the training of skilled workers is substantiated.

Keywords: cluster, production and sales, closed production cycle, financial independence of the educational institution.

Зміни на ринку праці висувають підвищені вимоги до підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити високу якість роботи, продукції та продуктивності праці. Обрання професій для підготовки кваліфікованих робітників охоплює багато чинників: ринок праці регіону, моніторинг господарської діяльності та напрямів розвитку підприємств, матеріально-технічна база закладу професійно-технічної освіти, кадровий потенціал, економічна стратегія розвитку регіону.

Інновації – це не винахід, а вдосконалення з очевидним і конкретним ефектом або стійкою ефективністю. Самодостатність закладу професійної (професійно-технічної освіти) освіти у виробничому комплексі як різновид кластеру є запорукою розвитку. Це своєрідний симбіоз професійно-теоретичного навчання, виробничого навчання на виробництві і виробничої практики. Виробництво продукції або надання послуг під час виробничого навчання є запорукою ефективності і якості професійно-технічної (професійної) освіти, оскільки це – основна фаза підготовки.

Професор Гарвардського університету Майкл Портер у 80-ті роки ХХ століття ввів поняття кластер та обґрунтував його визначення: «Клас-

тери набувають різних форм залежно від їх глибини й витонченості, але більшість передбачають кінцевий продукт або сервісні компанії; постачальників спеціалізованих матеріалів, компонентів, обладнання, і послуг; фінансові установи і фірми в суміжних галузях. Кластери також часто охоплюють компанії в переробній промисловості (тобто, канали або клієнтів); виробників додаткових продуктів; провайдерів спеціалізованої інфраструктури; державні та інші установи, що надають спеціалізовані навчання, освіту, інформацію, дослідження й технічну підтримку (наприклад, університети, мозкові центри, професійно-технічні навчальні провайдери); агентства з визначення стандартів» [1].

У державному навчальному закладі «Катюжанське вище професійне училище» діють два відділення: відділення механізації і транспорту та відділення кулінарії і сервісу. На першому етапі створення кластеру головною метою було забезпечення розвитку співпраці між усіма структурними підрозділами. Ці два відділення утворили виробничу базу та сферу послуг замкнутого циклу.

Навчальне господарство закладу охоплює: 268 га орної землі, 74 га лісу, 34 га пасовищ,

пасіку, свиноферму, страусину ферму, тепличне господарство площею 600 м² та дослідну ділянку площею 1 га. Виробниче навчання за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» синхронізоване з проведенням польових робіт: обробіток ґрунту, сівба зернових та технічних культур, садіння овочевих культур, догляд за рослинами та збирання врожаю.

На базі ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище» в 2018 році створено навчально-практичний центр з підготовки фахівців за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Для польових робіт використовується сучасна сільськогосподарська техніка, а саме: комбайн зернозбиральний NEW HOLLAND TC 5.90 з зерновою жаткою 20GHCP, трактор Landini DT 110, МТЗ 82.1, Lovol 244 та FT 1304, агрегат дисковий причіпний АДП-3,5, плуг реверсний PR(PO)-4, сівалка точного висіву Gamma Plus 8, кукурудзозбиральна машина КМС-6 для роботи з комбайном NEW HOLLAND TC 5.90, каток зубчасто-кільчастий гідрофікований КЗК-6П-02, культиватор КПС-8 МП-ЗР.

Частина продукції сільського господарства реалізується підприємствам та населенню, частина – спрямовується на переробку в закладі. Після збирання, досушування, очищення зерна на млині отримують борошно, яке надходить до пекарні закладу. Відділення кулінарії і сервісу випікає з цього борошна хліб та хлібобулочні вироби (всього 28 найменувань). Це ж відділення реалізовує продукцію, попередньо отримавши ліцензії, сертифікати тощо. Наразі сформовано мережу закладів і підприємств, які обслуговуються.

Частина виготовленої продукції використовується для харчування здобувачів освіти, що дає можливість значно знизити ціну. Це тільки один невеликий ланцюжок виробничої діяльності. Адже учень має своїми руками виготовляти виріб або надавати послуги в реальних умовах і з кінцевим результатом. Тоді його дії, вміння вирішувати професійні завдання дійдуть до автоматизму в достатній якості, а це і є однією із складових професійної компетентності. В організації харчування в навчальному кафе та навчальному ресторані на 150 місць задіяно учнів, які навчаються за професією «Ку-

хар», обслуговування здійснюють учні, які навчаються за професією «Офіціант». У їдальні учні-кухарі побригадно конвеєрним способом готують напівфабрикати для реалізації населенню та організації харчування здобувачів освіти в закладі.

Здобувачі освіти, які навчаються за професією «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Адміністратор» та «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», займаються рекламою продукції закладу, проводять моніторинг попиту на товари та послуги, що надає Державний навчальний заклад «Катюжанське вище професійне училище», а також створюють сценарії проведення інформаційних компаній щодо популяризації закладу.

Для розвитку професійних умінь і навичок учнів заклад також надає такі послуги з: друкування, брошурування, ламінування, створення сайтів, обслуговування заходів, збирання сільгосппродукції, обробітку ґрунту, вантажопідйомні роботи та ін. Упровадження кластеру дає змогу заробляти кошти, які спрямовуються на модернізацію закладу, обслуговування техніки та волонтерську діяльність. Спочатку кластер охоплював тільки підрозділи закладу, наразі до нього доєдналася низка підприємств, які співпрацюють із закладом на основі соціального партнерства. Це дало можливість запровадити дуальну форму навчання підготовки кваліфікованих робітників за професією «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів». Отже, кластер на базі закладу сприяє створенню виробничого середовища, яке забезпечує максимально ефективне оволодіння професією та є підґрунтям ефективного соціального партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Porter M. On Competition, Boston: Harvard Business School, 1998. – URL: <http://ressources.aunege.fr/nuxeo/site/esupversions/ba0a40a7-4350-475d-a503-2475adcb9925/res/porter.pdf>
2. Недашківський Р. М. (курс) Методологічні підходи та принципи формування професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів. Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти. – 2021. – Вип. 33. – С.167–172.

STEM-ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ

Людмила КИРИЛЕНКО, провідний бібліотекар державного професійно-технічного навчального закладу «Бородянський професійний аграрний ліцей»;

Людмила РАФІКОВА, методист, старший викладач, викладач спеціальних предметів державного професійно-технічного навчального закладу «Бородянський професійний аграрний ліцей»

Розглянуто особливості застосування сучасної STEM-освіти в Бородянському професійному аграрному ліцеї: інтегроване навчання, розвиток навичок критичного мислення та розв'язання проблем, активна комунікація і командна робота, креативні та інноваційні підходи до створення проєктів, підготовка здобувачів освіти до технологічних інновацій життя, застосування науково-технічних знань у реальному житті. Проаналізовано теоретико-методологічні засади створення моделі STEM-освіти, що полягають у переході від традиційного навчання до інноваційного шляхом використання проєктного, практикоорієнтованого навчання, «перевернутого» та змішаного навчання.

Ключові слова: STEM-освіта, нано- та IT-технології, конкурентоспроможність, кваліфікований робітник, STEM-дисципліни, критичне мислення, STEM-орієнтований підхід, міжпредметні зв'язки.

Liudmyla KYRYLENKO, LIUDMYLA RAFIKOVA STEM-APPROACHES TO LEARNING

In the article is considered application features of modern STEM-education at Borodyansk professional agricultural lyceum: integrated learning, skills development of critical thinking and problem solving, active communication and teamwork, creative and innovative approaches to creation of projects, training of students to technological innovations of life, application of scientific and technical knowledge in real life. Analyzed theoretical and methodological principles of creating education STEM-model, consisting in the transition from traditional learning to innovative learning by using project, practice-oriented learning, inverted and blended learning.

Keywords: STEM-education, nano- and IT-technology, competitiveness, skilled worker, STEM-discipline, critical thinking, STEM-oriented approach, interdisciplinary links.

Сьогодні для забезпечення конкурентоспроможності України серед країн Європейського Союзу здобуття сучасних професій потребує всебічної підготовки й отримання знань із різних галузей наук за напрямками, які охоплює STEM-освіта, зокрема, інженерії, нано- та IT-технологій. Реформування освіти у напрямі STEM зумовлено трьома ключовими чинниками: *перший* – пов'язаний із глобальними економічними кризами, через які проходить кожна держава за останні десятиліття; *другий* – вказує на потребу фахівців, які потребують більш комплексних і гнучких знань, умінь та навичок, що відповідають вимогам XXI століття; *третій* – виявляє попит на STEM-грамотність, необхідну для розв'язання технологічних й екологічних проблем.

Успіх майбутніх професіоналів значною мірою залежить від їхніх глибоких та ґрунтовних

знань зі STEM-дисциплін, які викладаються у закладах загальної середньої освіти (математики, фізики, хімії, біології й особливо інформатики), що формують науковий світогляд особистості. Не менш важливим є логічне та критичне мислення особистості як засіб, що дає можливість отримувати точну та достовірну інформацію в середовищі. З цих причин проблема впровадження освіти STEM є надзвичайно важливою для системи освіти як складової процесу глобалізації та інтеграції України в європейське освітнє середовище та вихід на глобальний ринок праці.

Колектив ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей» дійшов висновку, що в умовах реформування сучасної освіти та філософії викладання навчальних предметів докорінних змін набуває питання підготовки молоді до викликів життя, визначення власної професійної

траєкторії. Протягом кількох років STEM-освіта є синонімом освіти XXI століття [1]. Освітній процес у сучасному світі не може відбуватись поза інноваціями, поза STEM-орієнтованим підходом. Адже його пріоритет узгоджується з проектом Стратегії інноваційного розвитку України до 2030 року, базується на компетентнісному підході, корелюється з навичками – 2020, що їх необхідно розвивати у молоді. Це спосіб допомогати сьогоднішнім дітям стати новаторами, цілеспрямованими, творчими і надійними ланками суспільства, країни.

Актуальність STEM-освіти вимагає певного перегляду традиційних освітніх концепцій, моделей освіти, освітніх програм, методів організації навчання [4, 4]. Оскільки сучасний ринок праці висуває високі вимоги до інтелекту працівників, педагоги Бородянського професійного аграрного ліцею, працюючи у 2018–2021 рр. над науково-методичною проблемою «Упровадження в навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій як умова успішного формування ключових компетентностей учня», зрозуміли, що, навчаючи дітей, мають навчити їх пристосовуватися в сучасному інформаційному суспільстві, закласти основи STEM-культури, яка має стати невід'ємним складником загальної культури сучасного здобувача освіти і сучасної дорослої людини в майбутньому.

Мета діяльності ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей» – розроблення системи науково-методичного супроводу «підготовки викладача, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, постійно дбає про своє особистісне і професійне зростання, вміє досягти своїх педагогічних цілей», який сприяє формуванню успішної особистості в умовах упровадження Нової української школи шляхом STEM-освіти; упровадження в роботу ліцею системи науково-методичного супроводу педагогів з метою підвищення професійної компетентності викладачів у контексті STEM-освіти, результатом якої є оволодіння ними інноваційними підходами до викладання предметів на основі інтеграційної технології навчання.

Першим кроком у діяльності ліцею було ознайомлення адміністрації та педагогічного колективу із дослідженнями науковців з цього питання. Основним методом упровадження STEM-орієнтованого навчання педагогів у за-

кладі освіти стало використання інтеграції як провідного принципу STEM-освіти, що дає здійснювати модернізацію методологічних засад, змісту, обсягу навчання педагогів. Це також сприяє більш якісній підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшої освіти, яка вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням наукових знань і понять. Практична цінність полягала у розробці, підборі інноваційних практик, форм та методів, які сприяють підвищенню професійної компетентності викладачів у контексті STEM-освіти.

Сучасна парадигма виховання, орієнтована на гуманістичне спрямування педагогічного процесу, на усвідомлену увагу до особистості як найвищої цінності, передбачає вміння педагога працювати над розвитком особистості дитини. Підвищення професійної компетентності педагогів неможливе без створення умов для їх психологічної готовності до впровадження основних положень STEM-освіти. У зв'язку з цим у річному плані роботи ліцею передбачено психологічні семінари, проведення яких допомагає детальніше ознайомитися зі змістом таких понять, як: «емоційний інтелект», «таймменеджмент», «критичне мислення» тощо. Частими гостями педколективу є науковці: О. Прокопенко, старший викладач кафедри психології управління ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат психологічних наук та А. Лукіянчук, старша викладачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

Для поглиблення знань викладачів та майстрів виробничого навчання було проведено педагогічні читання «Ідеї педагогів минулого в освіті сьогодення», «Упровадження інноваційних освітніх і виробничих технологій – ефективний засіб підвищення професійної компетентності кваліфікованих робітників»; семінар-практикум з теми «Використання міжпредметних зв'язків як крок на шляху до STEM-технологій»; семінар-тренінг з елементами майстер-класу «Його величність урок»; методико-педагогічні тренінги: «Візуалізація в освітньому процесі – запорука цікавого уроку», «Упровадження «Веб-квестів» в освітній процес», «Активізація розумової діяльності здобувачів освіти під час освітнього процесу».

Оскільки 2020–2021 навчальний рік оголошено Роком математики в Україні з метою привернення уваги всього суспільства до розвитку математичної компетентності здобувачів освіти, про форми та методи формування математичної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників повідомила на обласній конференції викладач математики Г. Васьковська, зосередивши увагу на основних складових математичної компетентності та показі власних напрацювань на уроках математики.

Педагоги ліцею не лише навчаються самі, а й діляться досвідом із колегами ЗП(ПТ)О області. На базі ліцею проведено обласні семінари викладачів хімії, історії, практичних психологів, бібліотекарів. Важливу роль у вихованні майбутніх кваліфікованих робітників відіграє учнівський колектив, у якому відбувається навчання, виробнича практика, набуваються вміння і навички. Формування учнівського колективу – одне з основних завдань майстра виробничого навчання та класного керівника кожної навчально-виробничої групи. Так зване виробниче навчання є невід'ємною частиною єдиного виховного процесу, продовження формування комунікативних навичок, а оволодіння професією на підприємстві – його надзвичайно важливою частиною.

Соціальний розвиток ліцеїстів на виробництві відбувається швидше, ніж у закладі освіти. Під час професійно-практичної підготовки майбутні робітники на 186 підприємствах, в установах, організаціях здобувають сучасні професійні компетентності та закріплюють, поглиблюють і систематизують знання, уміння й навички, здобуті під час вивчення предметів професійно-технічної підготовки, що сприяє формуванню і закріпленню практичного досвіду. Здобувачі освіти Бородянського професійно-аграрного ліцею беруть участь в обласних конкурсах професійної майстерності «WorldSkills Ukraine» з компетенції «Кулінарне мистецтво», Всеукраїнських конкурсах фахової майстерності з професій «Електрогазозварник», «Офіціант», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Слюсар з ремонту колісних автотранспортних засобів».

Протягом останніх років у ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей» реалізуються спільні профорієнтаційні проекти Бородян-

ської районної філії Київського ОЦЗ та аграрного ліцею: молодіжний фестиваль «ПРОФ FEST OK» та PROFI-ПРОЄКТ «Кар'єрні сходи». Про актуальність, необхідність і специфіку організації профорієнтаційної роботи у ЗЗСО, інтернет-ресурси, особистісно орієнтований підхід, які можна використовувати у профорієнтаційній діяльності, повідомили В. Брезіцька, заступник директора НМК ПТО у Київській області, В. Юрченко, методист НМК ПТО.

Результатом підвищення професійної майстерності педагогів закладу освіти є впровадження інтеграційного підходу до розроблення уроків. Традиційно в закладі освіти проходять предметно-методичні декади, під час проведення яких педагоги проявляють власний професійний, інноваційний та креативний підхід, демонструють на інтегрованих уроках можливості сучасних гаджетів, застосовують сучасні ІКТ-програми тощо.

Працюючи над темою «Вплив бінарних та інтегрованих уроків на розвиток пізнавальних здібностей здобувачів освіти», викладачка хімії та біології Т. Сліпенко, розробила серію бінарних та інтегрованих уроків, а також позакласних заходів, де навчальний матеріал хімії та біології тісно пов'язаний з іншими предметами природничо-математичного та професійного циклів.

Із досвіду впровадження технології STEM-освіти у навчанні біології та екології є проведення уроків у формі біо-квестів. Під час вивчення багатьох тем викладачка фізики Т. Ярмолицька спирається на попередні знання здобувачів освіти, їх життєвий досвід і пропонує раніше вивчене розглянути з точки зору фізики. Викладачі та майстри виробничого навчання з підготовки здобувачів освіти з професії «Слюсар з ремонту колісних автотранспортних засобів» С. Попов, А. Шевченко, А. Довгорука розробляють і розвивають продукти сучасної індустрії, вивчають конкретний технічний зразок чи модель, як результат ліцеїсти власними руками створюють прототипи реального продукту. Наприклад, майбутні слюсарі ознайомлюються з такими поняттями, як: робочий процес двигуна внутрішнього згорання, сила тертя, траєкторія руху.

Завдяки впровадженню STEM-освіти викладач розглядає урок виробничого навчання через інтеграцію кількох навчальних предметів (мате-

матика, фізика, біологія, зарубіжна література, технологія приготування їжі з основами товарознавства, техніка обчислень, облік та калькуляція, кухня народів світу). Основою ефективності таких уроків викладачів спеціальних предметів Л. Рафікової, О. Тетерської, майстрів виробничого навчання С. Герасимчук, В. Буркард є чітке визначення мети і відповідне їх планування для забезпечення різнобічного розгляду ліцеїстами предмета дослідження. Систематичне проведення STEM-уроків значно впливає на розвиток професійних здібностей.

STEM-підходи реалізуються в Бородянському професійному аграрному ліцеї і в позаурочній STEM-освіті: це й різноманітні олімпіади, участь у проектах МАН, конкурси й заходи, які формують навички дослідницької діяльності. Також учні ліцею брали участь у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика, Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості «Об'єднаймося ж, брати мої»; конференції-презентації результатів участі в обласному соціальному проекті «З теплом в душі і добром в долонях»; обласних пошуково-дослідницькому проекті «Доля мого народу на полотні» та краєзнавчому проекті «Герої сучасності. Київщина», обласному інформаційно-пошуковому проекті «Київщина кулінарна: традиції та сучасність», обласних пошуково-дослідницькому проекті «Космічний вимір світогляду Олеся Гончара» та професійно-краєзнавчому проекті «Трипільська культура – джерело сучасної професійної майстерності», обласній літературно-пошуковій конференції «Реалії АТО у віддзеркаленні сучасної української літератури» (за художніми, публіцистичними творами новітньої української літератури), обласному проекті «Становлення професії: погляд через століття», дослідницькому STEM-проекті з хімії «Таємниці хімії у моїй професії», обласному учнівському проекті «Українська геральдика».

Залучення здобувачів професійної освіти до дослідницької роботи стало одним із важливих кроків у STEM-освіті в ліцеї. Оскільки єдиного розуміння поняття STEM-освіти немає, кожна країна визначає його самостійно. У США вже, говорячи про цей новий напрям, додають до звичайної аббревіатури ще й Arts (Мистецтво).

Нас зацікавила думка американських учених, що спроба активізувати освіту тільки в напрямі науки без паралельного розвитку Arts-дисциплін може призвести до того, що молоде покоління позбудеться навичок креативності. Ми поділяємо думку дослідників, що така система освіти вчить жити в реальному швидкозмінному світі, реагувати на трансформації, критично мислити й бути розвинутою творчою особистістю.

З цією метою у ліцеї працюють вокальний гурток та гурток виразного читання, проводять зустрічі у літературній вітальні «Творчість – це частка людського життя», так з лекцією «Традиційний народний одяг» перед ліцеїстами виступила Ольга Фрасенюк, завідувачка науково-освітнього відділу Музею національного українського народного декоративного мистецтва. Проводимо патріотичні квести «Ми – українці. Наш дім – Україна», інтелектуальні ігри «Моя країна – Україна», екскурсії до музеїв тощо.

Отже, STEM-освіта – це перспективний напрям реалізації освітньої діяльності в рамках викликів сьогодення. Реалізація нових стандартів навчання забезпечує глибоке розуміння предмета дослідження, міждисциплінарність знань та вмінь. Побудова навчання на основі міждисциплінарного підходу формує в здобувачів освіти компетентності, необхідні для комплексного розв'язання проблем [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Морзе Н. Презентація STEAM-освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stemschool.com/>.
2. Патрикеева О. STEM-освіта : умови впровадження у навчальних закладах України / О. Патрикеева, О. Лозова, С. Горбенко // Управління освітою. – 2017. – № 1. – С. 28–31.
3. Підлісна Ю. Г. Інноваційні підходи у реалізації міжпредметних зв'язків / Ю. Г. Підлісна, О. В. Темченко // Освіта Сумщини. – 2016. – № 4 (32). – С. 12–14.
4. План заходів щодо впровадження STEM-освіти в Україні на 2016–2018 рр., затверджений Міністерством освіти і науки України від 05.05.2016 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://imzo.gov.ua/2016/11/10/plan-zahodiv-shhodo-vprovadzhennya-steamsviti-v-ukrayini-na-2016-2018-roki/>

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК «МЕНТАЛЬНІ КАРТИ З МАТЕМАТИКИ»

Раїса КУЧЕРЕНКО, викладач математики вищої категорії, викладач-методист ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти», м. Переяслав, Київська область

Розглянуто можливості використання електронного навчального посібника «Ментальні карти з математики» як в умовах очного, так і дистанційного навчання. Обґрунтовано актуальність та особливості використання технології майндмепінгу. Запропоновано інноваційний підхід до навчання з використанням інтелект-карт, який є продуктивнішим у порівнянні із традиційною системою запису інформації.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронний посібник, ментальні карти, майндмепінг, радіальний запис, схематичні малюнки.

Raïsa KUCHERENKO

ELECTRONIC TRAINING MANUAL "MENTAL MAPS IN MATHEMATICS"

The possibility in using of the electronic book "Mental maps in mathematics" in both full-time and distance forms of education is considered in the article. The relevance and features of the using of mind mapping technology are substantiated. The innovative approach to education with using smart cards was proposed, which is more productive compared to the traditional information recording system.

Keywords: distance education, electronic book, mental maps, mindmaps, radial recording, schematic drawings.

Одним із видів інновацій в організації освітнього процесу є введення дистанційного навчання, яке за своєю суттю є особистісно орієнтованою формою навчання. Дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку здобувачам знань основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія у процесі навчання, надання здобувачам можливості самостійної роботи з навчальними матеріалами. Головною особливістю дистанційного навчання є самоосвіта як основа дистанційного навчання, що передбачає самомотивацію щодо власного навчання, а також високий рівень самоорганізації. Дистанційне навчання є ідеальним рішенням для тих, хто віддає перевагу сучасним інформаційним технологіям у навчанні, цінує свій час та заощаджує кошти. Ефективними інструментами дистанційного навчання є електронні підручники та посібники.

Закон України «Про освіту» визначає: «електронний підручник (посібник) – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію». Електронний навчальний посібник «Ментальні карти з математики» відповідає вимогам, які висуваються до ЕП. За сучасною типологією він є мультимедійним ЕП (детерміноване самостій-

© Кучеренко Р., 2021

не електронне навчальне видання). З-поміж його функціональних особливостей можна виділити такі: можливість розташування ЕП на навчальній платформі з метою повного або часткового його використання; покрокова навігація керування ЕП; оснащений мультимедійними елементами; можливість друку як окремих елементів, так і у повному обсязі.

Система освіти орієнтує сучасного вчителя на використання в роботі різноманітних технологій, які дають можливість оптимізувати та інтенсифікувати освітній процес. Однією з таких технологій є використання ментальних карт. В електронному посібнику «Ментальні карти з математики» обґрунтовано актуальність використання інтелект-карт у професійній діяльності викладача, розглянуто основні принципи та етапи створення інтелект-карт, запропоновано різноманітні способи використання інтелектуальних карт у навчальному процесі.

Ментальні карти доцільно використовувати на таких етапах уроку:

- вивчення нового матеріалу – при використанні ментальної карти складні поняття можуть бути пояснені та представлені в систематичному вигляді; застосування таких карт допомагає викладачу донести до учнів чітке узагальнене уявлення того матеріалу, який вивчається;
- закріплення матеріалу – використання ментальних карт допомагає закріпити формування

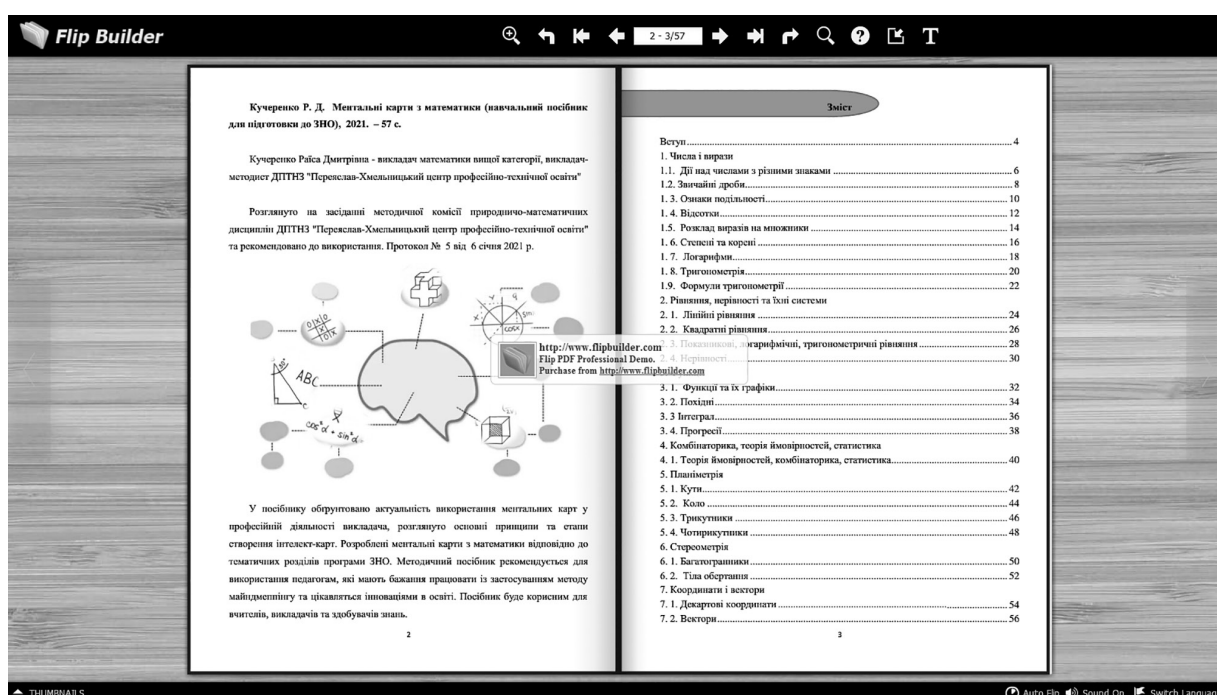

Рис. 1. Вигляд розкритої електронної книжки

нових понять, явищ, подій. Це дає можливість візуалізувати ключові поняття та узагальнити їх взаємозв'язок;

- повторення теми – за допомогою ментальних карт можна виявити, який матеріал був не засвоєний учнями.

Візуалізація допомагає зробити предмет цікавим та зрозумілим для учнів. Робота з ментальними картами є одним із шляхів підвищення зацікавленості учнів предметом. Ментальні карти сприймаються краще, ніж звичайні схеми, графіки, таблиці, тексти, тому що вони краще відповідають структурі мислення – асоціативного, ієрархічного та візуального. Графічний метод представлення інформації зацікавлює учнів, дозволяє їм краще запам'ятати та засвоїти навчальний матеріал з предмету.

Електронний навчальний посібник створено за допомогою програми FlipBuilder. Вона дала можливість створити із звичайного PDF-документа інтерактивну книгу в форматі Flash (рис. 1). Створену книгу можна «гортати» за допомогою курсору миші, причому ефект перевертання сторінки дуже реалістичний і супроводжується характерним звуком. Вартість програми не є високою, тому при використанні демонстраційної версії на вихідному проекті буде міститися фірмовий знак.

Електронний посібник вміщує вступ та 7 розділів, що відповідають тематичним розділам програми зовнішнього незалежного оцінювання (рис. 1). Кожен розділ містить від 2 до 9 тем. Для кожної теми розроблено ментальну карту та дібрано список корисних покликань, за допомогою яких можна переглянути відеоуроки (в основному уроки від МОН з платформи «Всеукраїнська

школа онлайн»), виконати тренувальні вправи, а також виконати завдання ЗНО минулих років.

Інтелект-карти створено у програмі XMind. Це цікава програма для складання інтелектуальних карт, за допомогою якої можна швидко зафіксувати свої ідеї у вигляді логічних і деревовидних діаграм. З-поміж можливостей XMind варто відмітити регульовані параметри шрифту, налаштування кольору та фону MindMaps; експорт даних у Microsoft Word, PowerPoint, Excel, можливість додавати різні документи, файли, таблиці, маркери, ярлики, текстові позначки і посилання.

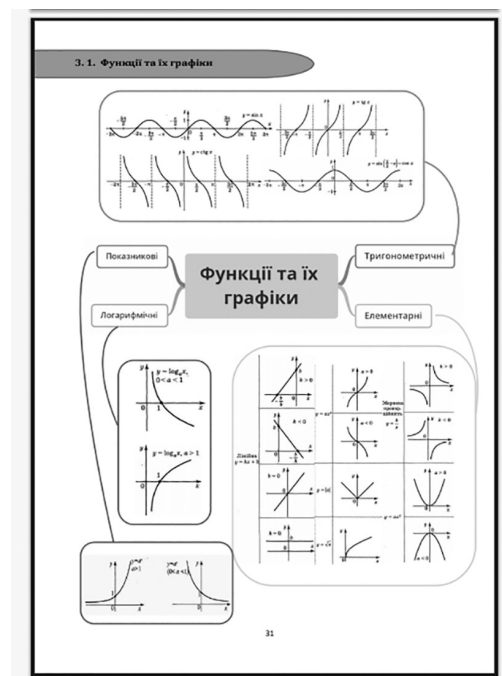

Рис. 2. Інтелект-карта «Функції та їх графіки»

Майндмеппінг (mindmapping, ментальні карти) – це зручна та ефективна техніка візуалізації мислення й альтернативного запису, спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем (рис. 2). Суть методу полягає в тому, щоб певним графічним чином зафіксувати свої думки на папері, упорядкувати їх та отримати цілісну картину.

У середині ХХ ст. домінувала думка, що мозок – це комп'ютер, у який вводиться інформація, а він зберігає її «на полицях». Але людський інтелект набагато складніший інструмент. Як відомо, головний мозок складається з двох півкуль, кожна з яких відповідає за різні функції. Учені з'ясували, що права півкуля сприймає та обробляє інформацію з довкілля цілісно, а ліва – послідовно. Праву півкулю умовно називають «художником», тому що вона найактивніша під час творчої діяльності, сприймання ритму, ритми, інтонацій, під час просторового орієнтування, розпізнавання емоцій, запам'ятовування образів, зокрема й людських облич. Ліву півкулю умовно називають «мислителем», і вона найактивніша під час процесів логічного й абстрактного мислення, обчислень та вивчення мов.

Застосування ментальних карт допомагає мислити абсолютно по-новому, максимально використовуючи обидві півкулі головного мозку. Можливості карт знань дають змогу: поліпшити пам'ять, нагадати факти, слова і образи, генерувати ідеї, надихати на пошук рішення, продемонструвати концепції, діаграми та формули, аналізувати результати, підсумовувати інформацію.

Особливість технології майндмеппінгу полягає у використанні радіального запису та побудові схематичних рисунків як альтернативи традиційному лінійному запису. В інтелект-карті головна тема, на якій акцентується увага, знаходиться в центрі, у фокусі уваги, і розкривається через ключові слова, що розміщуються на різнокольорових гілках, які розходяться від центру. Подібний спосіб запису дає можливість необмежено удосконалювати та доповнювати інтелект-карту, поліпшувати її якість, ефективність, оригінальність, привабливість за допомогою кольору, малюнків, символів, аббревіатур тощо.

Ментальні карти, запропоновані в даному посібнику, будуть особливо корисними під час узагальнення та систематизації навчального матеріалу, а також при підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання. Ментальні карти складені відповідно до тематичних розділів програми ЗНО з математики. Після кожної карти пропонується список покликань, які доповнюють та розширюють матеріал карт.

- корисні відео (виділені червоним кольором) – це уроки вчителів математики, які знаходяться у вільному доступі на відеохостингу ютубу та уроки від «Всеукраїнської школи онлайн»;

- тренувальні вправи (виділені жовтим кольором) – це тести, кросворди, пазли та інші інтерак-

тивні вправи, розроблені вчителями України, та містяться на онлайн-сервісі LearningApps;

- тести ЗНО онлайн (виділені зеленим кольором) – це колекція тестів ЗНО з математики з 2007 р. на сайті <https://zno.osvita.ua/mathematics/>

Користь застосування майндмеппінгу в освіті очевидна. Заслужений учитель України В. Шаталов ще в минулому столітті ввів поняття – «опорно-графічний конспект», який необхідно використовувати для послідовного, логічного розкриття теми та розвитку творчого мислення учнів. Відомий англійський психолог Тоні Б'юзен, який займався вивченням особливостей мислення найвідоміших учених світу: Альберта Ейнштейна, Томаса Едісона та Леонардо да Вінчі, дійшов висновку, що всі вони використовували ментальні можливості свого мозку на 100 %. Після тривалих досліджень він узагальнив, що для гарантії ефективної роботи з інформацією, її необхідно записувати у формі деревоподібної схеми. Така форма роботи дає змогу задіяти одразу обидві півкулі мозку: наявність графічних знаків і символів активує ліву, а образні картини та кольори – праву.

З часом метод опорної графіки і метод майндмеппінгу почали активно використовувати і застосовувати для досягнення найважливіших педагогічних цілей. Інтелект-карта (інша назва: карта пам'яті, ментальна карта, карта думок, інтелект-карта тощо) – це допомога мозку максимально легко працювати з інформацією, тобто, це відображення на папері ефективного способу думати, згадувати, вирішувати, запам'ятовувати. За допомогою цієї технології, можна навчитися мислити абсолютно по-новому, використовуючи потенціал обох півкуль мозку: лівої та правої.

Метод інтелект-карт універсальний (своєрідний лайфхак) для обробки інформації будь-якого типу, прийнятний до застосування в будь-якій сфері життя. На основі цього методу можна створити систему навчання, яка дасть учню найважливіші вміння – вмінням самостійно здобувати знання, презентувати їх і використовувати у своїй діяльності.

Навчальний посібник рекомендується для використання педагогам, які мають бажання користуватися методом майндмеппінгу та цікавляться інноваціями в освіті. Посібник буде корисним для викладачів, здобувачів знань та тих, хто бажає поліпшити свої знання з математики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зігунова Н. Г. Використання ментальних карт як інноваційного засобу викладання математики // <https://www.schoollife.org.ua/652-2019/>
2. Кіндрат І. Використання інтелектуальних карт у плануванні та організації освітнього процесу / І. Кіндрат // Нова пед. думка. – 2012. – № 4. – С. 153–156.
3. Нелін Є. П. Математика. Експрес-підготовка / Є. П. Нелін. – 9-те вид. – Київ: Літера ЛТД, 2016. – 320 с.
4. Програма «FlipBuilder».
5. Програма «XMind».

УДК 377.018.43

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВІД ВИКЛИКІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Тетяна КОНОШЕВИЧ, спеціаліст вищої категорії, старший викладач Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», м. Вінниця;

Лариса КОЛОМІЙЧУК, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», м. Вінниця;

Людмила МЕЛЬНИЧУК, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», м. Вінниця

Розглянуто питання організації освітнього процесу в умовах карантину; розкрито суть авторського методологічного підходу до побудови освітньої моделі дистанційного навчання; визначено основні чинники успішної реалізації моделі дистанційного навчання; проаналізовано результати впровадження запропонованої моделі навчання.

Ключові слова: інформаційні технології, дистанційне навчання, освітній процес, освітнє середовище, хмарні сервіси, професійна компетентність.

Tetyana KONOSHEVYCH, Larisa KOLOMIICHUK, Liudmyla MELNICHUK

DISTANCE LEARNING: FROM CHALLENGES TO REALIZATION

The article deals with the implementation of the educational process in a quarantine mode, reveals the essence of the author's methodological approach to building an educational model of distance learning, identifies the main factors for the successful introduction of the distance learning model, analyzes the results of the implementation of the presented education model.

Keywords: information technology, distance learning, educational process, educational environment, cloud services, professional competence.

Сучасна освіта має бути готовою дати відповідь не тільки на виклики інформаційно-технологічного характеру. Глобальні природні, економічні, політичні й соціальні катаклізми диктують свої умови здійснення освітнього процесу. Зокрема, непередбачувана епідеміологічна ситуація, яка склалася в Україні та світі загалом, поставила перед освітою кардинально нові вимоги впровадження у діяльність кожного освітнього закладу повноцінної системи дистанційного навчання.

Необхідність здійснення освітнього процесу в умовах карантину дала можливість зрозуміти поточний якісний рівень реалізації дистанційного та змішаного навчання (ДН, ЗН). Насамперед, спостерігалися суперечності між стрімким розвитком ІКТ і рівнем упровадження елементів відкритої освіти та невідповідністю освітніх закладів до їх ефективного використання й інтеграції в освітній процес; між потребами здобувачів освіти у використанні персоналізованого освітнього середовища, реалізації завдань компетентнісного підходу й відсутністю відповідного програмно-технічного комплексу та якісного освітнього електронного контенту [1, 8].

З метою вирішення зазначених суперечностей і забезпечення ефективного освітнього процесу в

© Коношевич Т., Коломійчук Л., Мельничук Л., 2021

умовах карантину, ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» здійснив розробку та впровадження структурної динамічної освітньої моделі дистанційного (змішаного) навчання. Проблеми пошуку нових форм і методів дистанційного навчання, зокрема, у сфері професійно-технічної освіти, висвітлені у працях В. Бикова, Н. Ничкало, В. Кухаренко, А. Шевченко, П. Стефаненко, С. Сисоевої, О. Базелюка, Л. Петренко та ін. Освітня модель дистанційного (змішаного) навчання у ВМВПУ заснована на реалізації трьох послідовних взаємопов'язаних рівнях: організаційно-методичному, педагогічно-технічному, аналітико-рефлексивному.

Організаційно-методичний рівень. Насамперед, в освітньому закладі була створена робоча група з упровадження дистанційного навчання. Група сформувала мету, ключові цілі та завдання моделі ДН; здійснила аналіз рівня доступу до інформаційно-комунікаційних технологій та рівня готовності до впровадження дистанційної системи роботи здобувачів освіти та педагогічних працівників; обрала механізми взаємодії зі здобувачами освіти і батьками; визначила платформу та програмно-технічні засоби для управління дистанційним процесом навчання. У режимі онлайн-конференцій було здійснено оперативне

навчання педагогічного колективу педагогічно-технічних аспектів реалізації системи дистанційного навчання.

З-поміж *ключових цілей та завдань* впровадженої у закладі моделі ДН варто виділити: розвиток інноваційних педагогічних та цифрових технологій; вдосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів та здобувачів освіти; формування стійких навичок роботи в системі ДН усіх учасників освітнього процесу; інтенсифікація самостійної роботи здобувачів освіти; модернізація хмароорієнтованого освітнього середовища училища та ін. Розробка моделі ДН враховувала такі вимоги до освітнього процесу, як модульність, раціональність, динамічність, гнучкість, актуальність, доступність, інтерактивність, діагностичність, оперативність [2, 33].

Аналіз рівня доступу здобувачів освіти та педагогічних працівників до ІКТ показав, що значна кількість здобувачів освіти має можливість навчатися переважно зі смартфонів, що значно ускладнює реалізацію лабораторно-практичних занять. Педагогічний колектив забезпечений технічними засобами, зокрема, на базі освітнього закладу. Ці чинники вплинули на вибір програмно-технічного комплексу для реалізації ДН.

В освітньому закладі впроваджено систему «G Suite for Education (G Suite для закладів освіти)», що сприяє забезпеченню чітких механізмів налагодження роботи та взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Таким чином було створено єдину корпоративну базу акаунтів для адміністрації, викладачів, майстрів виробничого навчання, психологічної служби, здобувачів освіти; підключені та налаштовані необхідні служби та додатки; розмежовані права доступу; розширено спектр можливостей додатків і сервісів Google для підвищення якості освітнього процесу і т. д.

Єдина корпоративна база акаунтів дозволила педагогічним працівникам швидко та ефективно розпочати взаємодію зі здобувачами освіти за допомогою хмарного сервісу Google Classroom. Для кожного предмета (дисципліни) були створені віртуальні Класи, які поступово наповнювалися завданнями. Також такі Класи мають можливість активізації статичних гіперпосилань для проведення онлайн конференцій за допомогою сервісу Google Meet. «G Suite for Education», Google Classroom, Google Drive разом із такими сервісами та додатками як електронна пошта, ZOOM, Skype, Hangouts, Google Meet становили єдиний взаємопов'язаний програмно-технічний комплекс для здійснення дистанційного навчання у БМВПУ. Успішній реалізації моделі дистанційного навчання сприяв високий фаховий рівень педагогічного колективу закладу, в тому числі, рівень володіння сучасними ІКТ. Завдяки постійній участі в майстер-класах, тренінгах,

професійних воркшопів, семінарах, вебінарах, конференціях для підвищення кваліфікації, викладачі та майстри в/н змогли швидко адаптуватися до здійснення освітнього процесу в кризових умовах.

Педагогічно-технічний (практичний) рівень. Ефективна реалізація ДН процесу залежала від якісного налаштування платформи Google Classroom. Координацію роботи навчальних груп здійснювали класні керівники, викладачі-предметники, майстри виробничого навчання. Розміщуючи завдання, електронні посібники, лабораторні практикуми, викладачі та майстри в/н забезпечували здобувачів освіти необхідними освітніми ресурсами для успішного засвоєння теоретичного і практичного матеріалу. Варто наголосити на високому рівні особистої відповідальності та професійної компетентності кожного педагога щодо роботи в Класах. Працюючи в Класах, здобувачі освіти вивчали в мережі або завантажували навчальний матеріал, виконували практичні завдання та вправи, прослідковуючи результати своєї діяльності на власних пристроях. Усі суб'єкти освітнього процесу мали можливість безпосередньої взаємодії як індивідуально, так і в групі, пропонуючи певні теми для обговорення, працюючи над спільними проектами, презентаціями, документами. Варто зазначити, що обраний механізм взаємодії передбачав дотримання певних вимог усіма педагогічними працівниками: оперативна відповідь на виконанні завдання, мотивація і стимулювання роботи здобувачів освіти, їх похвала, чіткий графік спілкування в режимі онлайн і чітке його дотримання; створення атмосфери психологічного комфорту та ін. Також здійснювалося підключення усіх уроків до електронного розкладу, розміщуваному на вебсайті освітнього закладу.

Симбіоз сучасних цифрових технологій та професійної компетентності педагогічного колективу сприяв організації та проведення усіх видів діяльності згідно освітніх планів та програм. Розглянемо детальніше модель реалізації системи ДН (рис.).

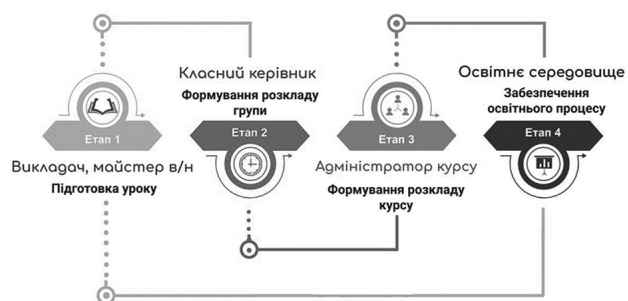

Рис. Модель реалізації системи дистанційного навчання у ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

I етап – підготовка уроку. При розробці уроку кожен педагог керувався власними орієнтирами вибору програмно-технічних засобів, хмарних сервісів, Інтернет-ресурсів та вебсайтів. Насамперед, на даному етапі визначалися тип уроку, форма і засоби проведення. Для уніфікації освітнього процесу була запропонована орієнтовна схема реалізації онлайн уроків загальноосвітнього та професійного циклів. Результатом етапу підготовки уроку було створене гіперпосилання на електронний освітній ресурс (дистанційний урок), яке розміщувалося на платформі «Google Classroom» та в електронному розкладі веб-сайту освітнього закладу.

II етап – формування розкладу групи. На даному етапі класний керівник кожної групи формував щоденний електронний розклад. До розкладу вносилися теми уроків та гіперпосилання на них, надані викладачами-предметниками і майстрами виробничого навчання. Класні керівники створювали спільні Google Таблиці для внесення та корегування даних своєї групи. Так вся інформація зберігалася на Google Drive та була доступна обмеженому колу викладачів та майстрів виробничого навчання. Також класний керівник щоденно публікував електронний розклад у Google Classroom своєї групи.

III етап – формування розкладу курсу. Електронні розклади навчальних груп надавалися на доступ адміністраторам курсів, завданням яких було оперативне та своєчасне формування розкладу всього курсу.

IV етап – забезпечення освітнього процесу. Залежно від поставлених цілей та завдань уроку, викладачі та майстри в/н використовували різноманітні програмно-технічні засоби та педагогічні технології. Зокрема, застосовували сучасні засоби пошуку, публікації, збереження, презентації, візуалізації та обробки інформації. Для спільної роботи використовувалися такі хмарні сервіси як Padlet, Pearltrees, WikiWall, Trello, Linoit; для пояснення матеріалу – Google Презентації, Prezi, Genial.ly, PowToon, VideoScribe, GoAnimate, Videoredactor, Coggle, Mindmeister, Mindomo, Thinglink, Wordart; для контролю та діагностики знань – Wizer, Google Форми, Learningapps, Classtime, Make-Test, Kahoot, Onlinetestpad, платформи «На урок» і «Всеосвіта». Функціонал зазначених сервісів був особливо корисним в організації виробничого навчання та виробничої практики, коли пріоритетним завданням є розроблення максимально доступних та зрозумілих для учнів демонстраційних інструкційних матеріалів.

Аналітико-рефлексивний. Важливим у реалізації освітньої моделі ДН був самоаналіз власної педагогічної діяльності для визначення ступеня ефективності використовуваних цифрових інструментів, педагогічних засобів та прийомів. На цьому етапі педагог вносить корективи у процес підготовки уроку, що становить основу продуктивного освітнього процесу. Обов'язковим також є аналіз виконання здобувачами освіти поставлених завдань, а відповідно і рівня оволодіння практичними навичками.

Незважаючи на розроблену модель системи ДН та передумови, що сприяли ефективній адаптації педагогічного колективу до карантинного режиму роботи, реалізація ДН в училищі зіштовхнулася із низкою проблем та запитань. Варто постійно аналізувати можливість доступу всіх учасників освітнього процесу до мережі «Інтернет» та рівень забезпечення комп'ютерною технікою. Значна частина здобувачів освіти працювала тільки із допомогою смартфона, що досить часто ускладнювало виконання багатьох лабораторно-практичних робіт, якісне засвоєння матеріалу теоретичних уроків, відпрацювання завдань уроків виробничого навчання. Не всі здобувачі освіти мали належні можливості під'єднання до інтернету. Вагомою проблемою було і є завдання пошуку нових альтернативних способів взаємодії. Пріоритетним завданням залишається завдання формування в учнів професійних умінь і навичок, що важко організувати в дистанційному режимі роботи.

Висновок. Упровадження освітньої моделі дистанційного навчання показує, що ДІПТНЗ «ВМВПУ» є сучасним закладом, готовим вирішувати різні нестандартні ситуації, швидко відповідати на виклики часу, професійно реалізовувати механізми якісного надання освітніх послуг, створюючи успішні умови для професійного становлення кожного здобувача освіти. Крім того, представлений досвід дає можливість адаптувати описану модель під час організації в освітньому закладі змішаної системи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник / За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Литвинова С. Г. Поняття та основні характеристики хмароорієнтованого навчального середовища середньої школи. – [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 2 (40). – С. 26–41.

УДК 377

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Оксана ГАПОНЕНКО, заступник директора з навчальної роботи Державного професійно-технічного навчального закладу «Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу», м. Кривий Ріг

Висвітлено систему організації освітнього процесу в умовах карантину закладом професійної (професійно-технічної) освіти. Проаналізовано досвід дистанційного навчання здобувачів освіти, зворотного зв'язку між учасниками освітнього процесу, дистанційної перевірки знань педагогами та особливості підготовки до ЗНО.

Ключові слова: освітній процес, дистанційне навчання, засоби спілкування в Інтернеті, дистанційної перевірки знань, підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО).

Oksana GAPONENKO

PECULIARITIES THE DISTANCE LEARNING IN QUARANTINE

The system of organization of educational process in quarantine conditions by the institution of professional (vocational – technical) education is covered. The experience of distance learning of educational recipients, feedback between the participants of the educational process, remote review of knowledge by teachers and peculiarity of preparation for the external independent testing of the state vocational – technical educational institution are presented.

Keywords: educational process, distance learning, communication tools on the Internet, remote testing, preparation for external independent testing.

Сучасні реалії висунули перед педагогами серйозні проблеми щодо якісної організації освітнього процесу засобами дистанційного навчання, що стало надзвичайно актуальним для педагогів, здобувачів освіти та їх батьків. Перед педагогами постало непросте завдання: як організувати дистанційно продуктивний освітній процес? Дистанційне навчання в центрі організовано згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, викладених у листі від 26.03.2020 за № 1/9-177 «Щодо організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти на період карантину» [1]. Ситуація, що склалася, вимагає від педагогічного колективу ефективних дій для забезпечення якості освіти в цих складних умовах, бо що може бути важливіше, ніж майбутнє молодого покоління та рівень його освіченості. Це стало поштовхом для творчого пошуку нових можливостей використання цифрових технологій в освітньому процесі [2]. Проблеми, викликані вимушеним карантинном, спонукали педагогічні колективи центру використовувати в роботі нові сучасні форми навчання та впроваджувати їх в освітній процес, бо дистанційне навчання передбачає наявність системи уроків з інтерактивними формами роботи, з використанням відео, аудіо та анімаціями, що дає змогу здобувачам освіти самостійно та із захопленням засвоювати нові знання, а не бути пасивним споживачем інформації.

Потрібно також було визначитися з інструментами спілкування у дистанційному навчанні, обрати оптимальні, прості для опановування та з врахуванням можливостей технічного оснащення кожного здобувача освіти та його родини. Здійснивши моніторинг можливостей спілкування в Інтернеті педагогічного колективу та здобувачів освіти, було обрано такі інструменти зв'язку:

- **електронна пошта** – стандартний сервіс Інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як звичайних текстів, так і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео тощо) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі організації освітнього процесу електронна пошта використовується нами для організації спілкування педагога та здобувача освіти, а також учнівської молоді між собою.

- **чат** – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей. Використовуємо різні його різновиди: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширеним є текстовий чат. Голосовий чат дає можливість спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення наприклад, іноземної мови у дистанційній формі є важливим моментом. В освітніх цілях за необхідності організовуємо спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яку проводимо у рамках запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проектної діяльності, обміну інформацією.

• **середовище Classroom.** Дає можливість організувати онлайн-навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Викладачі мають змогу контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання. Google Classroom об'єднує: Google Drive ДПТНЗ «Криворізького центру професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу» (КЦПОРКТРС), який був створений для обміну завданнями, Google Docs, Sheets and Slides для написання, Gmail (kcporktrs2020@gmail.com) для спілкування. Посилання на Google Drive ДПТНЗ КЦПОРКТРС розміщено на сайті навчального закладу. Здобувачі освіти запрошуються до групи через приватний код.

• Для кожної навчальної групи створено окрему папку на **Google Диску** відповідного користувача Google Drive, де щодня розміщуються завдання з усіх навчальних предметів згідно з розкладом із покликаннями на матеріали для вивчення, завдання для виконання та описуються можливі шляхи подання виконаної роботи здобувачем освіти для оцінки викладачам. Мобільні додатки, доступні на iOS і Android, дають можливість користувачам робити фото та прикріпляти їх до завдань, ділитися файлами з інших додатків та мати офлайн доступ до інформації. Викладачі можуть відстежувати прогрес кожного здобувача освіти, надавати рекомендації та поради щодо виконання певного завдання й опрацювання кожної конкретної теми.

• **месенджер «Вайбер»** інтегрується з адресною книгою та авторизується за номером телефону, дає змогу викладачам та майстрам виробничого навчання створювати закриті групи, чати, обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

• **соціальна мережа «Фейсбук»** дає можливість педагогам створювати окремі групи (коло, спільноти), на яких вони розміщують завдання та посилання на навчальні матеріали, організовують опитування, обговорення певної інформації, висловлюють своє бачення питання тощо.

Під час дистанційного навчання дуже важливий зворотний зв'язок. З цією метою використовуються анкети, опитувальники для виявлення того, що здобувачам освіти сподобалось більше, чого має бути більше. Наприклад, запитання можуть бути такими: *Що ви отримали для себе, що нове? Що ви візьмете з собою? Що вам сподобалось, а що – ні? Який ресурс добре спрацював, а який – ні? А на якому треба було реєструватися, а на якому – ні?* Це робиться, зазвичай, на тренінгах, але це дуже важливо для дистанційного навчання.

Ще один важливий аспект організації такого навчання – повноцінна дистанційна перевірка знань, які опанували здобувачі освіти під час самостійної роботи. Це важливо для педагога, бо

дає змогу корегувати роботу кожного здобувача освіти та надає можливість конкретизувати завдання, допомогти йому засвоїти знання ретельніше. А здобувачі освіти можуть самостійно оцінити себе і зрозуміти, на які теми треба ще раз звернути увагу і детальніше їх опрацювати. Для дистанційної перевірки знань педагоги центру використовують безкоштовний сервіс онлайн-тестів «На урок», де розміщено повноцінний функціонал онлайн-тестів та є можливість створювати педагогам власні різноманітні завдання і тести. Онлайн-тести можна використовувати як флеш-картки для роботи в режимі реального часу та у якості домашнього завдання. Педагоги аналізують статистику успішності, завантажують звіти про виконання роботи у таблицях Excel. Система сама оцінює роботу за 12-бальною шкалою або у відсотках, і так само миттєво підраховує загальну кількість балів за кожне завдання. Педагог переглядає відповіді й загалом аналізує роботу всієї групи [3].

Для створення тестів педагоги використовують ще й інші сервіси, що полегшують підготовку і проведення тестування, наприклад:

• **Гугл форми.** Це частина офісного інструментарію Гугл драйв. Це один з найшвидших і простих способів створити своє опитування або тест. Одержаний тест відправляємо здобувачам освіти електронною поштою. Для прискорення роботи можна додати плагін Flubaroo – він автоматично перевіряє відповіді здобувачів освіти і ставить оцінки відповідно до заданих критеріїв. Форми абсолютно безкоштовні – для використання ресурсу потрібно лише мати акаунт Гугл.

• **Quizlet.** Дає змогу створювати тести, у яких здобувачі освіти будуть вибирати правильні відповіді із запропонованих, зіставляти зображення та інформацію або вписувати власні варіанти. Quizlet працює на Android і iOS.

• **Proprofs.** Готує тести, наприклад, можна запропонувати на вибір один або кілька варіантів, попросити заповнити пропущене слово або написати розгорнуту відповідь. Сервіс дає можливість вставляти в завдання текстові документи та презентації, файли PDF, а також зображення, аудіо- та відеофайли. Завершивши роботу над тестом, можна залишити його в загальному доступі на сайті Proprofs або вбудувати на свою сторінку.

• **Kahoot!** Дає змогу подавати у форматі опитувань і тестів майже весь навчальний матеріал. Щоб налагодити зворотний зв'язок зі здобувачами освіти, можна обіграти нові теми у формі простих запитань і відповідей, а закріпити знання за допомогою більш докладного тестування.

• **Classmarker** дає можливість проводити опитування у різних форматах відповідей. Для початку роботи викладачеві потрібно створити віртуальний клас і розіслати коди здобувачам освіти. ClassMarker зберігає результати всіх проведених тестів, ведучи статистику успішності.

Якщо у викладача є власна вебсторінка, він може вбудовувати тестові завдання на неї [5].

Для дистанційного оцінювання потрібно розробляти також інші завдання на протиставу простим тестам. Тобто має бути і перевірка знань на відтворення, і дослідницькі та проблемні завдання, командна, проектна робота тощо. Педагоги центру також використовують **Trelloдошки**. На цій платформі можна запропонувати здобувачам освіти творче завдання. Наприклад, зробити свій «топ корисних продуктів харчування» за різними ознаками і написати, сфотографувати, намалювати відповідь. Здобувачі освіти також можуть об'єднуватися у групи в зумі, скайпі, телеграмі і робити спільні проекти.

Оцінювання також можна проводити в **Classtime**. Classtime – це помічник педагога, що збагачує урок миттєвою візуалізацією рівня розуміння та прогресу всієї групи в живому часі. Платформа зручна тим, що педагог може налаштувати багато функцій: здобувач освіти бачить правильні відповіді одразу після завершення тестування, аналізує помилки; можна ставити таймер на виконання завдань – як і в контрольній роботі на уроці; можна запланувати, о котрій опитування стане доступним та завершитися. Це дуже зручно і дисциплінує здобувачів освіти.

В умовах карантину педагоги центру значну увагу також приділяють підготовці до ЗНО. З цієї метою залучають здобувачів освіти до опанування наступних ресурсів:

1. Сайт УЦОЯО. На ньому є вся актуальна та офіційна інформація щодо термінів та процедури ЗНО, а також програми підготовки та приклади завдань.

2. EdEra – студія онлайн-освіти. На цій платформі є безкоштовні онлайн-курси з підготовки до ЗНО з історії України, математики, біології, української мови, української літератури, географії. Лайфхаки, відео, подкасти, тексти та багато-багато тестів.

3. Платформа масових відкритих онлайнкурсів Prometheus – перший та найбільший проект безкоштовної освіти для всіх та кожного в Україні, а значить і для підготовки до ЗНО. Учні мають можливість підготуватися до української мови та літератури, історії України та математики.

4. iLearn – безкоштовна платформа з навчальними онлайнкурсами, тестами та вебіарами для всіх, хто бажає навчатися та успішно скласти ЗНО. Проект розроблено за підтримки ГС «Освіторія». Окрім прослуховування відеоуроків та вебінарів у здобувачів освіти є можливість створити на платформі власного віртуального героя та апгрейдити його за віртуальну валюту – вчибакси, які нараховуються за проходження тестів та перегляд навчальних вебінарів.

5. Блог освітньої студії Educator. У блозі викладачі курсів підготовки до ЗНО обмінюються досвідом, порадами та корисними посиланнями,

що допоможуть зробити підготовку до ЗНО ефективною при мінімумі зусиль. Тут зібрано перелік та посилання на електронні версії програмних творів з української літератури, які варто прочитати до ЗНО.

6. Osvita.ua – це портал, на якому зібрані всі тести ЗНО, згруповані за роками.

Педагогічні працівники КЦПОРКТРС, крім проведення уроків, займаються й іншими видами роботи, тобто здійснюють її організаційно-методичне забезпечення під час дистанційного режиму. Для швидкого та ефективного реагування на інформацію, яка стосується методичної роботи, використовується мережеве середовище спілкування в Месенджер – група «Методично-інформаційний центр КЦПОРКТРС», де постійно для педагогічних працівників розміщується інформація щодо онлайнкурсів, вебінарів та інше. Зокрема, кожен педагогічний працівник має індивідуальний план самоосвіти у період карантину, що передбачає наявність інформації про результат, якого має досягти освітянин після виконання плану. В організації індивідуальної роботи педагогам колосальну допомогу надають методисти НМЦ ПТО у Дніпропетровській області за допомогою індивідуальних консультацій та наданням постійно обновлюваної інформації про вебресурси, електронні підручники тощо, що розміщується на його сайті.

Для реалізації методичної роботи більшість педагогічних працівників є активними учасниками спільноти освітян України «Всеосвіта», освітнього проекту «На урок» [4], платформи масових відкритих онлайнкурсів Prometheus, мають сертифікати та використовують отримані знання у роботі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лист Міністерства освіти і науки України від 26.03.2020 р. за №1/9-177 «Щодо організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти на період карантину». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-osvitnogo-procesu-v-zakladah-profesijnoyi-profesijnotekhnichnoyi-osviti-na-period-karantinu>
2. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр. – Львів: ЛДУ БЖД, – 2012. – 380 с.
3. Використання глобальної мережі Інтернет в освіті та наукових дослідженнях, її можливості та ресурси. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: http://ito.vspu.net/ENK/2014-2015/aspir2/lections/lekziya_2.htm.
4. Онлайн-тести «На урок». Інтерактивні завдання для контролю знань і залучення учнів до активної роботи у класі та вдома. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <https://naurok.com.ua/test>. Заголовок з екрану.
5. Сім платформ для створення тестів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/45747/>

ТВОРИМО СОБОРНУ УКРАЇНУ РАЗОМ: ДО 30-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Марина СТАСЄЄВА, директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області, м. Київ

Здійснено аналіз проєктної діяльності учнівсько-педагогічних колективів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Київської області у контексті утвердження ідеї суверенності, неподільності та цілісності України. Виявлено багатогранність і перспективність такого виду колективної діяльності. Окреслено одне з основних завдань проєктної діяльності – виховувати в молоді ідентифікацію себе як частинки української нації.

Ключові слова: проєктна діяльність, соборність, незалежність, національно-патріотичне виховання, професійне спрямування, духовна спадщина.

Maryna STASIEVA

CREATING A UNITED UKRAINE TOGETHER: TO THE 30th ANNIVERSARY OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

The analysis of the project activity of students and teachers of institutions of professional vocational education in the Kiev region is carried out from the point of view of establishing the idea of sovereignty, indivisibility and integrity of Ukraine. The versatility and prospects of this type of collective activity are revealed. One of the main tasks of project activities is to educate the younger generation to identify themselves as a part of the Ukrainian nation.

Keywords: project activity, conciliarity, Independence, National and patriotic education, professional direction, spiritual heritage.

30 років для історії – це лише одна мить. 30 років для окремої людини – це велика частина життя. 30 років для України – це епоха. Епоха, яка подарувала не одне покоління свідомих українців – справжніх громадян Української держави, які вміють незалежно мислити, незалежно мріяти і незалежно діяти. Скільки існує Україна, стільки українці виборювали і виборюють своє право на незалежність, право бути господарями у своїй державі, на своїй землі. Цей процес тривав десятки століть до 24 серпня 1991 року, коли Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення незалежності України. Процес продовжився і в суверенній Україні: з 2014 року, через 23 роки після проголошення незалежності, українці знову зі зброєю в руках захищають власну свободу та територіальну цілісність держави. Це кращі сини і доньки України. Її цвіт, її надія, її майбутнє. Багато хто з них уже ніколи не повернеться до рідних домівок, не заплаче від щастя, не обійме маму, кохану, дитину...

З-поміж них – наші профтехосвітяни: випускники, педагоги, волонтери, соціальні працівники. Близько пів сотні профтехосвітян Київщини віддали найдорожче – життя – за мирне небо і ясне сонце над нашими головами... Тому сьогодні перед педагогами професійної (професійно-технічної) освіти регіону не постає питання, як виховувати здобувачів професійної освіти – майбутніх кваліфікованих робітників, чи де шукати

мотивацію до навчання. Відповідь на це питання, часто дуже болючу, дає саме життя...

Відчути себе часточкою великого цілого – держави, що зветься Україною, допомагає спільна діяльність здобувачів освіти, педагогів, представників територіальних громад, роботодавців, волонтерів, батьків у реалізації найрізноманітніших проєктів. Адже метою будь-якої проєктної діяльності є створення такого освітнього середовища, яке дає змогу об'єднати команду однодумців у педагогічному колективі, зацікавити, залучити й підтримати учнівську молодь до реалізації і впровадження ідей, задумів і планів, які спрямовані на створення інноваційних форматів освітніх проєктів. Цінність проєктної діяльності полягає у тому, що мова може йти не лише про здійснення серйозних наукових досліджень, суспільно значущих відкриттів і експериментів й отримання визнання на державному рівні, а й про те, що учасники проєкту також мають змогу зазирнути у красу наукового і творчого пізнання, навчитися власноруч винаходити і створювати шедеври й утілювати свої найсміливіші задуми у житті.

Понад 10 обласних проєктів було реалізовано з 2015 року колективами закладів П(ПТ)О під координуванням роботи методистами Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області. Але сьогодні, святкуючи 30-річчя Незалежності України, хочеться акцентувати увагу на тих проєктах, які, окрім головної, несуть спільну ідею – продемонструвати цілісність нашої

держави, її неподільність і суверенність; акцентувати увагу на багатоскладовості компонентів нашої країни; виховувати в молоді ідентифікацію себе як частинки української нації.

Обласний проект національно-патріотичного спрямування **«Герої сучасності. Київщина»** був задуманий як реакція на події, які відбуваються на Сході нашої держави. Метою проекту став збір, узагальнення та поширення інформації про воїнів АТО/ООС та інших учасників боротьби за незалежність України, пошук та поширення інформації про героїчні вчинки українських військовослужбовців, сучасних захисників, волонтерів. Робота над проектом настільки захопила всіх його учасників, що коло досліджуваного явища почало розширюватися від одного етапу проекту до іншого.

Якщо на I етапі досліджували лише випускників та педагогів конкретного («свого») закладу професійної (професійно-технічної) освіти, то вже на другому етапі географія вивчення поширилася на село, селище, місто, де або знаходиться заклад освіти, або живуть здобувачі освіти – учасники проекту. Проект став настільки «живим», що часто доводилося координувати його реалізацію в «ручному режимі», адже вивчалися людські долі, і головним завданням було не загубити когось, не пройти повз щось важливе, не втратити вміння співчувати.

За підсумками II етапу проекту створено й представлено відеоролики і відеопрезентації результатів пошукової роботи учасників проекту про борців за незалежність України з міст, селищ і сіл Київської області. Результатом II етапу стало визначення тих районів Київщини, які залишилися не дослідженими у плані вивчення людських доль героїв сучасності: Поліський (Катюжанське вище професійне училище), Макарівський (Фастівський центр професійно-технічної освіти, Бородянський професійний аграрний ліцей), Ставищенський (Володарський професійний аграрний ліцей), Таращанський (Рокитнянський професійний ліцей), Миронівський (Богуславське вище професійне училище сфери послуг, Богуславський центр професійно-технічної освіти), Білоцерківський (Білоцерківське професійно-технічне училище імені П. Р. Поповича, Білоцерківський професійний ліцей, Білоцерківське вище професійне училище будівництва і сервісу).

За результатами III (завершального) етапу було укладено **«Книгу слави»** та **«Книгу пам'яті»**, які об'єднали усіх, живих і загиблих, героїв нашого («мирного») часу.

У рамках згаданого вище проекту відбулося кілька виставок, однією з яких стала презентація карт України **«Єдина Україна»**, створена руками учасників. Родзинкою цих карт стало їх виготовлення з матеріалів та за допомогою технік,

інструментів і приладдя, які використовуються в процесі опанування конкретної професії. Так, здобувачі освіти за професією «Швачка; кравець; закрійник» використовували для виготовлення своїх карт різноманітні нитки, тканину, шкіру тощо; здобувачі освіти за напрямом підготовки «Металообробна галузь» створювали карти з металу, майбутні будівельники – з будівельних матеріалів, кухарі та кондитери – у вигляді тортів, пряників, за допомогою макаронних виробів. Частина карт була виготовлена у вигляді різноманітних колажів. Справжньою окрасою виставки стала карта, вирізьблена з дерева майбутніми різьбярками з Білоцерківського професійного ліцею, що мають суттєві порушення слуху.

Ще одним обласним проектом, який мав на меті засвідчити ідентифікацію української нації як самобутньої, такої, яка сама розуміє свою автентичну природу й відчуває себе гідною представницею з-поміж інших культурних націй, став проект **«Доля мого народу на полотні»**. Адже саме ми є тими, хто може показати, якою Україна була і є, а також запропонувати власне бачення того, якою може бути. Чому виникла ідея проекту – дослідити культуру нашого народу? Ні для кого не є таємницею, що саме культура дає нам відчуття свободи. Загарбники насамперед знищують національну культуру. Тому, можливо, настав час замислитися: чому ж ми так часто спостерігаємо історичні завоюницькі наміри щодо нашої країни? Реалізація проекту здійснювалася через знайомство, вивчення, дослідження, опис давніх речей, вишитих виробів, з подальшим їх осучасненням: реставрацією, використанням окремих технік, елементів, візерунків у сучасному одязі, декоративно-ужиткових виробках, а також вивчення доль майстринь та майстрів, які створювали ці речі.

На особливу увагу заслуговує один із компонентів цього проекту – створення колекції ляльок-мотанок. Здавна у кожній українській родині була гарно вдягнена та ошатно прикрашена лялька-мотанка. Вона виконувала роль оберега, була символом жіночності та мудрості. За повір'ям, саме вона берегла сімейний затишок, добробут та захищала від злих сил. У рамках проекту **«Доля мого народу на полотні»** у кожному закладі професійно-технічної освіти Київщини було виготовлено ляльку-мотанку певного регіону нашої України. Характерною ознакою таких ляльок стало вбрання і прикраси, у кольорах і техніках характерних для вишивання у певному регіоні. До Дня вишиванки за проміжним етапом проекту було створено відеофільм, до якого увійшла повна колекція виготовлених ляльок. Вона стала своєрідним символом єдиної і неподільної України, а кожен автор відчув себе творцем сучасної культури нашої держави.

Створену колекцію ляльок-мотанок було презентовано на спільній експозиції «Професійно-технічна освіта Київської області» Одинадцятій міжнародній виставки «Сучасні заклади освіти – 2020», яка відбулася в серпні 2020 року у м. Києві. Нікого не залишила байдужим краса, створена руками наших здобувачів освіти та їхніх наставників. Локація Київщини стала, без перебільшення, фотозоною для усіх поціновувачів прекрасного.

Один з обласних проєктів – це пошуковий проєкт **«Українська геральдика»**, ідею якого підказало саме життя. Коли до Дня Соборності ми готувалися взяти участь у спільному мості учнівського самоврядування «Молодь України – разом!», до якого, окрім Київської області, були залучені представники ще чотирьох областей: Закарпатської, Чернігівської, Луганської та Херсонської – і працювали з фото гербів, ми зрозуміли, що самі до кінця не знаємо історії та значення гербів багатьох регіонів України. Так виникла ідея проєкту «Українська геральдика»: дослідити походження, історію та символіку гербів різних регіонів України; виготовити макети досліджуваних гербів з матеріалів відповідно до професійного спрямування підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Цей проєкт став чи не найкоротшим у термінах реалізації. Він тривав з лютого по травень 2021 року. І вже на XII міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2021» на спільній експозиції професійно-технічної освіти Київської області була презентована повноцінна колекція виготовлених гербів областей України та подано описові матеріали досліджуваного явища з тим, щоб кожен охочий міг ознайомитися з історією і символікою герба певного регіону. Гості виставки із задоволенням фотографувалися біля макетів гербів, а представники закладів професійно-технічної освіти нашого регіону з гордістю презентували результати своєї роботи, адже кожен з них досліджував і виготовляв герб певного регіону України. У червні 2021 року відбувся захист результатів проєкту «Українська геральдика».

Об'єднати усі етнічні регіони України спробували й учасники обласного проєкту **«Україна аграрна»**. Мета проєкту – це збір, вивчення та узагальнення інформації про особливості виготовлення обрядового хліба різних регіонів України з подальшим відтворенням віднайдених рецептур, презентацією результатів. Чимало завдань мали виконати учасники цього проєкту, наприклад, здобувачі освіти та педагоги напряму «Громадське харчування»: зібрати інформацію про особливості обрядового хліба різних регіонів України, пошук самотніх стародавніх та сучасних рецептів виробів обрядового

хліба відповідних регіонів України, узагальнити та систематизувати інформацію, виготовити та створити презентації різних видів обрядового хліба, організувати у закладах П(П)ТО заходи до календарно-обрядових свят, виставки обрядового хліба, майстер-класи з його приготування.

Географія досліджуваного явища розширилася (з Київської області – до всієї України), а об'єкт дослідження, навпаки, звузився. Об'єктом дослідження став обрядовий хліб різних етнічних регіонів України: Полісся і Волині, Галичини, Поділля, Середньої Наддніпрянщини, Слобожанщини, Півдня України, Закарпаття, Буковини, Криму. Україна – аграрна держава з давніми традиціями землеробства. Володіючи третинною світових чорноземів, вона має високий потенціал розвитку сільського господарства. Особливою повагою в усі часи користувалася праця хлібороба. Метою праці хлібороба є створення найціннішого у світі – хліба, який не лише втілює працю як таку, а й символізує красу і велич України. Хліб справедливо можна вважати феноменом народної культури і незмінним компонентом духовних цінностей. Саме завдяки збереженню і продовженню традицій, корені яких сягають давнини, вивченню та узагальненню інформації про особливості обрядового хліба різних регіонів України формується почуття патріотизму, любові та поваги до своєї родини, закладу освіти, міста, села, держави.

Цей проєкт, як і попередні, має спільну ідею – продемонструвати цілісність нашої України, її сучасну багатогранність і в той же час спільне коріння традицій. Вражає той факт, з яким ентузіазмом беруться колективи до реалізації запропонованих ідей, як скоротився час на підготовку до реалізації проєктів, приємно спостерігати процес презентації результатів, коли здобуток кожного, як елемент мозаїки, разом зі здобутками колег складається в картину, панно, яке має назву «Цілісна і неподільна, незалежна і суверенна Україна»!

ЛІТЕРАТУРА

1. Мірошник С. І. Теоретичні основи навчальної проєктної діяльності учнів [Електронний ресурс] / Мірошник С. І. – Режим доступу до ресурсу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2383.
2. Книга пам'яті полеглих за Україну. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://memorybook.org.ua/?fbclid=IwAR0K3QIpDt3wPKsaZlXlgrV3RYoR1bpmf6YUBqGIBGSxZ9CxF8GMCoEV8E>.
3. Криштопа О., Каліновська О. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО. – Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2015. – 512 с.
4. Захарчук-Чугай Р. В. Українське народне декоративне мистецтво / Р. В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. – 2012.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Зоя ТУРЯНИЦЯ, кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-виховної роботи ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка», м. Глухів

Розкрито особливості реалізації Концепції національно-патріотичного виховання студентів у закладі фахової передвищої освіти. Визначено основний зміст, форми, методи та засоби підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання. **Ключові слова:** майбутні майстри виробничого навчання, національно-патріотичне виховання, фахові дисципліни, заклад фахової передвищої освіти, фахові молодші бакалаври.

Zoya TURANYTSA

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION IN THE STUDY OF PROFESSIONAL DISCIPLINES

The article reveals the peculiarities of the implementation of the Concept of national-patriotic education in the study of professional disciplines in the process of training future masters of industrial training in the institution of professional pre-higher education. The main content, forms, methods and means are determined.

Keywords: future masters of industrial training, national-patriotic education, professional disciplines, institution of professional (specialty) pre-higher education, professional junior bachelors.

Сучасні майстри виробничого навчання мають володіти не тільки фаховими знаннями, а й бути громадянами з активною життєвою позицією, готовими до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України; мати почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, щоб виховувати ці якості в майбутніх кваліфікованих робітників. Тому перед викладачами фахового коледжу при підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання стоїть завдання не тільки сформувати професійні компетенції, а й уміння здійснювати виховний вплив.

У плануванні уроку виробничого навчання поряд з навчальною та розвиваючою стоїть і виховна мета. Навчальна мета залежно від змісту, типу і виду уроку передбачає формування початкових знань і навичок для виконання певних трудових операцій; закріплення й удосконалення здобутих знань і навичок виконання трудових прийомів, операцій, робіт; формування професійних знань, навичок і вмінь при виконанні певних робіт; здійснення контролю й перевірки рівня професійних знань, навичок та вмінь при виконанні визначених робіт. Розвивальна мета передбачає розвиток знань і практичних умінь на основі сучасних виробничих технологій, високих професійних знань, передового виробничого досвіду, високих професійних навичок, творчого відношення до праці, уміння здійснювати аналіз і синтез теоретичних знань з прак-

тичної та технологічної діяльності. Виховна мета спрямована на виховання культури освітнього процесу; поваги до праці, до обраної професії; формування моральних якостей учня як особистості та громадянина України; дисципліни, відповідальності, ініціативи тощо. Тому майбутні майстри виробничого навчання повинні вміти ставити триєдину мету і реалізовувати її під час уроку.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади й місцевого самоврядування, громадських об'єднань і благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [2].

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України з-поміж виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання [2]. Тож у підготовці до занять викладачі фахового коледжу добирають такі методи й засоби навчання, які сприяють формуванню в майбутніх майстрів виробничого навчання

знань з циклу дисциплін професійної підготовки (педагогіка, психологія, методика, технології тощо) та забезпечують реалізацію національно-патріотичного виховання.

Реалізацію Концепції національно-патріотичного виховання під час вивчення фахових дисциплін у процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання у закладі фахової передвищої освіти ми розглянемо на прикладі підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальностями: 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості), 015.37. Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), 015.38 Професійна освіта (Транспорт).

У викладанні фахових дисциплін викладачі коледжу дотримуються утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу з-поміж студентської молоді, що є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання [4]. Формування національної свідомості у майбутніх майстрів виробничого навчання є безперервним процесом і здійснюється у спільній діяльності викладачів і студентів. Ефективним педагогічним засобом у цьому є вивчення педагогічних дисциплін, які забезпечують підґрунтя патріотичного виховання.

Вивчаючи педагогіку, студенти оволодівають інформацією про досягнення наших співвітчизників, їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у галузях освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів, національних меншин України, громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину [4].

Під час вивчення таких тем з педагогіки, як «Педагогіка як наука. Її роль у розвитку суспільства», «Мета та ідеал виховання», викладач звертає увагу студентів на те, що у різні роки до проблеми національно-патріотичного виховання зверталися українські філософи, педагоги, громадські діячі. Студіювання педагогічної думки України ХХ – початку ХХІ століття дає підстави стверджувати, що національне виховання має давні витоки. У письмових джерелах простежується прихильність до ідей патріотичного виховання, зокрема захисту вітчизни у «Повчанні Володимира Мономаха». У добу Київської Русі поняття «патріотизм» наповнювалося найвищим морально-духовним особистісним змістом – вірність, стійкість, доброчинність, мужність. На принципах гуманістичної педагогіки засновані виховні системи В. Сухомлинського, І. Ткаченко, О. Захаренка.

Майбутні майстри виробничого навчання, вивчаючи розділ педагогіки «Теорія виховання», розширюють знання про суть національного ви-

ховання як цілісної системи; мету та завдання, зміст, закономірності та принципи національного виховання; характеристики основних напрямів виховання; шляхи реалізації змісту національного виховання. Викладач пропонує студентам підготувати розробку виховного заходу національно-патріотичного спрямування, наприклад, «Моя країна – Україна», «Державна символіка», «Традиції і звичаї Сумщини» тощо. Суттєвою складовою збагачення студентів патріотичними почуттями є завдання самопідготовки, де їм пропонується виконати такі завдання:

- навести приклади реалізації принципів виховання в народній педагогіці;
- проілюструвати на конкретних прикладах, як особливості суспільних процесів впливають на процес виховання в національній системі освіти;
- на конкретних прикладах охарактеризувати шляхи реалізації принципів виховання у виховній діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти;
- порівняти зміст національного виховання із змістом виховання в європейських країнах;
- схарактеризувати роль дитячих та юнацьких організацій («Пласт», «Курінь» та ін.) у національно-патріотичному вихованні молоді;
- переглянути фільми, метою яких є виховання почуття патріотизму та любові до рідної країни, шанобливого ставлення до її історії, національних та культурних традицій, наприклад, «Війна – український рахунок» (С. Буковський), «ОУН-УПА: війна на два фронти» (А. Санченко), «Поводир» (О. Санін), «Воїни духу» (А. Мартиненко, Т. Кулаковська) тощо.

Для написання курсових робіт з педагогіки майбутнім майстрам виробничого навчання з-поміж інших пропонуються теми, що розкривають компоненти народного виховання, національно-патріотичних традицій у національному вихованні, а саме: «Гуманістична спрямованість педагогіки В. Сухомлинського», «Національне виховання як чинник цілісного формування особистості», «Основи сучасного сімейного виховання», «Сутність, зміст, джерела, методи і засоби естетичного виховання», «Формування особистості майбутнього кваліфікованого робітника засобами української народної педагогіки», «Українські народні традиції, звичаї та обряди як основа формування в учнів ЗП(ПТ)О духовних цінностей моральності», «Моральні й духовні цінності сучасної молоді» та ін.

Під час вивчення фахових дисциплін – «Технологія виробництва і переробка продуктів сільськогосподарства», «Експлуатація та ремонт машино-тракторного парку», «Технологія швейного виробництва» та інші – викладачі забезпечують формування у студентів екологічної культури, соціальної активності, відповідальності та готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і сталого (збалансованого) роз-

витуку суспільства. На першому курсі вивчається дисципліна «Вступ до спеціальності», де акцентується увага на формуванні основних якостей майбутнього педагога-патріота. Майбутні майстри виробничого навчання пишуть есе «Чому я обрав цю спеціальність» та готують творчу роботу «Навчальний заклад професійної (професійно-технічної) освіти майбутнього».

Під час вивчення теми «Економічне, екологічне та трудове виховання на уроках виробничого навчання» з дисципліни «Організація та методика професійного навчання» закріплення вивченого матеріалу можна провести за допомогою інтерактивної технології «Обговорення проблеми в загальному колі», де запропонувати для обговорення питання «Переваги й недоліки сучасної сільськогосподарської техніки та технологій». Під час вивчення дисципліни «Автомобілі й транспортні засоби» робиться акцент на техніку, що виготовляється в Україні, а саме: КраЗ, ЗАЗ, Богдан, Еталон, Вепр (тема «Загальна будова автомобілів і ТЗ»). Майбутні майстри виробничого навчання готують електронні презентації, у яких порівнюють особливості будови вітчизняної та зарубіжної техніки; визначають несправності та способи їх усунення тощо.

Обов'язковою умовою при написанні курсової роботи з дисциплін «Основи агрономії та зоотехнії», «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства» є висвітлення правил охорони праці та збереження навколишнього середовища. Особливо це стосується інтенсивної технології вирощування сільськогосподарських культур, тваринницьких ферм, переробної промисловості. Як приклад, пропонуємо такі теми курсових робіт: «Технологія вирощування та переробка соняшника», «Технологія вирощування та переробка сої», «Технологія вирощування та переробка картоплі», «Технологія виробництва молока», «Технологія виробництва яловичини на промисловій основі», «Технологія виробництва свинини на промислових свинарських фермах», «Технологія видалення гною з тваринницьких приміщень» тощо.

На практичних заняттях із спецмалювання під час вивчення теми «Малювання художньої композиції з натури» студентам пропонується намалювати предмети побуту, рушники, глечики та інше з національною символікою. Працюючи над темами «Малювання різних видів одягу», «Особливості малювання одягу для дітей», «Малювання моделей одягу на фігурі» майбутнім майстрам виробничого навчання пропонується дослідити етнічні особливості орнаменту, візерунків свого регіону й зобразити їх елементи на деталях одягу. Вивчення теми «Проектування моделей одягу» передбачає декілька етапів створення проекту моделей одягу, а саме: фор-ескізи, моделі-аналоги, моделі-пропозиції та технічний рисунок. При проектуванні моделей одягу вико-

нують у національно-патріотичних кольорах або з використанням орнаментів та вишивки певного регіону України.

Під час вивчення дисципліни «Основи композиції одягу» акцентується увага на аналізі українського національного костюма (тема «Роль взуття, головних уборів та аксесуарів в композиції одягу»). Вивчаючи комп'ютерне проектування одягу, здобувачі освіти отримують інформацію про вітчизняне програмне забезпечення САПР «Грація» (тема «Програмне забезпечення САПР одягу»). У процесі навчання дисципліни «Обладнання та автоматизація швейного виробництва» викладач подає інформацію про підприємства м. Києва та м. Полтави, що випускали швейні машини (тема «Історія виникнення та розвитку швейного обладнання»).

Викладач дисципліни «Художня обробка матеріалів» під час вивчення теми «Штучні квіти» пропонує студентам дослідити особливості композиційних рішень національних головних уборів слобожанок та взяти участь у проекті «Жіночі головні убори слобожанок XIX–XXI ст.». Результат проекту – створення колекції жіночих головних уборів та виготовлення сучасних моделей, оздоблених квітами з фоамірану та шовкової стрічки.

Дисципліни – «Економіка виробництва», «Економіка і організація транспортного виробництва», «Економіка і організація швейного виробництва» – забезпечують розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, сприяють кращому розумінню майбутніми фахівцями практичних аспектів фінансових питань [4].

Отже, основні положення Концепції національно-патріотичного виховання можуть реалізовуватися у підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання в закладі фахової передвищої освіти не тільки при проведенні виховних заходів, а й при викладанні фахових дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вашої школи: [підручник для студентів вищих навчальних закладів]. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 484 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: наказ Міністерства освіти і науки України 16.06.2015 № 641 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.07.2019 № 1038) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15> (дата звернення: 27.09.2021).
3. Лузан П. Г., Каленський А. А. Методи і форми організації навчання фахівців аграрної галузі: навч. посіб. – Київ: Логос, 2014.
4. Турянська З. В. Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання в освітньому просторі фахового коледжу. *Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку*: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 22 квітня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / ред. кол.: Каленський А. А., Кубіцький С. О., Пашченко Т. М. та ін. – Житомир: «Полісся», 2021. – С. 52–54.

УДК 374:377.015.31

КРЕАТИВНІСТЬ – ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТВОРЧОСТІ ТА УСПІШНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ

Людмила МАЗУР, директор Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, відмінник освіти, м. Вінниця

Схарактеризовано особливості формування і розвитку креативної творчої особистості, які є одними з основних завдань навчання і виховання у закладі. Висвітлено ключові компетентності, які розвивають педагогічні працівники закладу відмовляючись від стереотипних способів мислення, спрямовуючи вихованців на креативний підхід у вирішенні творчих завдань.

Ключові слова: заклад освіти, креативність, ключові компетентності, творча особистість, інноваційне виховання, інтерактивні форми.

Ludmila MAZUR

CREATIVE – THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVITY AND SUCCESS OF STUDENTS OF THE INSTITUTION

Features of formation and development of the creative creative personality which act as one of the main tasks of training and education in establishment are characterized. The key competencies that pedagogical staff develop by abandoning stereotypical ways of thinking, directing students to a creative approach to solving creative tasks.

Keywords: educational institution, creativity, key competencies, creative personality, innovative education, interactive forms.

На сучасному етапі розвитку суспільства одним із пріоритетних завдань, що визначені Національною доктриною розвитку освіти в Україні, Законом України «Про освіту», є створення передумов виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах докорінної перебудови всіх сфер життєдіяльності. Становленню креативної творчої особистості сприяє виховне середовище Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів (далі – Центр) [5; 8].

Інновації виникають у результаті творчого пошуку нестандартних рішень, реалізуються у формі нових оригінальних технологій. В основі діяльності педагогічного колективу закладу лежить вивчення потреб і запитів учнівської молоді в контексті реалій сьогодення, а також упровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес, який за своєю суттю є багатогранною, цілісною системою, впорядкованою сукупністю взаємопов'язаних педагогічних методик, що забезпечують можливість широкого вибору змісту, форм, засобів виховання учнівської молоді [1].

Основні завдання закладу освіти полягають у формуванні таких компетентностей: пізна-

© Мазур Л., 2021

вальна, практична, творча, соціальна. Формуючи ключові компетентності, педагогічні працівники закладу відмовляються від стереотипних способів мислення, спрямовуючи вихованців на креативний підхід у вирішенні творчих завдань. Адже креативність прямо впливає на розвиток інтелекту та успішність здобувачів освіти і характеризується швидкістю і гнучкістю думки, оригінальністю, допитливістю, фантастичністю, нестандартним підходом до розв'язання проблем тощо.

Кожен методист, керівник гуртка застосовує певні механізми та обирає такі педагогічні інноваційні технології, які сприяють усебічному розвитку особистості, формуванню креативності та ключових компетентностей вихованців Центру. Освітні інновації – новизна, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому вдосконалені чи нові педагогічні технології, методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання. Результатом стає інноваційна продукція для розкриття творчого потенціалу кожного вихованця закладу.

У своїй роботі педагогічний колектив Центру використовує інноваційні виховні технології, спрямовані на розвиток духовного розвитку учнів, вихованців як вирішальних для розвитку ціннісної системи виховання. Таке виховання

спрямоване не на засвоєння учнями, вихованнями прийнятих у суспільстві цінностей, норм, відношень та зразків поведінки, а, перш за все, на розвиток особистості учня, вихованця, проєктування і становлення унікального образу його життєдіяльності, зацікавленості кожної молоді людини у виявленні свого життєвого досвіду, прояву своєї індивідуальності, створення для учнівської молоді ситуацій вибору та успіху, побудові діалогічних форм спілкування.

Пріоритетним напрямом діяльності Центру естетичного виховання є гурткова робота, яка допомагає розкрити й розвинути творчі здібності, таланти і можливості кожного вихованця на основі партнерства між педагогом-наставником та здобувачем освіти. Впровадження інтерактивних технологій у гурткову роботу сприяє підвищенню ефективності і якості занять, формуванню пізнавального інтересу вихованців та активній участі в масових заходах різних рівнів: обласних, всеукраїнських та міжнародних. В організаційно-масовій роботі педагогічний колектив Центру широко використовує інтерактивні форми взаємодії, що особливо зацікавляють наших вихованців, зокрема: інтелектуальні ігри, флешмоби, ярмарки, ігри-драматизації, огляди-конкурси, рольові ігри, тренінги, диспути, презентації, виставки учнівської творчості, подорожі, екскурсії, «круглий стіл», відеоролики, марафони, брифінги, дебати, фестивалі, пошуково-дослідницькі експедиції, виставки, розважальні програми, музичні проєкти, вечори, конференції [2; 3; 4].

Найбільш популярними з-поміж вихованців Центру та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти такі заходи:

- Обласний фестиваль художньої самодіяльної творчості «Подільські зорі»;
- Регіональний фестиваль технічної творчості «Творча молодь Вінниччини»;
- Музично-розважальна шоу-програма «Зі святом студента!»;

• обласний етап Всеукраїнського фестивалю мистецтв «Сурми звиятиги»;

• обласні виставки-конкурси: фітодизайнерської майстерності «Весняний подарунок», писанкарства «Диво-писанка», новорічних композицій.

Гурток сучасного танцю «Ідеал» Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів (керівник Олена Слотюк).

Ці заходи сприяли інтелектуальному, емоційному та художньо-естетичному розвитку учнів, підтримці талановитих учнів ЗП(ПТ)О, формуванню всебічно розвиненої особистості та творчому розвитку вихованців. Доторкнутися серцем до прекрасного, відчуття красу й силу художнього слова, чарівний вплив театрального мистецтва, спробувати самим писати вірші, оволодіти навичками художнього декламування, навчитися акторській майстерності, проявляючи всі грані свого таланту, учні мають змогу, взявши участь у творчих конкурсах: обласному літературному конкурсі «Поетичний зорепад», обласному конкурсі авторської поезії «Мріє, не зрадь!», літературному квесті «Рідне Поділля». З великим захопленням вихованці Центру беруть участь у заходах профорієнтаційного спрямування: обласному конкурсі «Мої мрії і захоплення», гріквесті «Мандрівка у світ професій», заході «Профі-Старт: обери своє майбутнє», акції «Територія вибору» [6; 7].

Прищеплювати вихованцям почуття патріотизму, поваги до історичного минулого українського народу, любові до рідної землі допомагають виховні масові заходи: обласний фестиваль-конкурс народного мистецтва «Перлини рідного краю»; обласні етапи Всеукраїнських конкурсів: «Моя Україно!», «Об'єднаймося ж, брати мої!», «Знай і люби свій край», «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!»; обласна виставка плакатів «З Днем захисника України!»; музичний проєкт «Моя Україно, ти гордість моя!»; урок державності «Україна – наша доля єдина»; усний журнал «Історія української держави»; інформаційний дайджест «Славесні особистості рідного краю»; екскурсії до музеїв м. Вінниці.

Ще одним засобом формування творчих здібностей учнів є дослідницько-пошукова робота, якою займаються учні ЗП(ПТ)О. В ході проведення дослідницько-пошукових, історико-краєзнавчих експедицій та конкурсів «Моя країна – незалежна Україна», «Корифей українського театру», «Історія міст і сіл України», «Чорнобиль: минуле,

сучасне, майбутнє», «Світоч людської доброти», «Герої нашого часу» учні із захопленням збирають матеріали, історичні документи, факти, відомості, зустрічаються з учасниками історичних подій, беруть участь у екскурсіях, проведенні уроків мужності, конференцій, тематичних виховних годин.

Відродженню духовності, національної свідомості учнівської молоді сприяють заходи туристично-краєзнавчого напрямку: онлайн-екскурсії «Сім чудес Вінниччини», брейн-ринг «Люби і вивчай свій рідний край», інформаційні дайджести «Духовні святині Вінниччини», «Захисники Батьківщини», усний журнал «Історія роду – історія України та краю».

Соціальному становленню та розвитку особистості, її інтересів, здібностей, нахилів, підготовці до активної професійної діяльності сприяють такі обласні заходи: Конкурс молодіжних проєктів «Лідер року» 2021; обласний етап XV Всеукраїнської акції «Серце до серця»; молодіжна акція «Скажи наркотикам: «Ні!»; обласний етап Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я!». А також тренінги: «Проблема торгівлі людьми: виклики сьогодення», лекції «Стоп, булінг!», «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», «Поведінка учнів при затриманні правоохоронними органами» тощо.

З метою формування всебічно розвиненої особистості вихованця, зростання його творчої активності, підвищення загального рівня правової культури та набуття необхідного рівня правових знань, виховання поведінки, орієнтованої на дотримання гендерної рівності та власної активної життєвої позиції, керівники гуртків використовують такі інтерактивні форми роботи:

- тематична дискусія «Різниця між упевненістю і самовпевненістю» (тренінг-група «Пізнай себе»);
- інтелектуальна гра «Мое теперішнє життя» (правовий клуб «Феміда»);
- диспут «Чому люди обманюють?» (тренінг-група «Пізнай себе»);
- брейн-ринг «Люби і вивчай свій рідний край» (історико-краєзнавчий гурток «Краєзнавець»);
- тренінг «Як стати уважним до інших?» (тренінг-група «Пізнай себе»);
- тренінг «Будуємо рівноправні стосунки» (правовий клуб «Феміда»);
- диспут на тему «Відвертість і довіра» (гурток «Волонтер»);
- «мозковий штурм» «Психологія ігор» (гурток «Волонтер») та інші.

Загалом щороку для учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти області Центр проводить близько 30 обласних та міських масових заходів, у яких беруть активну участь 9–10 тисяч учнів ЗП(ПТ)О області.

Крім цього, педагогічні працівники закладу освіти забезпечують підготовку та участь вихованців у всеукраїнських і міжнародних масових заходах з різних напрямів виховної роботи. Результатом цієї роботи є вагомі здобутки. Лише у минулому році близько 500 учнів взяли участь у 17 міжнародних і всеукраїнських заходах та посіли 50 призових місць і отримали 14 дипломів учасника. Епідемія коронавірусу стала випробуванням і для освіти, і для нашого закладу, зокрема. Але, виходячи із ситуації, через вимушений карантин чимало заходів (нових за формою і змістом) проводяться дистанційно, заочно та у форматі онлайн, використовуючи соціальні мережі.

Отже, завдяки творчим зусиллям педагогічного колективу закладу забезпечується потреба особистості у творчій самореалізації, інтелектуальному, духовному і фізичному розвитку, підготовці до активної професійної та громадської діяльності; створюються умови для соціального захисту і організації змістовного дозвілля. А взаємозв'язок творчості й успішності забезпечує формування креативності та ключових компетентностей вихованців Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанський Ю. К. Оптимізація навчально-виховного процесу: методичні основи / Ю. К. Бабанський. – М.: Педагогіка, 1982. – 192 с.
2. Калошин В. Ф. Розвиток творчості учнів: методичний посібник / В. Ф. Калошин, Д. В. Гоменюк, Л. Л. Сушенцева. – Харків: Основа, 2008. – Вип. 8 (68). – 112 с.
3. Медведєва Н. Виявлення творчого потенціалу. Стратегії реалізації задуму / Н. Медведєва // Психолог. – 2006. – № 40. – С. 12–15.
4. Про освіту: Закон України [Електронний ресурс]: затверджений Верховною Радою України від 13 травня 1999 (в редакції від 28.09.2017, підстава 2145-19). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
5. Сухомлинський В. О. Розумове виховання і освіта підлітка / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 670 с.
6. Творча особистість – головна мета виховання [Електронний ресурс] // Освіта.ua: освітній портал. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/upbring/1476/>.
7. Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» від 17.04.2002 року № 347/2002.

УДК 377.091.322

НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ: ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Ірина ЛЮБЧАК, заступник директора з навчально-виховної роботи Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, м. Вінниця;

Наталія БАРТКО, методист вищої категорії Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, м. Вінниця

Акцентовано увагу на підвищенні ефективності гурткової роботи та творчому пошуку оригінальних, нестандартних рішень педагогічних проблем шляхом застосування виховних технологій. Розкрито особливості успішної організації гурткової роботи в закладі та комплексний цілеспрямований вплив на вихованців, здобувачів освіти ЗП(ПТ)О щодо розвитку їх творчих здібностей.

Ключові слова: ефективні форми гурткової роботи, заклади освіти, здобувачі освіти, інноваційні технології, мотивація, здобувачі освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Irina LUBCHAK, Natalia BARTKO

New challenges and modern solutions: effective forms of extracurricular activities

Attention is focused on improving extracurricular activities and creative search for original ideas of non-standard solutions of pedagogical problems through the use of educational technologies. The peculiarities of the successful organization of extracurricular activities in the vocational education institution and the complex, purposeful influence on the students and on the development of their creative abilities are revealed.

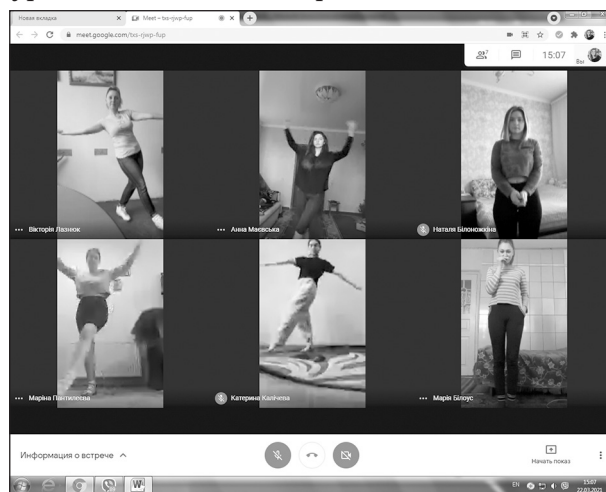
Keywords: effective forms of extracurricular activities, lay the foundation for the future, good news, innovative technologies, motivation, youth of vocational educational institutions.

Інноваційний заклад освіти, який надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потребу особистості у творчій самореалізації та інтелектуальному розвитку, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля вихованців та здобувачів освіти ЗП(ПТ)О є Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів (далі ВДЦЕВУ ПТНЗ). Заклад є майстернею з формування художньо-естетичної культури учнівської молоді, створює умови для розвитку творчих здібностей здобувачів освіти, проводить навчально-виховну, інформаційно-методичну та організаційно-масову роботу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти [4].

Одним із пріоритетних напрямів ВДЦЕВУ ПТНЗ є гурткова робота. До участі в гуртках залучаються всі охочі здобувачі освіти ЗП(ПТ)О. Їх учасниками стають учні, які ніколи в житті не співали, не танцювали і не мали сценічного досвіду. Завдяки гуртковим заняттям вони залучаються до світу прекрасного, розкривають власні таланти, про які навіть і не здогадувались. На заняттях гуртків, клубів, творчих об'єднань за інтересами освітній процес виходить за межі уроку, підручника, навчального плану закладу, що сприяє підвищенню якості

знань здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, які є нашими вихованцями [1; 5; 6].

Починаючи з березня 2020 року, пандемія внесла несподівані корективи у роботу й змусила всіх педагогів терміново опановувати цифрові інструменти й нові педагогічні підходи та методики. Раніше керівники гуртків не могли й уявити собі таку ситуацію: проводити заняття віддалено та не бачити своїх вихованців. З метою надання практичних порад педагогам, керівникам гуртків, батькам щодо організації дистанційних

Заняття у Зразковій студії народного танцю «Мальви» у форматі онлайн

© Любчак І., Бартко Н., 2021

форм та методів навчання під час проведення занять в гуртках, Міністерство освіти і науки України запропонувало кілька ресурсів та платформ для онлайн-роботи зі здобувачами освіти: Google Meet, Skype, Loom, Zoom, Google Classroom, Moodle, Telegram, Naurok, Інстаграм, Viber [7].

Керівникам гуртків довелося навчитися вільно користуватись сучасними освітніми електронними ресурсами, організовувати роботу та мотивувати своїх вихованців до навчання, налагоджувати повноцінний зворотний зв'язок та постійно відслідковувати результати дистанційного навчання. Така комплексна діяльність педагогів щодо створення, засвоєння, використання та розповсюдження нововведень допомагає перевести гурткову роботу з режиму функціонування в режим розвитку. Керівники гуртків постійно працюють над оновленням змісту освіти і виховання, підвищенням своєї професійної компетентності та творчої майстерності, впровадженням у практику роботи інноваційних технологій, активних та інтерактивних форм і методів роботи з молоддю. Вони активно використовують інноваційні форми і методи навчання: творчі завдання на образне моделювання «Якби я був...», асоціативно-рольові ігри, завдання-фантазії, оупен-ейри, ігрове моделювання заняття, асоціативні розминки, словесні атаки, лінгвістичні ігри, години історичної пам'яті, уроки державності, бліцпрезентації, години козацьких традицій, бесіди-реквієми, інформаційні пресдайджести тощо [3].

Важливими складниками інтерактивного навчання є ініціатива і активність. Для їх підвищення керівники гуртків на заняттях застосовують такі інтерактивні прийоми навчання: «Лови помилку», «Відтермінована відгадка», «Фантастичне припущення», «Щедра оцінка», «Здивуй», «Рейтинг» (від англ. – правильно), «Кредит довіри», «Точка зору», «Мозкова атака», «Інтерв'ю», гра «Снігова куля», «Драматизація», «Фокусуючі запитання», «Хто краще» тощо [8]. Гуртки Центру працюють за основними напрямками освіти: художньо-естетичним, науково-технічним, національно-патріотичним, бібліотечно-бібліографічним, соціально-реабілітаційним, туристично-краєзнавчим.

Художньо-естетичне виховання здобувачів освіти неможливе без вокального мистецтва, яке забезпечує формування у вихованців музичної культури, відчуття прекрасного, уміння розуміти і цінувати красу музики. Під час роботи з пісенним матеріалом учні здобувають необхідний обсяг знань з теорії музики та вокально-хорової майстерності, вивчають історичні та пісенні традиції. Значних успіхів досяг Зразковий гурток естрадного співу «Мрія» під керівництвом Леоніли Боярської. Упродовж занять учні із задоволенням виконують творчі завдання на образне моделювання «Якби я був... (співачом, композитором, хореографом, продюсером, шоуменом)», актив-

но беруть участь у асоціативно-рольових іграх «Відеокліп», «Асоціативне слово», завданнях-фантазіях «Намалюй пісню», напиши міні-твір, вірш або твір-відгук за прослуханим музичним уривком, оупен-ейрах «Музичний олівець», «Моя улюблена пісня». Гуртківці були неодноразовими володарями гран-прі обласних, всеукраїнських та міжнародних масових заходів [2].

Вихованці закладу з великим задоволенням вивчають основи хореографічного мистецтва, заповнюючи цікавим змістом своє дозвілля під час занять у Зразковій студії народного танцю «Мальви» (керівник Оксана Македонська), Зразковому танцювальному колективі «Колорит» (керівник Наталія Радько), гуртку сучасного танцю «Ідеал» (керівник Олена Слотюк), гуртку естрадного танцю «Вернісаж» (керівник Марина Раззано).

Керівники хореографічних гуртків застосовують сучасні форми і методи навчання. Так, вирішуючи завдання на визначення самооцінки («Ідеальна оцінка», «Рейтинг»), учні самостійно визначають свій рейтинг, ставлять собі оцінки за виконане завдання. Ці прийоми зорієнтовують учнів на правильні критерії оцінювання своєї роботи [9].

На заняттях Зразкової музично-театральної студії «Голівуд» (керівник Дмитро Канівський) створюються прекрасні умови для розвитку фантазії, уяви, творчих та музичних здібностей вихованців. Учасники студії мають можливість оволодівати основами акторської майстерності завдяки використанню таких форм роботи як «Фантастичне припущення» та «Щедра оцінка», які дають можливість учням подивитися на звичні речі з незвичної точки зору. Окрім того, ефективним є і використання керівником **театральної** студії різноманітних інноваційних методів навчання: асоціативних розминок, словесних атак, лінгвістичних ігор.

Зразкова музично-театральна студія «Голівуд» Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів

Вихованці клубу «Салон мистецтв» (керівник Валентина Кушнір) є постійними учасниками конкурсів та виставок, на яких вони демонструють високий рівень майстерності виконаних ро-

біт. Керівник клубу застосовує нетрадиційні форми і методи проведення занять, зокрема «Кредит довіри», «Хто краще» тощо.

Учні із зацікавленістю відвідують студії технічної творчості «Юні оператори аматорської служби радіозв'язку» (керівник Аркадій Прибега), «Гроно» (керівник Надія Гончар); Зразковий гурток декоративно-прикладного мистецтва «Вироби з природних матеріалів» (керівник Катерина Андрієнко), Зразковий гурток художнього в'язання «Мереживо» (керівник Ірина Любчак), гурток декоративно-прикладного мистецтва «Майстерня творчості» (керівник Олена Гнатюк). Завдяки творчій діяльності педагогів та старанності учнів створено чимало робіт, які експонувалися на виставках та ставали призерами у виставках-конкурсах обласного та всеукраїнського рівнів (Всеукраїнський конкурс української народної іграшки, Всеукраїнські виставки-конкурси «Знай і люби свій край», «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!»).

Гурток технічної творчості «Юні оператори аматорської служби радіозв'язку»

Долучитися до активної діяльності з реалізації завдань національно-патріотичного виховання мають змогу учасники творчих об'єднань «Подільський край» (керівник Наталія Плахотнюк) та «Діалог» (керівник Наталія Бартко), історико-краєзнавчих гуртків «Краєзнавець» (керівник Юрій Рибак) та «Подолляни» (керівник Віталій Кермаш).

У процесі пізнання історії рідного краю, витоків національної культури, історичних і культурних надбань предків у гуртківців виховується почуття гордості за свій народ, повага до його великих звершень і гідних сторінок минулого під час проведення «годин історичної пам'яті», «уроків державності», «бліцпрезентацій», «годин козацьких традицій», «бесід-реквіємів», «інформаційних пресдайджестів», «форумів», «конференцій», «фокусуючих запитань», «інтерв'ю», «додаткових джерел»...

Під час занять керівники гуртків використовують інтерактивні прийоми: «Коло ідей», «Незавершені речення», «Акваріум»; застосовують нестандартні форми роботи: «сенкан», «виступ у суді», «інтерв'ю з героєм», «вернісаж ілюстрацій» тощо. Виховання патріотизму має велике значення, оскільки йдеться про долі сьогоденного і май-

бутнього поколінь, а наші вихованці повинні не тільки володіти належним об'ємом знань, але й мають стати зрілими духовно й інтелектуально.

Робота соціально-реабілітаційних гуртків спрямована на розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб до самореалізації вихованців, їхню підготовку до активної професійної, громадської діяльності, соціального становлення. У Центрі працюють: гурток «Волонтер» (керівник Валентина Кушнір), тренінг-група «Пізнай себе» (керівник Олена Ліщун), правовий клуб «Феміда» (керівник Світлана Бережок).

Керівники гуртків приділяють велику увагу розвиткові самостійності, формуванню всебічно розвиненої особистості учня, підвищенню загального рівня правової культури та набуттю необхідного рівня правових знань, вихованню поведінки, орієнтованої на дотримання гендерної рівності та власної активної життєвої позиції, поваги до права. На заняттях гуртків також застосовують інтерактивні педагогічні форми і методи навчання, які передбачають спільне творче моделювання, рольові імітаційні ігри, методи «Мікрофон», «Навчаючи-вчуся», «Лови помилку», «Відтермінована відгадка». І, як показує досвід, такі форми роботи – найрезультативніші. Заняття гуртка – це освітній простір, де є можливість для повноцінного та всебічного розвитку, особистісного зростання вихованців.

Важливим засобом соціалізації учнівської молоді є участь у роботі **волонтерських** гуртків. Нині волонтерська діяльність у нашій країні набула великого масштабу та існує в усіх своїх проявах. Зважаючи на ситуацію в країні, підвищився рівень мотивації у здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти до здійснення добровільної діяльності стосовно тих, хто її потребує. Найчастіше активними учасниками заходів є вихованці з відповідною особистісною спрямованістю, певною позитивною мотивацією та власною життєвою позицією, які прагнуть до саморозвитку та успішної самореалізації як соціальних індивідів.

Отже, для успішної організації гурткової роботи в закладі необхідно здійснювати комплексний цілеспрямований вплив на особистість. Найвищим рівнем визнання результативності роботи гуртків Центру є присвоєння їм почесного звання «Зразковий художній колектив». Протягом останніх років це звання отримали творчі колективи, що працюють на базах закладів професійної (професійно-технічної) освіти як міста, так і області: гурток декоративно-прикладного мистецтва «Вироби з природних матеріалів» (керівник Катерина Андрієнко), гурток естрадного співу «Мрія» (керівник Леоніла Боярська), музично-театральна студія «Голівуд» (керівник Дмитро Канівський), танцювальний колектив «Колорит» (керівник Наталя Радько), студія народного танцю «Мальви» (керівник Оксана Македонська).

Наведені інноваційні форми та методи роботи і приклади їх використання є лише невеличкими

цеглинками у будівлі власного педагогічного досвіду керівників гуртків Вінницького державного центру естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, що дало можливість сформувати багатовимірний освітній простір, зорієнтований на індивідуальний розвиток особистості та створити творчу атмосферу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Методика виховної роботи: навчальний посібник / І. В. Андрощук, І. П. Андрощук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 320 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2012. – 349 с.

3. Закон України «Про освіту» / в редакції від 01.01.2021 р. /

4. Кочанова Н. В. Організація виховної роботи / Н. В. Кочанова. – Х.: Ранок, 2008. – 256 с.

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235.

6. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко / За ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

7. Танці в сучасних ритмах: нариси: навчально-методичний посібник / Н. Барсук, А. Тараканова. – Вінниця: Нова Книга, 2014. – 52 с.

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЄКТ «ДОБРИЙ ЯНГОЛ»

Наталія ВОЛИК, заступник директора з виховної роботи Державного навчального закладу «Згурівський професійний ліцей», смт Згурівка, Київська область

Схарактеризовано значення виховання високоморальної особистості. Провідне місце у вихованні підлітків займають духовні цінності, гуманістична орієнтованість на іншу людину. Виокремлено важливий аспект – зв'язок моральної свідомості підростаючої особистості з її поведінкою та процес виховання почуття корисності для іншого в здобувачів освіти підліткового віку.

Ключові слова: соціальний проєкт, гуманність, добро, толерантність, емпатія та співпереживання.

Natalia VOLYK GOOD ANGOL SOCIAL PROJECT

The importance of upbringing a high moral personality is characterized. The leading place in the upbringing of adolescents is occupied by spiritual values, humanistic orientation to another person. An important aspect is highlighted - the connection of the moral consciousness of the adolescent with his behavior and the process of cultivating a sense of usefulness for others in adolescents.

Keywords: social project, humanity, kindness, tolerance, empathy and empathy.

Якби всі, хто поспішає, поспішали творити добро. Лаконічно, влучно і логічно, правда ж? Не просто поспівчувати, не просто любити, не просто бути добрим, а, відкинувши власні інтереси й проблеми, поспішати на допомогу іншим! Ось насправді людський і людський крок, на який, на жаль, у реальному житті далеко не кожен здатний. Мабуть, саме тому благодійність завжди в народі вважалася і вважається вищою чеснотою, а ті, хто здатні на неї, вшановуються щирою шаную й пам'яттю.

У ДНЗ «Згурівський професійний ліцей» у 2017 році започатковано благодійний соціальний проєкт «Добрий Янгол», який активно розвивається та з кожним роком розширює кордони своєї благодійної допомоги. Координатори акції: Наталія Волик, заступник директора з виховної роботи та викладачі – Тетяна Бондаренко, Надія Стукало разом з лідерами учнівського самоврядування.

© Волик Н., 2021

Спочатку ми активно допомагали людям похилого віку, які залишилися без піклування. Здобувачі професійної освіти ліцею разом з викладачами та всім колективом збирали продукти харчування, речі, необхідні у побуті тощо. Активно допомагали бабусям і дідусям по господарству та у домашніх справах. На першому етапі нашу допомогу й підтримку отримало 23 людини літнього віку, які проживають у смт Згурівка. У листопаді 2019 р. разом з нами до цієї благодійної акції долучилися спонсори від Молочного Альянсу «Яготинське для дітей» за сприяння директора Ігоря Приліпка та представника Згурівської селищної ради Володимира Здора, які подарували стареньким різноманітну продукцію Молочного Альянсу «Яготинське для дітей» власного виробництва.

Здобувачі професійної освіти ліцею, відвідуючи літніх людей, спілкувалися з ними про буденні справи, допомагали по господарству: хто листя на подвірі прибирав, хто в хаті підмітав, хто ходив

до аптеки за ліками, і до магазину за хлібом, а хто просто слухав цікаві історії. На знак нашої шани і підтримки, ми принесли їм маленькі гостинці, для того, щоб наші дідуся та бабусі відчули себе не одинокими в цьому великому світі, а знали, що є ми, які завжди їх підтримають і допоможуть.

Прочитавши коротку інформацію на сторінці у фейсбукі «Згурівська правда» про допомогу бійцям АТО, нашим землякам із 72 ОМБ ім. Чорних запорожців, медикаментами, 11 жовтня 2018 року здобувачі професійної освіти ДНЗ «Згурівський професійний ліцей» за професією «Тракторист-машиніст с/г виробництва» та за професією «Адміністратор; Оператор комп'ютерного набору» разом з класними керівниками Н. Стукало та Т. Бондаренко з радістю відгукнулися на заклик про допомогу нашим бійцям. Здобувачі професійної освіти групи «Кухар; Кондитер» разом з майстрами виробничого навчання, упродовж жовтня 2019 року пекли смачні запашні смаколики для воїнів АТО, які потім відправляли на передову, адже немає нічого кращого, ніж передати трішки тепла з домашньою випічкою, щоб кожен воїн відчув запах рідної домівки, де їх дуже чекають.

Так ми розширювали цільову аудиторію нашого соціального проекту «Добрий Янгол». Також з 2017 року наш заклад освіти бере участь у національному конкурсі «Благодійна Україна».

У 2018–2019 рр. ми започакували співпрацю з дитячим будинком, з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Протягом I семестру наші учні разом з викладачами, класними керівниками, майстрами виробничого навчання приносили речі та взуття. Приємно, що охочих допомогти виявилось досить багато. Здобувачі професійної освіти групи за професією «Кухар; Кондитер» разом з майстром виробничого навчання Наталією Зленко долучилися до благодійної акції «Добрий Янгол», яка вже не перший рік діє в закладі освіти. Учні разом з їх наставником напекли та розмалювали смачненькі різдвяні смаколики для дітей-сиріт смт. Згурівка, які так потребують турботи, уваги, добра, тепла.

Із 2019 року відвідуємо вихованців Київського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей «Родина», с. Сезенків (директор Вікторія Вікторівна). У центрі соціально-психологічної допомоги знаходиться 36 вихованців. Тепер щороку ми привозимо дітям різні подарунки, солодощі та необхідні речі.

Ми звикли не помічати їх, стояти осторонь, ховати погляд в екрані смартфона. І десь зовсім в іншому світі особливі діти – і хай навіть вони сприймають навколишній світ трохи інакше, радіючи простим повсякденним речам: печиву, яке приготували власноруч, святковій дискотеці чи яскравій обкладинці книжки, яку, можливо, так і не зможуть прочитати. Ще донедавна в Україні діти з особливими потребами були ізольованими. Передусім – від суспільства. Вони мешкали в інтернатах, де вчилися буденним речам, спілкуванню з іншими вихованцями, отримували своєрідну «освіту». Згодом – вирушали до психоневрологічних диспансерів. Ті ж, хто мешкав з рідними вдома, були позбавлені й цього.

У нашому селищі працює Згурівський районний інклюзивно-ресурсний центр, і в рамках нашої Благодійної Акції ДНЗ «Згурівський профе-

сійний ліцей» вирішив допомогти та підтримати дітей з особливими потребами. відвідали дітей з особливими потребами. Учні та педагогічні працівники провели практичні заняття – разом з дітками вони ліпили «мультишні» фігурки з пластиліну, розклеювали вирізані яскраві деталі на малюнках, проводили теплі бесіди, розповідали цікаві історії з їх учнівського життя, а діти щиро усміхалися і з любов'ю дивилися на нових гостей, які їм приділили трішечки своєї уваги і подарували тепло своєї душі. Ці діти – це частинка нас, і навіть якщо вони швидко не ходять, не бігають, не реагують, не розмовляють вільно, все одно їх потрібно виховувати в соціумі і допомагати їм, адже вони особливі. Необхідно комунікувати з цими дітками, які зовсім по-іншому бачать цей кольоровий світ. Згодом ми влаштували свято Святого Миколая для діток з особливими потребами, де кожен отримав хороший настрій, позитивні емоції та смачні подарунки, зроблені руками наших учнів.

На початку цього навчального року 2020–2021 (осінь) нам разом з учнівським самоврядуванням стало відомо, що в сім'ю нашого земляка Р. Кудрявського непомітно підкралося горе. Його син Єгорчик потребує невідкладної допомоги, щоб встати на ніжки і піти за ручку із татом та мамою, і повернутися до веселого казкового дитинства. Єгорчику всього лиш 11 місяців, і він так потребує нашої допомоги. У хлопчика – рідкісне нервово-м'язове захворювання – спінальна м'язова атрофія 2-го типу. Аби вижити, йому необхідне щеплення найдорожчого у світі препарату «Золгенсма» вартістю понад 2,3 мільйона доларів. У рамках благодійного проекту «Добрий Янгол» всі педагогічні працівники, здобувачі освіти та їх батьки почали збирати кошти, щоб врятувати життя Єгорчику, (зібрано 7 тис. 200 грн), які були перераховані батькам дитини.

Попереду нас чекають новорічні та різдвяні свята. Ми всі чекаємо дива і чарівної казки і не будемо залишатися осторонь, а будемо допомагати нашому маленькому хлопчику вижити, подаруємо дитині шанс на життя. Спільними зусиллями ми переможемо цю недугу і врятуємо життя Єгорчика. Ми – педагогічний колектив ДНЗ «Згурівський професійний ліцей» стараємося віддати частинку свого тепла, доброти, милосердя кожному серцю. Адже людина – це не лише розум, а й доброта, милосердя, любов, добрі почуття. Людина повинна бути милосердною до тих, хто її оточує. А милосердя – це щастя для всіх нас. На цьому ми не зупиняємось, а йдемо далі, тож нехай і в наших з вами серцях завжди палає вогонь доброти, людяності, любові до свого ближнього. Творімо добро, бо на ньому тримається весь наш світ.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://zgurvka-litsey.at.ua/news/dobri_spravi/2019-11-27-362
2. http://zgurvka-litsey.at.ua/news/shho_take_dobro/2019-01-31-283
3. <http://oblpto.in.ua/1382-rozshyrennia-blahodiinoi-aktsii-dobryi-yanhol>
4. <http://oblpto.in.ua/1569-dobryi-ianhol-krokuie-po-zhurivshchyni>
5. <http://oblpto.in.ua/1567-shchob-poviryty-v-dobro-treba-pochaty-robyty-ioho>

ТРЕНІНГИ «БАТЬКІВСЬКИЙ ВСЕОБУЧ ДЛЯ РОДИН, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»

Наталія ЛЯТИЦЬКА, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Схарактеризовано тренінги для працівників психологічних служб. Корекційно-відновлювальна та розвивальна програма теоретичних та практичних тренінгових занять спрямовується на розвиток особистісних якостей учнів з особливими освітніми потребами, професійно важливих якостей. Розкрито сутність інклюзивної освіти, особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП та їх сімей.

Ключові слова: тренінги, інклюзивна освіта, учні з особливими освітніми потребами, працівники психологічних служб.

Natalia LYATYTSKA

TRAININGS «PARENTAL COMPREHENSIVE FOR FAMILIES RAISING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATION»

A cycle of trainings for employees of psychological services has been developed. The correctional-restorative and developmental program of theoretical and practical training sessions on the development of personal qualities of students with special educational needs, professionally important qualities is directed. The essence of inclusive education, features of psychological and pedagogical support of children with SEN and their families are revealed.

Keywords: trainings, inclusive education, students with special educational needs, employees of psychological services.

Одним із головних завдань сучасної системи освіти є створення умов для розвитку кожної дитини з урахуванням її здібностей і потреб. Кількість дітей з особливими освітніми потребами, на жаль, щороку зростає. Їх розвиток може бути наближений до нормального лише за умови правильного виховання і спеціального підходу до навчання і здобуття професії, але ні в якому разі не можна їх ізолювати від суспільства. Саме такі соціальні інститути, як сім'я та заклади освіти, можуть наблизити розвиток такої дитини до нормального, за умови правильно спланованої спільної стратегії психолого-педагогічного супроводу [1, 4].

Завдання психолого-педагогічного супроводу в системі професійної (професійно-технічної) освіти – допомогти налагодити взаємодію підлітка, що має проблеми розвитку, з усіма учасниками освітнього процесу, здобути навички для майбутньої професії та повноцінно адаптуватись у суспільстві після випуску. Однією із основних форм консультативно-просвітницької роботи є проведення тренінгів для батьків і педагогів з актуальних проблем виховання і навчання дітей з особливими потребами. НМК професійно-технічної освіти у Київській області спільно із педагогами закладів П(П)ТО розробили цикл тренінгів для працівників психологічних служб «Батьківський всеобуч для родин, які виховують дітей з особливими освітніми потребами». Матеріали можуть бути використані практичними психологами, со-

ціальними педагогами, методистами, майстрами виробничого навчання, класними керівниками, батьками в роботі з учнями з особливими освітніми потребами.

До циклу тренінгів для працівників психологічних служб «Батьківський всеобуч для родин, які виховують дітей з особливими освітніми потребами» увійшли: профорієнтаційні тренінги «На порозі професійного вибору», «Вибір професії – вибір долі» (програма корекційно-розвивальних вправ та ігор), програма тренінгових занять соціально-психологічної адаптації першокурсників до умов навчання у ЗП(П)ТО «Шлях до майбутньої професії»; тренінгові заняття: «Усвідомлений вибір професії як запорука життєвого успіху» (Н. Щербак, практичний психолог ДНЗ «Згурівський професійний ліцей»), «Зроби правильний вибір – із ста доріг знайди свою одну» (Г. Бойко, практичний психолог ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»), «Крокуємо в майбутнє» (Т. Лобода, соціальний педагог, І. Вініченко, практичний психолог ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу»), «Цінність робітничих професій. Перукар» та «Цінність робітничих професій. Професії мого життя» (Л. Заводовська, практичний психолог ДПТНЗ «Богуславське вище професійне училище сфери послуг»), тренінг для здобувачів освіти 8–11 класів: «Побудуй свою дорогу до своєї мети» (І. Савенок, соціальний педагог ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей») [5].

© Лятыцка Н., 2021

Мета програми – створення умов для успішного та позитивного розвитку здобувачів освіти, з урахуванням їх інтересів. Досягнення поставленої мети буде забезпечено шляхом реалізації пріоритетних напрямків, зокрема проведенням тренінгових занять з учнями з особливими освітніми потребами. Система соціально-психологічного супроводу у ЗП(ПТ)О Київщини спрямована не лише на сприяння в опануванні професії, на підготовку учнів до реалій сучасного світу з напруженими економічними умовами, а й надає можливість набуття навичок гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем.

Для наочності наводимо приклад одного із тренінгових занять, розробленого соціальним психологом Т. Лободою та практичним психологом І. Вініченком ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу».

Тренінгове заняття: «Крокуємо в майбутнє»

І. Формат тренінгового заняття.

Мета:

- ✓ ознайомити здобувачів освіти зі світом професій, звернути увагу на вибір професії;
- ✓ допомогти обрати справу до душі, відповідно до здібностей, схильностей, можливостей;
- ✓ розвивати пізнавальний інтерес, виховувати у здобувачів освіти людяність, толерантне відношення один до одного, доброзичливість.

Тривалість: 50 хвилин.

Кількість учасників: 25 осіб.

Категорія учасників: учні старших класів.

Обладнання: стільці, виставлені по колу, 4 столи, розміщені у кутках кімнати, інформаційний матеріал – міні-лекція «Такий цікавий світ професій», фліпчарт, маркери, ножиці, кольорові стікери, клей.

II. Структура тренінгового заняття.

№ п/п	Зміст діяльності	Час	Ресурси забезпечення
1	Відкриття тренінгу	5 хв	Плакат із назвою та метою
2	Привітання/знайомство	5 хв	
3	Вироблення групових правил роботи. Вправа «Правила групи»	5 хв	Аркуш фліпчарту, аркуш паперу А 5, маркери
4	Визначення очікувань учасників. Вправа «Очікування»	5 хв	Плакат фліпчарту «Наші очікування» із малюнком піщаного годинника, стікери, маркери
5	Міні-лекція «Такий цікавий світ професій»	5 хв	Текст міні-лекції
6	Рольова гра «Повітряна куля»	5 хв	Повітряні кульки
7	Вправа «Компас професій»	5 хв	
8	Вправа «Відгадай професію»	5 хв	
9	Кросворд «Світ професій»	5 хв	Плакат «Кросворд»
10	Процедура прощання	5 хв	

1. Відкриття тренінгу. Доброго дня! Вітаємо всіх присутніх в цій аудиторії на нашому занятті з профорієнтації, яке має тему «Крокуємо в майбутнє». Вибір майбутньої професії – тема актуальної розмови для кожної людини, бо це одне з найважливіших питань у житті, від якого багато в чому залежить подальша доля. Ця проблема – задача з багатьма невідомими. Що я добре вмію? Чого хочу, а що потрібно суспільству? На нашому тренінговому занятті спробуємо обговорити, а можливо знайти засоби вирішення цієї задачі. Сподіваємося, що сьогоднішня зустріч поповнить ваші знання про світ професій, ви навчитеся правильно приймати рішення про її вибір.

Щодо профорієнтації розповімо одну притчку. Відомо, що тачка – просте знаряддя для транспортування вантажів. Складається вона із вантажного кузова, одного або декількох коліс і рукояток. Так от троє чоловіків, напружуючись щосили, везуть важкі тачки з каменями. Перехожий ставить кожному з них одне і те ж запитання: «Що ти робиш?». Перший відповів: «Везу цю кляту тачку». Другий сказав: «Заробляю собі на хліб». А третій мовив: «Будую місто!». Три різні відповіді, хоча усі чоловіки виконували одну й ту саму роботу. А розгадка цього ребусу лежить у площині мотивів. Для одного важливо заробляти гроші, для іншого робота стає каторгою, а для когось – це можливість реалізувати себе (у нашій притчці – побудувати місто).

Хтось із відомих казав: «Якщо ви вдало оберете труд і докладете до нього душу, то щастя саме знайде вас». Поміркуйте, друзі: щодня людина проводить до восьми годин на день на своєму робочому місці або ж виконує те, чого вимагає обрана нею професія, чи не так? Тож усім (і батькам, і випускникам шкіл) треба добре поміркувати, аби згодом вислів: «На роботу як на свято» набув реального сенсу.

2. Вправа на знайомство «Мікрофон».

Мета: подальше знайомство учасників, розвиток комунікативних навичок, подолання труднощів виступати «перед публікою», зняття емоційного напруження, позитивне налаштування на заняття. Додаткові матеріали: мікрофон або предмет, який його замінить.

Перебіг проведення

Учасникам пропонується продовжити речення:

- Якби мій настрої мав колір, то він був би...
- Якби мій настрої міг звучати, то він би звучав...
- Якби мій настрої оцінити за 10-бальною шкалою, то він відповідав би...

3. Вправа «Правила групи».

Мета: затвердити та зафіксувати правила в групі. Тренер пропонує обговорити прописані на плакаті правила та прийняти їх до уваги.

4. Вправа «Очікування».

Мета: допомогти учням усвідомити власні очікування від заняття.

Напишіть, чого саме ви очікуєте від тренінгового заняття. Бажаючи презентувати свої записи та прикріплюють на плакаті із зображенням піщаного годинника.

5. Міні-лекція «Такий цікавий світ професій».

У світі нараховується понад 50 тисяч професій. Щороку деякі з них зникають, натомість з'являються інші. У часи інформаційних технологій все дуже швидко змінюється. Але базові поняття залишаються. І ми розкажемо про те, що таке професія, що таке спеціальність, кваліфікація, адже які існують типи та класи професій знає не кожен. Професія – від латинського «оголошую свою справу». Професія визначається характером продукту, який виготовляється, засобами і специфічними умовами виробництва в одній з галузей народного господарства.

Спеціальність – це підвид професії, який зумовлюється подальшим розподілом праці в рамках однієї професії. Наприклад, лікар – професія, а хірург – спеціальність; педагог – професія, а викладач-математик – спеціальність; слюсар – професія, слюсар-складальник – спеціальність. Кваліфікація – визначається рівнем спеціальних знань, практичних навичок і характеризує ступінь складності конкретного виду роботи, яка виконується. Сучасний класифікатор професій Держстандарту України містить понад 8,3 тис. професій. Хоча мають попит трохи більше тисячі з них, все одно достатньо важко орієнтуватися у такому величезному світі професій. Тим паче що, мало не щороку, з'являються нові професії і зникають старі, стираються межі між багатьма з них, а деякі, навпаки, постійно розділяються.

Кожна професія висуває певні вимоги до людини. Одні професії вимагають від людини сили і спритності, інші – переважно розуму і акуратності, ще інші – комунікабельності і стриманості. Деякі професії вимагають від людини майже однакових особливостей і рис характеру. Їх можна об'єднати в групи, які можна представити як свого роду професійні держави зі своїми законами, мовою, населенням, які займають на карті певне положення. Наприклад, професії слюсаря з ремонту автомобілів, слюсаря механоскладальних робіт і слюсаря-сантехніка відрізняються тільки виробничими завданнями й умовами праці, а не висунутими до людини вимогами. Тому їх сміливо можна ставити на одне і те ж місце на психологічній карті професій. Тип професії вказує на те, з чим людині доводиться мати справу в процесі своєї професійної діяльності, тобто на предмет праці. Предметом праці можуть бути інші люди, техніка, інформація, художні твори або природа.

Клас професій свідчить про ступінь складності й потрібної кваліфікації людини, тобто про характер праці. Характер праці може бути виконавчим або творчим. Найбільш популярною в

професійній психології є психологічна класифікація професій, запропонована Е. Клімовим. Основою її є ділення на типи професій за предметом праці.

За «предметом праці» можна виділити 5 типів професій (за Є. Клімовим) [2; 3]:

- «Людина – людина»;
- «Людина – техніка»;
- «Людина – знакова система»;
- «Людина – художній образ»;
- «Людина – природа».

За «характером праці» виділяють два класи професій.

Професії виконавчого класу: пов'язані з виконанням рішень, роботою за заданим зразком, дотриманням правил, що діють, і нормативів, дотриманням інструкцій, стереотипним підходом до розв'язання проблем (агент, медсестра, продавець, приймальник замовлень, соціальний працівник, машиніст, оператор, верстатник, столяр, касир, друкарка, телефоніст, перукар). У більшості випадків професії цього класу не вимагають вищої освіти.

Професії творчого класу: пов'язані з аналізом, дослідженням, випробуванням, контролем, плануванням, організацією і управлінням, конструюванням, проектуванням, розробкою нових зразків, ухваленням нестандартних рішень, вимагають незалежного і оригінального мислення, високого рівня розумового розвитку і, вищої освіти (лікар, менеджер, референт, психолог, учитель, юрист, інженер, економіст, математик, архітектор, фізик).

Такі професії, як хлібороб, пекар, столяр, лікар і багато інших, виникли дуже давно, а є зовсім молоді професії, корисні в сучасному суспільстві. Вони виникли у процесі розвитку, удосконалення інформаційно-комунікативної сфери, зростання обсягів інформації у суспільстві.

6. Рольова гра «Повітряна куля».

Мета: показати важливість кожної професії, сформулювати в учнів вміння висловлювати власну позицію щодо обраних професій, вміння доводити правоту, протистояти тиску оточуючих.

Перебіг гри

Кожен учень обирає професію, що йому подобається (професії не повторюються). Після цього тренер говорить, що вони летять на повітряній кулі на острів, що у Тихому океані, на якому живуть аборигени. Їхнє завдання – створити там цивілізацію. Але дорогою виникають непередбачувані обставини: куля починає падати. У подорожуючих є ще можливість врятуватися, але для цього потрібно «викинути» з кулі одну професію, без якої, на думку групи можливо жити.

7. Вправа «Гра в лотерею або Рука долі».

Мета: показати учасникам наслідки випадкового вибору професії; дати зрозуміти необхідність активних дій щодо вибору професії.

Перебіг гри

Вам потрібно на маленьких аркушах паперу записати професію або вид діяльності, якими ви хотіли б займатися протягом життя. Запишіть від 1 до 3. Потім ми переміщуємо всі картки, і кожен витягує випадково одну (як лотерейний квиток). Потім обговорюємо результати. Кожен учасник витягує із скриньки випадково одну картку з назвою професії. Тренер просить піднятися тих учасників групи, хто витягнув картку з професією, яку ж сам і обирає (записав на картці). Як правило, таких учасників небагато (1–2), а можливо, що взагалі таких не буде. Запитання для роздумів:

• Що ви відчули, коли витягнули те, що записували?

• Що відчули, коли витягли те, що вам не до вподоби?

Викладач підбиває підсумки.

У даному випадку ми можемо зробити лише один висновок: «на долю надійся, але й сам не сиди». Потрібно більш свідомо підходити до вибору професії. Правильний вибір професії дасть змогу повністю реалізувати потенціал людини, уникнути розчарувань і невпевненості в собі та в своєму майбутньому. Вибір вважається правильним коли:

- майбутня робота буде приносити радість, а не розчарування;
- людина володіє певними якостями, які необхідні для цієї роботи – інтелектуальними, фізичними, психологічними;
- професія користується попитом на ринку праці.

Ці умови можна уявити у вигляді трьох центрів – «хочу», «можу», «потрібно».

1. Бажання, можливості самої людини і запити ринку праці далекі один від одного. У даному випадку людина не стане професіоналом, а його праця на буде користуватися попитом.

2. Бажання, можливості і запити ринку праці перетинаються, хоча і не збігаються. Можна прогнозувати більшу професійну успішність, ніж у першому випадку.

3. Усі чинники збігаються. Можна впевнено говорити про те, що людина буде отримувати задоволення від своєї роботи, буде робити її краще, ніж інші й завжди буде користуватися попитом.

8. Вправа «Відгадай професію».

Мета: ознайомити учасників зі світом професій.

Перебіг проведення

Учні об'єднуються в пари, кожна пара за допомогою пантоміми, жестів і міміки повинна показати якусь професію. Інші учасники відгадують.

9. Кросворд «Світ професій».

Мета: формувати в учнів уміння аналізувати особливості професій.

Учні розгадують кросворд.

Ключове слово кросворда – «**професія**».

						1	п							
		2					р							
					3		о							
						4	ф							
5							е							
				6			с							
		7					і							
			8				я							

Запитання кросворда:

1. Професія, що належить до художнього типу і має на меті знайти гармонію між зачіскою та індивідуальним стилем людини. (Перукар).

2. Людина, яка готує здорову і смачну їжу. (Кухар).

3. Людина, яка любить техніку, швидкість і допомагає людям долати певні відстані. (Водій).

4. Завдяки роботі цієї людини ви завжди зможете поринути у своє минуле і згадати приємні моменти життя. (Фотограф).

5. Посередник у схемі «товар-покупець». (Продавець).

6. Людина, яка обтесує лісоматеріали, настеляє підлогу, прикріплює підвіконні дошки. (Тесляр).

7. Ваш провідник у багатому і різноманітному світі книжок. (Бібліотекар).

8. Тканина, голки, нитки – це основні знаряддя праці цієї людини. (Швея).

10. Підбиття підсумків. Вправа «Дякую!»

Мета: сприяти зняттю емоційної напруги.

Перебіг проведення

Тренер пропонує учасникам за допомогою певного жесту висловити своє враження від заняття, підійти один до одного і подякувати за спілкування і співпрацю.

Можливо, не всі виберуть професії, про які ми сьогодні говорили. Але я бажаю вам обрати саме ту, яка дасть змогу повністю реалізувати ваші здібності та допоможе досягти високих результатів. Я впевнена, що Ви оберете собі професію до душі, яку обов'язково любитимете. Тільки улюблена робота приносить радість і задоволення. Жодні блага не можуть замінити людині радощів праці, задоволення своїм правильним і потрібним місцем у житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання: зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В. Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О. Е. Жосан. – Кіровоград: Ексклюзив-систем, 2015. – 468 с.

2. Климков Е. А. Психология: воспитание, обучение: уч. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 367 с.

3. Климков Е. А. Пути в профессионализм. Психологический взгляд: уч. пособие. – М.: Московский психолого-социальный институт: ФЛИНТА, 2003.

4. Пащенко О. В. Інклюзивна освіта в умовах професійно-технічного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / Пащенко О. В., Гриценко І. А., Софій Н.З. – К.: Арт Економі, 2012. – 184 с.

5. Шевченко М. Ф. Тренинг «Профорієнтація для старшокласників». – СПб.: Речь, 2007.

ПАРТНЕРСТВО Й СПІВПРАЦЯ У ДІЯЛЬНОСТІ STEAM-ЦЕНТРУ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙ

Ірина САВЧЕНКО, вчений секретар Національного центру «Мала академія наук України», кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, м. Київ;

Олена ЮРОВА, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Криворізький навчально-виробничий центр», м. Кривий Ріг

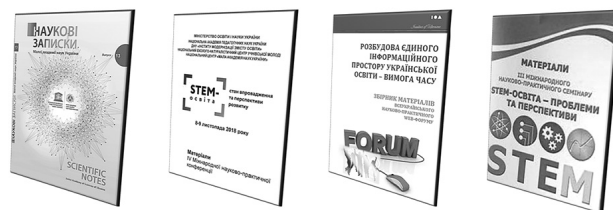
Динамічні глобалізаційні зміни, інтенсивність розвитку суспільства створюють нові передумови для налагодження ефективної комунікації між освітніми й науковими установами та їх стейкхолдерами – органами влади, громади й бізнесу. На зміну конкуренції приходять конструктивний діалог та порозуміння. Співпраця щодо досягнення спільних цілей у системі професійної (професійно-технічної) освіти, як один з ключових підходів діяльності установ-партнерів, є запорукою важливих змін, про що наголошували у наукових працях Н. Нічкало, В. Василенко, Л. Сергеева, О. Юденкова [7; 8]. В умовах технологічного прогресу, модернізації економіки, тотальної цифровізації це збільшує можливості отримати новий досвід, реалізувати більшу кількість ідей, врахувати пропозиції і підходи партнерів на підґрунті підвищення культури взаємозв'язків, налагодити конструктивну взаємодію учасників продуктивного освітнього процесу.

Саме такий плідний співпраці й присвячено нашу публікацію. Національний центр «Мала академія наук України» (далі НЦ «МАНУ») вже понад 7 років активно співпрацює не тільки з позапшкільними навчальними закладами системи МАН Дніпропетровської області, а і має тісні наукові й методичні зв'язки з профтехосвітянами регіону. Найактивнішими його однодумцями-партнерами є Навчально-методичний центр ПТО у Дніпропетровській області (далі НМЦ ПТО у Дніпропетровській області), Державний професійно-технічний навчальний заклад «Криворізький навчально-виробничий центр професійно-технічної освіти» (далі КНВЦ), а також Міжрегіональне вище професійне училище поліграфії і інформаційних технологій.

Мета статті – представити конкретні, науково-практичні результати такої взаємодії як ресурс розвитку та інновацій в контексті проведення Всеукраїнського експерименту за темою «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування STEAM-центру на базі Криворізького навчально-виробничого центру».

© Савченко І., Юрова О., 2021

Спочатку партнерська взаємодія охоплювала такі напрями роботи як організація спільних науково-практичних масових заходів (зокрема щодо впровадження дуальної системи навчання), надавалася допомога педагогам-практикам у підготовці наукових публікацій до друку в педагогічних виданнях. У подальшому здійснювалось наукове консультування щодо створення трансдисциплінарних мережесих ресурсів, електронних баз знань, інформаційно-аналітичних систем і STEAM-центрів. Логічним продовженням цієї роботи стало проведення спільної дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня, підготовка конкурсних матеріалів на освітні виставки та навчальних посібників і методичних матеріалів до друку.

Оприлюднення спільних результатів науково-дослідної роботи у виданнях, присвячених розбудові STEAM-освіти

Теорія й практика підготовки кваліфікованих робітників сьогодні підтверджує, що інноваційні процеси є невід'ємним складником розвитку освітньої галузі та сприяють, насамперед, збереженню цінностей, і водночас зумовлюють відмову від усього застарілого, тим самим закладаючи основи соціальних змін. До інноваційних закладів освіти прийнято відносити ті, у яких педагогічний та учнівський колективи експериментують, апробують чи впроваджують нові педагогічні системи, ідеї, теорії, методики та технології. Інноваційний розвиток закладу освіти здійснюється переважно за допомогою цілеспрямованого внесення в його діяльність якісно нових елементів, що й забезпечує перехід до нового якісного стану [3; 4].

Інноваційна освітня діяльність – один із пріоритетів, як НЦ «МАНУ», так і системи професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровщини. Саме тому Державний професійно-технічний навчальний заклад «Криворізький навчально-виробничий центр», який веде підготовку фахівців для харчової, легкої промисловості та сфери побутового обслуговування, який уже декілька років поспіль спрямовує свою освітню діяльність на впровадження педагогічних інновацій у галузі підготовки кваліфікованих робітників і який одночасно був найактивнішим учасником майже всіх науково-практичних заходів, присвячених розбудові STEM та STEAM-освіти, що проводились Інститутом модернізації змісту освіти МОН України та НЦ «МАНУ», виявив зацікавленість цією проблемою й бажання екстраполювати її в своєму професійному полі. А також, сприяло об'єднанню зусиль і співпраці зацікавлених партнерів у контексті створення такого високотехнологічного STEAM-орієнтованого середовища в закладі профтехосвіти.

Сьогодні вимогою часу є підготовка фахівців нової якості, здатних творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному насиченому технологічному й інформаційному просторах, приймати нестандартні рішення, вчитися й розвиватися упродовж усього життя. Саме розвиток цих інтегративних якостей здобувачів освіти і підсилює STEM-освіта, яка дає змогу розвивати креативність, дослідницькі компетенції, творчість в учнівської молоді, долучає до високих технологій, зокрема поєднуючи знання загальноосвітньої і професійно-практичної підготовки. В умовах застосування технологій STEM основний освітній акцент переноситься на формування здатності майбутнього кваліфікованого робітника вміти самостійно знаходити необхідну інформацію, генерувати за необхідності ефективні технологічні рішення, пропонувати власні креативні ідеї, володіти сучасними ноу-хау професії та інноваційними виробничими технологіями, постійно поповнювати знання з різних галузей знань [6; 9].

На партнерському стратегічному брейн-стормингу генерувались ідеї проте, що привнесе цей тренд STEAM-освіти в систему підготовки кваліфікованих робітників? Було визначено, що це може бути створення більш високотехнологічного, мистецькоспрямованого освітнього навчального середовища (ART-дизайн лабораторії, студії 3-D моделювання для підготовки майбутніх кухарів, флористів, кравців) на тлі переважності споживчого ринку штампованою одноликою продукцією та бажання будь якої особистості мати можливість обирати високоякісні, естетичні і оригінальні товари, що підкреслять її індиві-

дуальність. Було зазначено, що створення науково-предметних і високотехнологічно-мистецьких студій, STEM-лабораторій у закладі надасть можливість посилити інтеграцію загальноосвітньої та професійної підготовки з подальшим розробленням методичних розробок щодо розвитку креативності здобувачів освіти й поширення в навчальний процес закладу авторських методик дослідницького пошуку під час виконання творчих і дипломних робіт майбутніх кваліфікованих робітників. Також було прийнято рішення щодо поєднання профорієнтаційної науково-дослідницької роботи обдарованих учнів у низці спільних STEAM-проектів вихованців ПТНЗ та ЗСОШ у новому гібридному форматі.

НЦ «МАНУ» запропонував під час роботи педагогам загальноосвітньої підготовки долучитись до ресурсів онлайн-ресурсів віртуального Всеукраїнського науково-методичного STEAM-центру МАН-лаб НЦ «МАНУ» (<https://stemua.science/>) та Всеукраїнської мережі STEAM-центрів.

Для взаємодоповнення, об'єднання й координації зусиль, залучення якомога більшої кількості необхідних ресурсів і спільного використання всіх стратегічних можливостей, охоплення широкого спектру педагогічних, технологічних, профорієнтаційних, економічних, інформаційно-комунікаційних та інших завдань, ефективного вирішення важливих спільних задумів було прийнято рішення поєднати зусилля щодо проведення Всеукраїнського експерименту щодо розбудови STEAM-освіти за ключової участі трьох установ: Національного центру «Мала академія наук Україна», Навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області, Криворізького навчально-виробничого центру професійно-технічної освіти. за темою «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування STEAM-центру на базі ДПТНЗ «Криворізький навчально-виробничий центр» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 № 954 про проведення експерименту всеукраїнського рівня у вересні 2019 року – грудні 2022 року).

Експериментальна робота триває, хоча результати синергетичної плідної взаємодії маємо вже сьогодні. Відповідно до плану спільних дій НМЦ ПТО у Дніпропетровській області, Національного центру «Мала академія наук України» та Дніпровської академії неперервної освіти, в рамках Експерименту Всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування STEAM-центру на базі Криворізького навчально-виробничого центру» 08 квітня 2021 року було проведено відкрите засідання педагогічної лабораторії «STEM-освіта в дії». Значущою подією засідання стало проведен-

ня онлайн-захисту презентацій спільних STEM-проектів, у яких до команд увійшли учні закладів професійної (професійно-технічної) освіти й вихованці закладів загальної середньої освіти Дніпропетровської області, орієнтованих на глибоке вивчення STEM-орієнтованих дисциплін та практичну, прикладну реалізацію задуманих досліджень.

Родзинкою заходу була ідея не тільки виконати конкурсні STEM-проекти, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю, а й засобами заходу провести профорієнтаційну роботу щодо подальшої орієнтації учнів загальноосвітніх шкіл на навчання робітничим професіям, що мають сталий попит на ринку праці. Ідея буда вдало реалізована, про що свідчать представлені проекти. У фінал вийшло 20 найкращих проектів обласних ПТНЗ, які оцінювала досвідчена комісія педагогів, науковців, митців. Постерними доповідями і діючими моделями було презентовано проекти: «Прилад для перевірки свічок запалювання під тиском»; «Діюча модель трактора з гідравлічним приводом»; «Макет каркасу одноповерхової промислової будівлі»; «Екологічна мода»; «Використання проектних технологій у профорієнтаційній роботі через STEM-освіту»; «STEM-підхід при вивченні процесу механізованого гальмування рухомих відцепів»; «Енергоефективність – це реально»; «Комп'ютеризація блоку контролю кількості висіву насіння, зернових та зернобобових»; «Використання заощадливого освітлення багатоквартирних будинків»; «Мобільний мангал – комфортний відпочинок»; «Комбінований мінізавод: реалізація на місці». Також мистецький компонент ART було представлено у таких проектах як: «Молекулярна кухня»; «Юний архітектор «Зелена Долина»; Застосування STEM-технологій для створення 3D моделей сувенірної продукції з використанням елементів стереометричних фігур та флористичних композицій»[5].

Також до важливого результату спільної експериментальної діяльності можемо віднести створення і роботу ART-дизайн лабораторії, студії

3D-модельовання для підготовки майбутніх кухарів, флористів, кравців на базі КНВЦ. Сьогодні 3D-обладнання застосовується повсюдно: медицина, промисловість, розваги, світ мистецтва. Адитивні технології – одні з найбільш передових і затребуваних у всьому світі. Адитивні технології (Additive Manufacturing – від слова адитивність – що додається) – це пошарове нарощування і синтез об'єкта за допомогою 3D технологій.

Існує кілька інноваційних видів адитивних технологій, які взято до озброєння у роботі студії: FDM (Fused deposition modeling) – це коли вироб формується пошарово з розплавленої пластикової нитки; CJP (ColorJet printing) – єдиний у світі 3d повно кольоровий друк з принципом склеювання порошку, що складається з гіпсу; SLS (Selective Laser Sintering) – технологія лазерного запікання, при якій утворюються особливо міцні об'єкти будь-яких розмірів; MJM (MultiJet Modeling) – багатоструменеве 3d модельовання з використанням фото полімерів і воску; SLA (Laser Stereolithography) – за допомогою лазера відбувається пошарове затвердіння рідкого полімеру [1; 2].

3D-ручки, якими було забезпечено створену студію – це інструмент, здатний малювати в повітрі – гаджет, якому судилося назавжди змінити уявлення про те, що таке «малювання». Його застосування обмежується лише фантазією студійців і можливостями витратних матеріалів. За допомогою цього пристрою вони можуть малювати пластиком майже на будь-яких поверхнях, прикрашати предмети побуту, створювати малюнки прямо в повітрі. У руках умілого дизайнера або художника це інструмент дуже корисний під час створення унікальних об'єктів, наприклад, авторських меблів або модних аксесуарів, які руйнує традиційні уявлення про творчість, поєднуючи плоскі малюнки з тривимірними зображеннями.

Здобувачі освіти з професії «Флорист», працюючи у новоствореній студії, розробили конкурсний проект 3D-моделей сувенірної продукції з використанням елементів стереометричних фі-

Робота в студії 3D-модельовання КНВЦ

гур та флористичних композицій за допомогою адитивних технологій, використовуючи онлайн сервіс TinkerCAD та 3D-принтер. Онлайн сервіс TinkerCAD давно відомий як просте й безкоштовне середовище для навчання щодо 3D-моделювання. З його допомогою можна досить легко створювати моделі та відправляти їх на 3D-друк. Нещодавно сама думка про те, щоб друкувати об'ємні предмети, була чимось фантастичним. А сьогодні 3D-принтери у закладі перетворюються на звичайну повсякденну техніку. Метою проекту стало використання STEAM-підходів, що поєднує знання з різних предметів, зокрема предметні знання, технологію і мистецтво у моделюванні стереометричних фігур засобами 3D-конструювання пластикових моделей, спрямування на розкриття технологічного, творчо-особистісного потенціалу здобувачів освіти.

Цей проект є актуальним в контексті міждисциплінарної реалізації напряму STEM саме тому, що 3D-конструювання вміщує в себе креслення (графіку), геометрію (побудова геометричних фігур), образотворче мистецтво (композиція, кольорознавство), математику (розрахунок схем), матеріалознавство (знайомство та робота з різними матеріалами, такими як пластикові нитки, фото полімери). Здобувачі освіти з професії «Флорист» при виконанні проекту поглибили на практиці знання про адитивні технології як спосіб художньої обробки матеріалів, оцінили свої можливості в області проектної командної діяльності. Результатом проекту флористів стала панорама флористична прикраса, роздрукована на 3D-принтері.

Окрему увагу приділимо питанням створення й видання таких унікальних навчально-методичних посібників як «Фізика і професія» та «Математика і професія» найдосвідченіших авторів-педагогів закладу: С. Сніжинської, О. Євтушенка, В. Легуна, О. Юрової, у яких імплементовано ідеї STEAM-освіти, зібрано унікальний, цінний практичний матеріал розробок нестандартних уроків-практикумів, залікових робіт з предметів, що дає змогу посилити якість та ґрунтовність засвоєння фізики й математики під час розв'язання професійно зорієнтованих завдань. Завдяки цікавій формі подання навчального матеріалу розроблені матеріали сприяють більш глибокому вивченню спецдисциплін за професіями «Перукар», «Кухар-кондитер», «Кравець-закрійник», «Фотограф». НЦ «МАНУ», в рамках партнерської взаємодії, забезпечив рецензування, дизайнерське оформлення, літературне редагування, безкоштовний друк цих посібників.

STEAM-видання КНВЦ

Отже, експеримент триває, запровадження ідей STEM-освіти надає більше можливостей зростанню висококваліфікованих робітників, які мають у порівнянні з стандартною підготовкою, технологічно вищий рівень професійної майстерності, ґрунтовно розуміють суть наукових процесів в галузі, можуть генерувати й реалізовувати власні раціоналізаторські ідеї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адитивні технології в коледжі. – URL: <https://zakyh.org.ua/index.php/2013-12-21-10-42-13/naukova-robota/955-aditivni-tekhnologiji-u-koledzhi> (дата звернення 10.12.2020).
2. Засоби та обладнання STEM. –URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/zasobi-ta-obladnannya-stem> (дата звернення: 02.11.2021).
3. Основи інноваційної освітньої діяльності: методичні рекомендації / упорядник Антонюк Л. В. – Рівне РОІППО, 2018. – 44с.
4. Наказ МОН «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» від 30.11.2012 № 1352. –URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2111-12> (дата звернення: 02.11.2021).
5. Профорієнтація засобами STEM-проектів. Відкриті засідання педагогічної лабораторії «STEM – освіта в дії». – URL: http://man.gov.ua/ua/news/academy_news/proforientatsiya-zasobami-stem-proektiv-br-vidkritetazasidannya-pedagogichnoyi-laboratoriyi-stem---osvita-v-di-i (дата звернення: 20.10.2021).
6. Савченко І. М. Реалізація ідей STEM-освіти Національним центром «Мала академія наук України. Наукові записки Малої академії наук України. – 2015. – № 7. С. 148–157.
7. Сергєєва Л. М. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: теорія і методика : монографія; Нац. акад. пед. наук України, Держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менеджменту освіти». – Київ ; Херсон : Айлант, 2013. – 451 с.
8. Юденкова О. П. Педагогічні умови використання інноваційних виробничих технологій у підготовці кваліфікованих робітників поліграфічного профілю : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України. Ін-т проф.-техн. освіти. – Київ: 2012. – 20 с.
9. Юрова О., Євтушенко О. Формування STEM-освітнього середовища в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Наукові записки Малої академії наук України. – 2020. – № 16. – С. 68–71.

УДК 377.352

КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Тетяна ПЯТНИЧУК, старший науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, м. Київ

Визначено та обґрунтовано критерії і показники педагогічної діагностики професійної компетентності та їх роль у визначенні результатів діяльності майстрів виробничого навчання.

Ключові слова: педагогічна діагностика, професійно-практична підготовка, критерії: організаційний, професійно-процесуальний, методичний, професійного розвитку, супровідний.

Tetiana PYATNICHUK

CRITERIA AND INDICATORS OF PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF MASTERS OF PRODUCTION TRAINING

The article identifies the criteria and indicators of pedagogical diagnostics of professional competence and their role in determining the results of activity of production training masters.

Keywords: pedagogical diagnostics, professional and practical training, criteria: organizational, professional-processual, methodical, professional development, supervisory.

У контексті формування професійної компетентності майстрів виробничого навчання важливим є розроблення критеріально-діагностичного апарату для оцінювання рівня її сформованості. Зазначимо, що у наукових публікаціях не висвітлено суті критеріїв і показників педагогічної діагностики професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Під критеріями і показниками якості навчальної діяльності розуміють сукупність ознак, на основі яких складається оцінка умов, процесу й результату навчальної діяльності, що відповідає поставленій меті [2, 434]. Поняття «критерій» визначається як «ознака, на основі якої здійснюється оцінка будь-чого; мірило» [1, 245]. Отже, критерій – об'єктивна матеріалізована ознака, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети, кількісна міра певного явища. Критерії відображають компоненти досліджуваного явища, процесу, властивості особистості тощо, і як загальна характеристика педагогічного явища чи об'єкта можуть мати кілька показників.

Педагогічна діагностика розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється за допомогою критеріїв і показників, які визначають зміст і перебіг педагогічної

діяльності та безпосередньо встановлюють її результативність. На цій основі уможливорюється об'єктивне визначення рівнів професійної компетентності.

Професійний стандарт з професії «Майстер виробничого навчання» передбачає такі складники (трудові функції) професійної компетентності: планування й організація освітнього процесу, ведення обліку виконання освітньої програми; здійснення освітнього процесу; здійснення методичної роботи; професійний розвиток; супровід планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці. На цій основі визначимо такі критерії: організаційний, професійно-процесуальний, методичний, критерій професійного розвитку, супровідний та схарактеризуємо їх детальніше.

Організаційний критерій. Оцінюванню підлягають здатності майстра виробничого навчання: планувати професійно-практичну підготовку на навчальний рік, місяць, розробляти плани уроків, тематичні плани тощо; складати конспекти, тези, розгорнуті плани; володіти змістом освітніх програм, посібників і підручників; вести обліково-звітну документацію; взаємодіяти з педагогічними працівниками та соціальними партнерами щодо планування та організації освітнього процесу; проводити психолого-педагогічного діагностування та проектування на цій основі індивідуальних освітніх

траєкторій здобувачів освіти; реалізовувати здоров'язбережувальний підхід до організації освітнього процесу.

Професійно-процесуальний критерій. Показник наявності професійних навичок й умінь (робоча кваліфікація) відображає: наявність професійних навичок й умінь (не нижче 4–5-го робочого розряду з професії), професійного досвіду з виконання комплексу робіт по професії; дотримання технологічних вимог; професійну поведінку в типових і нетипових виробничих ситуаціях, професійне мислення, активність і самостійність у виконанні роботи. Ураховуючи, що цей показник безпосередньо впливає на результативність професійно-практичної підготовки учнів, оцінюється: їх успішність з виробничого навчання та практики; рівень отриманих робочих розрядів; рівень знань і умінь під час підсумкової, або державної кваліфікаційної атестації; результативність під час конкурсів професійної майстерності; задоволеність учнів професійно-практичною підготовкою та її результатами, їх ставлення до навчання.

Показник наявності професійних знань передбачає наявність: загально-професійних знань з основ виробництва за професією, правознавства, комп'ютерних технологій, основ підприємництва, охорони праці; технологічних (професійних) знань з матеріалознавства, усталених та інноваційних технологій виконання робіт, обладнання, організації робочого місця; загальних знань з галузі, проблеми, перспективи.

Показник знання алгоритмів навчання професії характеризує знання: технологічної послідовності виконання робіт по професії; матеріального забезпечення професійної підготовки відповідно до кваліфікаційних вимог; показників якості виконаних робіт та їхньої залежності від дотримання технології; навчального, наукового та методичного забезпечення професійної підготовки відповідно до кваліфікаційних вимог. Цей показник відображає вміння майстра виробничого навчання здійснювати навчальний процес професійно-практичної підготовки по етапах: формування первинних умінь учнів (1–2-й розряд), складних умінь (3–5-й розряд), виконання комплексних, підсумкових робіт, кваліфікаційних пробних робіт, проведення поетапної та підсумкової атестацій.

Показник умінь оцінювати, виявляти та виправляти помилки учнів оцінює знання вимог СП(ПТ)О до рівня знань і умінь з кожної кваліфікації по професії та з метою виявлення фактич-

ного рівня умінь учнів здійснювати такі види контролю: поточний, тематичний, проміжний, вихідний.

Показник володіння дидактичними схемами професійного навчання (прийомами навчання) відображає вміння майстра виробничого навчання використовувати у професійно-практичній підготовці різні види, типи уроків у залежності від етапів формування професійної компетентності учнів: формування первинних або складних умінь; вдосконалення умінь та формування навичок під час виконання комплексних робіт; комплексного застосування знань, умінь, навичок.

Показник комунікативні вміння по встановленню ділових і дружніх зв'язків між суб'єктами освітнього процесу проявляється у напрямках: культури говоріння та культури слухання (як здатність до передачі інформації, переконання, ведення діалогу з особистісним впливом, привітність, дружнє ставлення, неагресивність); етики та етикету (систему взаємозалежних, взаємозумовлених моральних стосунків); культури невербального спілкування (використання невербальної поведінки і невербальних комунікацій, організація взаємодії, формування образу, думки про партнера, здійснення впливу на іншу людину) [6].

Складовими комунікативних умінь майстра виробничого навчання визначимо такі: здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з учнями, співробітниками, розуміти й бути зрозумілим для партнерів у процесі спілкування; наявність знань, умінь, навичок та готовності забезпечувати ефективне спілкування; орієнтованість у різноманітних життєвих ситуаціях спілкування; спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших; адекватна самооцінка та орієнтація; внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної міжособистісної взаємодії.

Показник педагогічний артистизм (усвідомлене виконання різних ролей в різних ситуаціях освітнього процесу для переконання у власній ідеї чи думці) передбачає вміння педагога: створити власний стиль діяльності, свій неповторний імідж; здатність до самоконтролю, саморегуляції, установлення контакту з будь-якою аудиторією; розуміти психіку дітей, їх почуття та співчувати їм, а також ставити себе на місце молодшої людини та зрозуміти її реакцію, поведінку; здатність перевтілюватися і виконувати різні ролі; бути режисером, вдало використовувати театральне

мистецтво; відвертість і безпосередність, уміння говорити і діяти прямо, ділитися тим, що є усередині; здатність зараження своїми переживаннями, сумнівами, радістю інших людей.

За визначенням І. А. Зязюна, «здатність і вміння володіти власними почуттями, використовуючи їх з допомогою техніки і технології фахового вибору для спілкування з людьми, для розвитку і удосконалення їх людяності – чи не найперший показник майстерності актора і педагога» [3, 100].

Методичний критерій. Показник розроблення навчально-методичних матеріалів з професійно-практичної підготовки передбачає роботу майстра виробничого навчання у напрямках: методичні розробки: щодо змісту освіти (зошити для лабораторно-практичних робіт, практикуми, збірники інструкційно-технологічних карт, конспекти лекцій, глосарії, навчальні посібники, практикуми, робочі зошити); розробки методики викладання (описи досвіду, технології, методики викладання предмета, навчальної теми тощо); підручники та інша навчальна література; публікації матеріалів у фахових виданнях, засобах масової інформації, інформаційно-методичному збірнику НМЦ ПТО; керівництво методичною комісією; робота у складі експертних, творчих груп, атестаційних та ліцензійних комісіях тощо.

Показник використання цифрових та інноваційних педагогічних технологій оцінює основні напрями впровадження інформаційно-комунікативних технологій: використання «хмарних» технологій: Web-додатків; електронних журналів і щоденників; онлайн-сервісів для навчального процесу, спілкування, тестування; системи дистанційного навчання, конструктор для розроблення інтерактивних завдань LearningApps; сервіси для створення та розміщення презентацій: Empress, Google Docs, Prezi, ZohoShow, SlideShare, VCASMO, Knoodle; використання комп'ютерного тестування для якісного моніторингу знань учнів за програмою «Майстер-Тест» (master-test); створення електронних підручників; формування творчого підходу, креативності тощо [5].

Критерій професійного розвитку. Показник виконання програми професійного самовдосконалення, самоаналіз та коригування власної професійної діяльності передбачає аналіз роботи майстра виробничого навчання за певний період у напрямках: підвищення професійної кваліфікації, вивчення та опанування новими виробни-

чими технологіями; ознайомлення з фаховою, методичною літературою; впровадження педагогічного досвіду у практику власної роботи; робота у творчих групах, проектах, програмах тощо; робота над реалізацією науково-методичної проблеми закладу освіти; робота над реалізацією особистої методичної проблеми в рамках науково-методичної проблеми закладу освіти; узагальнення власного педагогічного досвіду; результативність методичної роботи.

Показник проведення відкритих уроків, майстер-класів, тренінгів оцінює: якість планування заходу; актуальність та інноваційність тематики; використання сучасних педагогічних технологій та інтерактивних методів навчання; ступінь залучення учнів до організації та проведення заходу, прийоми їхньої активізації; результативність для учнів та колег тощо.

Показник активна позиція в професійному саморозвитку, особистісній самореалізації полягає в усвідомленні себе суб'єктом професійної діяльності та в суб'єктному ставленні до себе, усвідомленні важливості власних дій, особистісних і професійних якостей, внутрішнє усвідомлення власної діяльності та свого професійного майбутнього, передбачає самопізнання, об'єктивне оцінювання власних сил і можливостей, об'єктивне і критичне ставлення до себе та результатів власної діяльності.

Супровідний критерій. Показник консультування з питань планування та побудови кар'єри визначає здатність майстра виробничого навчання надавати допомогу учням: у плануванні кар'єри, формуванні навичок прийняття рішень щодо професійного та кар'єрного розвитку; мотивації навчання, складанні довгострокових й короткострокових планів розвитку своєї кар'єри й співвідносити їх із об'єктивною реальністю.

Показник забезпечення підтримки технічної, творчої та підприємницької активності учнів передбачає вміння: організувати роботу гуртка предметного, технічної, художньої творчості; забезпечити виконання учнями творчих робіт з професії, випускної творчої роботи, рефератів, навчально-дослідницьких проектів; фото-, відеоматеріалів та презентацій власної технічної та творчої діяльності, публікації матеріалів у ЗМІ.

Розвиток підприємницької активності учнів має на меті: формування в учнів системи знань щодо сутності підприємництва, господарювання виробничо-комерційних структур; сприяння ро-

зумінню положень, принципів і функцій підприємництва в Україні; розвиток здібностей і формування навичок для здійснення підприємницької та інноваційної діяльності.

Показник *відстеження динаміки професійного становлення здобувачів освіти* відображає здатність надавати випускникам допомогу стосовно входження до світу праці, сприяння працевлаштуванню: допомога при підготовці резюме та проходженні співбесіди з роботодавцями, формування навичок пошуку роботи тощо; формування умінь приймати рішення щодо власної кар'єри; у самооцінці й самоаналізі, розумінні учнем самого себе, своїх слабких і сильних сторін, своєї мотивації, психологічних характеристик, інтересів і здатностей тощо [4].

Показник *взаємодія з представниками державної служби зайнятості, соціальними партнерами з питань виробничої практики, працевлаштування* визначає вміння укладати угоди про надання робочих місць для проходження учнями виробничого навчання і практики, здійснювати контроль за: виконанням учнями робіт безпосередньо на робочих місцях підприємств; забезпеченням соціальної, психологічної і професійної адаптації в трудових колективах; створенням необхідних і безпечних умов праці відповідно до змісту освітніх програм, законодавства про працю; створенням умов для продуктивного завантаження учнів на кожному робочому місці тощо.

Показник *проведення профорієнтаційної роботи* передбачає оцінювання заходів з професійної орієнтації та використання її елементів: професійної інформації, професійної консультації, професійного добору, професійного відбору та професійної адаптації.

Якісна перевірка показників проводиться за допомогою діагностичного інструментарію – методів анкетування, опитування, спостереження за діяльністю майстрів виробничого навчання, бесіди, діагностування, експертної оцінки.

Метод *спостережень* (прямий і вибірковий) використовується для відстеження поетапного розвитку усіх складових професійної компетентності майстра виробничого навчання.

Кількісний і якісний *аналіз* зібраної інформації передбачає фіксацію безпосередніх та опосередкованих результатів роботи. Об'єктивність аналізу забезпечується завдяки заздалегідь розробленій програмі, яка передбачає визначення мети; розроблення переліку питань, співставлення нормативної та розробленої майстром вироб-

ничого навчання документації та результатів роботи тощо.

Контрольні заходи уможливають визначення якості проведення професійно-практичної підготовки, знань алгоритмів навчання професії, умінь оцінювати, виявляти та виправляти помилки учнів та передбачають у разі необхідності можливість впливу, коригування.

Метод експертного оцінювання застосовується для визначення професійної компетентності майстра виробничого навчання у ході проведення відкритих уроків, майстер-класів, предметних тижнів тощо.

Найвагомішими показниками сформованості професійної компетентності майстрів виробничого навчання експерти визначили «наявність професійних навичок й умінь (робоча кваліфікація), професійного досвіду з виконання комплексу робіт по професії» – коефіцієнт 0,95, «знання алгоритмів навчання професії» – 0,9, «розроблення навчально-методичних матеріалів з професійно-практичної підготовки» – 0,85, «володіння дидактичними схемами професійного навчання (прийомами навчання)» – 0,8 та «використання цифрових та інноваційних педагогічних технологій» – 0,8.

Висновки. Обґрунтовані у статті критерії вимірювання рівня професійної компетентності майстрів виробничого навчання – організаційний, професійно-процесуальний, методичний, критерій професійного розвитку, супровідний – та їх показники уможливають визначення реальних результатів і характеру діяльності педагогів, об'єктивне оцінювання рівнів професійної компетентності та їхнього розвитку впродовж усього періоду роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Вид. 2, доп. й випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
2. Енциклопедія освіти / голов. ред. академік В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1037 с.
3. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: навч. посібник. – К., 1997. – 302 с.
4. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навч. посібн. / [С. В. Алексєєва, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, та ін.]. – Житомир: «Полісся», 2018. – 186 с.
5. Пятничук Т. В. Інноваційне освітнє середовище закладу професійної освіти як умова формування професійної компетентності майбутніх робітників. Науковий вісник ІПТО НАПН України. Професійна педагогіка. – № 1 (18). 2019. – С. 131–136.
6. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування : навч. посібник : 3-є вид., перероб. і доп. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК УМОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ: УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТАХ

Микола ЛАДАН, директор державного професійно-технічного навчального закладу «Броварський професійний ліцей», м. Бровари, Київська область

Проаналізовано сучасний ринок праці та його забезпечення робітничими кадрами, виокремлено пріоритетний напрям роботи закладу освіти, співпрацю з роботодавцями, соціальними партнерами. Висвітлено досвід участі у міжнародних виставках та проєктах. Здійснено модернізацію матеріально-технічної бази ліцею, відкрито навчально-практичні центри професійного спрямування, які функціонують на базі ліцею.

Ключові слова: ринок праці, висококваліфіковані робітники, перспективи розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти, співпраця з роботодавцями, соціальне партнерство, міжнародне співробітництво, німецько-український проєкт.

Mykola LADAN

SOCIAL PARTNERSHIP AS A CONDITION FOR QUALITY TRAINING OF WORKERS: PARTICIPATION IN INTERNATIONAL PROJECTS

The modern labor market and its provision with workers have been studied, the priority direction of the educational institution's work has been chosen, and cooperation with employers and social partners has been established. Organized participation in international exhibitions and projects. Modernization of the material and technical base of the lyceum was carried out, educational and practical centers of professional orientation were opened, which operate on the basis of the lyceum.

Keywords: labor market, highly skilled workers, perspectives for the development of vocational (vocational-technical) education, cooperation with employers, social partnership, international cooperation, German-Ukrainian project.

Однією із найважливіших проблем розвитку економіки на сучасному етапі є проблема дефіциту робітничих кадрів. Сучасний ринок праці та активний розвиток суспільно-орієнтованої освіти в нашій країні, зокрема – професійно-технічної, висуває все більші вимоги щодо конкурентоспроможності майбутніх кваліфікованих робітників. І від того, наскільки професійний рівень підготовки конкретного працівника відповідає потребам ринку праці і потребам розвитку економіки, залежать темпи і зростання обсягів виробництва. Аналізуючи роботу ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей» за останні роки можна сказати, що для закладу освіти це був період змін та інновацій. І вони стосувалися не лише підходу у виборі пріоритетних напрямків навчально-виховного процесу, а й модернізації навчальної та матеріально-технічної бази навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень, ліцензування нових професій та відкриття нових перспектив удосконалення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Перспективи розвитку закладу освіти вбачаємо не лише у співпраці з роботодавцями, а також в розширенні соціального партнерства та міжнародного співробітництва з провідними корпораціями та компаніями, шляхом створення навчально-практичних центрів професійного спрямування на базі ліцею.

Міжнародна співпраця розпочалася у 2014 році, коли Броварський професійний ліцей взяв участь у німецько-українському проєкті «Професійна освіта у будівельній галузі України». Цей проєкт було організовано за дорученням Федерального Міністерства закордонних справ Німеччини за підтримки делегації Німецької економіки в Україні та у співпраці з організацією «Global Project Partners» з метою підвищення професійної компетенції викладачів і майстрів виробничого навчання за напрямком «Сухе будівництво, гіпсокартонні системи та конструкції» на базі професійних центрів Німеччини.

У рамках цього проєкту педагогічні працівники ліцею мали можливість за фінансової підтримки німецької сторони здійснити навчальну поїздку до м. Франкфурт на Одері та пройти 3-х

тижневе стажування, ознайомитися з дуальною системою освіти в Німеччині, отримати сертифікати міжнародного зразка. Навчання для майстрів виробничого навчання Броварського професійного ліцею та Сумського міжрегіонального вищого професійного училища проводив пан Матіас Кайзер, директор центру професійної підготовки Берлін-Бранденбург.

З досвіду роботи в умовах сьогодення педагогічний колектив Броварського професійного ліцею усвідомив, що при прогнозуванні розвитку закладу освіти особливу роль відіграє нова система взаємодії ЗП(ПТ)О із роботодавцями та іншими суб'єктами соціального та міжнародного партнерства. В результаті такої співпраці постійно здійснюється моніторинг ринку праці регіону, організовуються засідання круглих столів із роботодавцями, аналізуються результати працевлаштування випускників.

Навчання у навчально-практичному центрі здійснюється на основі сучасних виробничих технологій з використанням сучасного сантехнічного обладнання та інструментів відомих європейських фірм. Для закріплення практичних навичок в оновленій майстерні облаштовано діючі модулі, а саме: монтаж санітарно-технічного обладнання в гіпсокартонних стінах; монтаж санітарно-технічного обладнання в цегляних стінах; монтаж надпідлогових чаш; кухня; підключення котла; елеваторний вузол; тепла підлога; розведення системи опалення триповерхового будинку.

Усі навчальні модулі є діючими. До модулів підведено систему водопостачання та водовідведення. Здобувачі освіти на уроках професійно-практичної підготовки повністю забезпечені інструментами та розхідним матеріалом для закріплення практичних умінь та навичок за обраною професією. 06 вересня 2016 року в Державному професійно-технічному навчальному закладі «Броварський професійний ліцей» відбулося офіційне відкриття Міжрегіонального навчально-практичного центру з підготовки монтажників санітарно-технічних систем і устаткування в рамках Українсько-швейцарського проекту «Державно-приватне партнерство для поліпшення санітарно-технічної освіти в Україні».

Для посилення співпраці між закладами професійної освіти та представниками бізнесу, популяризації робітничої професії щороку здобувачі освіти з 22-х закладів професійної освіти змагаються у Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування», де неодно-

разово здобували призові місця. 16 травня 2019 року Богдан Войдук та Олександр Половець, учні 36 групи ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей» (майстри виробничого навчання В. Матюшко та викладач Т. Терещенко) також здобули перемогу.

Характерною особливістю сучасного будівельного ринку праці є потреба в конкурентоспроможній робочій силі, яка володіє сучасними знаннями та технологіями оздоблення, навичками роботи з сучасними будівельними матеріалами та сировиною. І заклади ПТО залишаються основним джерелом поповнення будівельних підприємств та організацій кваліфікованими штукатурами, лицовальниками, монтажниками, опоряджувальниками. Саме тому, враховуючи цей показник, міжнародні партнери віддають перевагу первинній професійній підготовці здобувачів професійної(професійно-технічної) освіти, створюючи навчально-практичні центри.

Співпраця Броварського професійного ліцею з ТДВ «Siniat» розпочалася у 2014 році. Представників цієї компанії запросили для проведення майстер-класів по структурній штукатурці з використанням сухих будівельних сумішей «Siniat» та проведення тренінгових практичних занять з майстрами виробничого навчання за професією «Монтажник гіпсокартонних конструкцій» з використання матеріалів фірми «Plato». Всі майстри виробничого навчання, які брали участь у навчанні та стажуванні під керівництвом провідних спеціалістів компанії, отримали сертифікати міжнародного зразка за напрямком підготовки – «Сухе будівництво».

Завдяки спільній роботі та практичному навчанню педагогів та спеціалістів ТДВ «Siniat» до початку навчального року було проведено оновлення педагогічного кабінету ліцею. Міжнародні партнери допомагали не лише будівельними матеріалами, а й практичними порадами. Результатом міжнародної співпраці стало створення навчально-практичного центру будівельних технологій «Siniat» на базі ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей», відкриття якого відбулося 08 листопада 2016 року.

Головна мета діяльності навчально-практичного центру будівельних технологій «Siniat», який діє на базі ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей» – реалізація завдань щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти, слухачів, підвищення кваліфікації, стажування робітників підприємств, установ, організацій та впровадження в навчально-виробничий процес

сучасних виробничих технологій із застосуванням будівельних матеріалів ТДВ «Siniat», які на будівельному ринку України займають передові позиції. З цією метою, в закладі освіти, за сприяння міжнародних партнерів облаштовано сучасну виробничу майстерню для оволодіння практичними навиками за професією «Монтажник гіпсокартонних конструкцій», яка поділена на робочі зони з розкрою, монтажу листів гіпсокартону та монтажу каркасів. Майстерня повністю забезпечена інструментами, засобами індивідуального захисту, інструкціями та дидактичними матеріалами. Відповідно до Меморандуму між Міністерством освіти і науки України та ТДВ «СІНІАТ» учасники освітнього процесу беруть участь у вебінарах для майстрів виробничого навчання, викладачів спецдисциплін та здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти за професією «Монтажник гіпсокартонних конструкцій».

Міжнародна співпраця в діяльності ЗП(ПТ)О – це система соціальної взаємодії освітнього закладу і потенційних роботодавців. Застосування міжнародного досвіду, щодо впровадження сучасних освітніх тенденцій, виробничих та педагогічних технологій в організацію та проведення професійного навчання свідчать про зародження процесу взаємодії сфери освіти та сфери праці. Цей процес швидко розвивається й вдосконалюється, тому що адміністрація та колектив ліцею розуміють, що мають працювати на випередження і швидко адаптацію випускників у виробничу сферу, а система міжнародного партнерства сприяє позитивним зрушенням у роботі освітнього закладу і дає можливість здійснювати підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці робітника.

Результатом успішної співпраці із виробником лакофарбової продукції компанією «Śnieżka» стало відкриття Навчально-практичного центру з підготовки малярів. У центрі облаштовано кабінет теоретичного навчання та виробничу майстерню. Кабінет оснащений стендами, зразками лакофарбових матеріалів, каталогами компанії «Śnieżka» та дидактичними матеріалами.

Представники компанії «Śnieżka» щороку організовують та проводять для учасників освітнього процесу конкурси фахової майстерності, онлайн-тестування для викладачів та майстрів виробничого навчання з професії «Маляр» серед закладів, де функціонують навчально-практичні центри «Śnieżka». З метою ефективної роботи на-

вчально-практичного центру для педагогічних працівників та здобувачів освіти проводяться вебінари з питань планування роботи, проведення конкурсів, підвищення кваліфікації і стажування педагогічних працівників, інформативності вебсторінок про діяльність навчально-практичних центрів, розміщених на сайтах закладів освіти.

Безумовно, розширення та зміцнення зв'язків із соціальними партнерами та міжнародними компаніями відкриває для ліцею додаткові можливості щодо зміцнення і модернізації матеріально-технічної бази, впровадження в навчально-виробничий процес передових виробничих технологій, здійснення курсової підготовки, стажування майстрів виробничого навчання і викладачів. А найголовніше те, що міжнародна співпраця дає можливість задовольняти потреби майбутніх кваліфікованих робітників в інтелектуальному, культурному й моральному розвитку, в отриманні професійної освіти та кваліфікації в обраній сфері професійної діяльності, у можливості реалізувати власні життєві наміри. Якісний показник успішної діяльності педагогічного колективу в співпраці із соціальними партнерами та роботодавцями – це 100 % виконання регіонального замовлення та працевлаштування випускників.

Враховуючи те, що з усіх освітніх галузей максимально інтегрованою у виробництво є професійно-технічна освіта, без тісної, всебічної взаємодії з соціальними та міжнародними партнерами, досягти результату в підготовці кваліфікованих робітників, які відповідали б вимогам сучасного ринку праці дуже важко. Наявні технології підготовки, матеріально-технічна база, кадровий потенціал не повною мірою задовольняють вимоги роботодавця через не дуже високий рівень професійної компетенції випускників. А це гальмує процес адаптації випускників ЗП(ПТ)О на першому робочому місці та до умов конкретного виробництва. Отже, маємо працювати на випередження для здобуття нових фундаментальних знань, створення навчально-практичних центрів галузевого спрямування і впровадження інноваційних виробничих технологій, що дасть можливість підвищити рівень виконання головного завдання профтехосвіти: не просто відтворювати та забезпечувати сьогоднішній ринок праці висококваліфікованими робітниками, а й перейти до високопрофесійної освіти, активного проведення маркетингової діяльності щодо нових професій, підвищення якості підготовки робітничих кадрів до європейського рівня кваліфікацій.

УДК 37.048.4:331.5

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ФРАНЦІЇ

Олександр САВЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач сектору наукового та навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності професійної освіти відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ;

Ольга КАЙТАНОВСЬКА, завідувач сектору наукового та навчально-методичного забезпечення організації освітнього процесу професійної освіти відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ;

Ірина ШНЮКОВА, науковий співробітник сектору наукового та навчально-методичного забезпечення організації освітнього процесу професійної освіти відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ

Розкриваються теоретичні основи професійної орієнтації у Франції. Розглядається диференціація змісту освіти як основа для профорієнтаційної роботи у французьких школах.

Ключові слова: теоретичні моделі професійної орієнтації у Франції, диференціація змісту освіти, концепція «виховання орієнтації».

Oleksandr SAVENKO, Olga KAITANOVSKA, Iryna SHNIUKOVA

PROFESSIONAL ORIENTATION OF STUDENT YOUTH IN FRANCE

The article reveals the theoretical foundations of professional orientation in France. Differentiation of the content of education is considered as a basis for professional orientation work in French schools.

Keywords: theoretical foundations of professional orientation in France, differentiation of educational content, the concept of "orientation education".

Проблема профорієнтації, професійного відбору молоді для навчання у вищій школі набула особливо важливого значення в зв'язку з розвитком і вдосконаленням виробництва. Сучасний розвиток промисловості, диференціація науки, високий рівень механізації та автоматизації виробничих процесів зумовили потребу в грамотних, добре підготовлених фахівцях різних професій з вищою спеціальною освітою. У зв'язку з цим посилюється увага до теоретичного розроблення проблем професійної орієнтації та відбору молоді до вищої школи. Більшість західних фахівців вважають, що школи та інші інститути системи освіти мають тісно співпрацювати з органами з питань працевлаштування і спільно брати участь у всіх етапах організації і здійснення перехідних послуг і відповідати за результати своєї роботи. Також існує думка про те, що, неов'язково головна відповідальність за проведення профорієнтаційної роботи повинна покладатися на систему освіти, особливо на окремі школи і викладачів. Плюси в системі освіти як пріоритетної сфери для профорієнтаційної роботи ґрунтуються на її близькості, знанні інтересів і проблем учнів, на те, що профорієнтаційна робота має освітню природу, що молоді люди відчують потребу в безперервній, індивідуальній допомозі у визначенні свого професійного майбутнього.

Питання профорієнтації завжди перебувають у центрі уваги держави і суспільства, підлягають дослідженням науковців та фахівців-практиків. Психолого-педагогічним та організаційним основам підготовки особистості до вибору

фаху присвятили праці П. Атутов, Г. Бас, Ю. Гільбух, Д. Закатнов М. Захаров, Г. Костюк, Є. Клімов, О. Мельник, Є. Павлютенков, К. Платонов, М. Пряхников, В. Синявський, М. Тищенко, Б. Федоришин, С. Чистякова, М. Янцур. Досвід зарубіжних країн щодо професійної орієнтації вивчали С. Гриншпун (Англія), Г. Дмитрієв (США), М. Кузів (Німеччина), О. Павлова (Франція), С. Павлюк (Німеччина), О. Приступа (Німеччина), Л. Сундукова (Англія) та ін.

Орієнтація учнів середньої школи Франції на вищу освіту є складовою частиною загальнодержавної системи профорієнтаційної роботи в країні, спирається на концепцію щодо виховного характеру профорієнтації, організовується з урахуванням регіональних запитів у фахівцях, вимог вищих навчальних закладів до вступників, професійних інтересів, нахилів та можливостей самих майбутніх студентів.

У теоретичному аспекті професійній орієнтації у Франції властива зміна трьох історичних моделей: ідеалістичної механістичної, технократичної і виховної. Кожна з них відображала відповідні соціально-економічні процеси в суспільстві. Ідеалістична механістична модель (*modèle idealistique mécanistique*), як зазначає А. Карофф, реалізовувалась у період з 20-х рр. XX ст. до закінчення Другої світової війни [2]. Її поява була пов'язана з поширеною тоді економічною теорією Форда щодо виробничої організації. Згідно з нею, потреби в професійних кадрах вирішуються механістично, тобто ринок праці формується через попит і відповідну пропозицію на професії, найбільш затребувані виробничими

галузями. Завдяки зростанню попиту на працю кваліфікованих робітників і розвитку технічної освіти, професійна орієнтація учнів поступово стала сприйматися як загальнонаціональне завдання французької держави і самостійна галузь наукового знання та практичної діяльності (були створені бюро профорієнтації).

Теоретичну основу ідеалістичної механістичної моделі становила діагностична концепція, згідно з якою професійна орієнтація сприймалася як встановлення найкращої (ідеальної) відповідності між вимогами професії та особистісними характеристиками учня, обумовленими за допомогою тестової діагностики. Професійна орієнтація, відповідно до цієї моделі, здійснювалася тільки в момент, коли випускник залишав школу і починав шукати роботу. На думку А. Карофф, така орієнтація переслідувала декілька цілей. *По-перше*, вона захищала підлітків від наслідків неправильного професійного вибору, наприклад таких, як незадоволеність своєю роботою, низька продуктивність праці, виробничий травматизм, в тому числі пов'язаний з медичними протипоказаннями. *По-друге*, професійна орієнтація виходила з державного замовлення на розвиток робітничого потенціалу, сільського ремісництва. Так держава сподівалась знайти найбільш раціональне застосування людських здібностей в житті суспільства [2]. Не випадково уряд країни підтримував і фінансував дослідження в галузі експериментальної психології, предметом яких було вивчення формальної відповідності характеристик професій та особистості, що призвело до справжнього тестового буму, що поширився у Франції в 40–50-ті рр. XX ст. У цей період з'явилися приватні профорієнтаційні бюро, де клієнтів навчали як краще і правильніше відповідати на запитання тестів і в підсумку якнайкраще продемонструвати свої знання і навички роботодавцям.

Ідеалістичну механістичну модель змінила технократична (*modèle technocratique*), що складалася у Франції в 60-і рр. XX ст. [3]. Відповідно до цієї моделі, професійна орієнтація учнів спрямована не на вибір конкретної професії, а передусім на підготовку до цього вибору. Підготовка здійснювалася протягом усього періоду навчання в школі, а не перед тим, як підліток закінчував навчання. При цьому відбувалося поступове зближення професійної та навчальної орієнтації, які раніше в освіті Франції розглядалися як дві ізольовані одна від одної системи, призначені для підлітків із різних соціальних верств. Освітні реформи 60-х рр. XX ст. поставили їх взаємодію в центр освітньої системи Франції.

Ідеї створення технократичного суспільства у Франції виникли ще в XIX ст. Сен-Симоном і Фур'є. В освіті це призвело до того, що система професійної та навчальної орієнтації учнів середніх шкіл стала цілком залежати від державної освітньої політики. Так, наприклад, введення додаткових навчальних профілів було спрямовано на функціональну реалізацію кадрових потреб в навчальних закладах. Як зазначає французький дослідник Г. Лапостоль, професійна орієнтація

учнів стала тривалою і систематичною. Рішення щодо розподілу учнів за напрямками професійної освіти залишалося за навчальним закладом, і вплинути на нього самим учнем і їхнім батькам було майже неможливо [6]. Основними засобами орієнтації залишалися діагностичні, що виявляють схильності учнів до тієї чи іншої професії. Для технократичної моделі характерне жорстке управління в організації і здійсненні професійної орієнтації, у цьому випадку школа виробляла диференціацію учнів, виходячи, передусім, з державних кадрових потреб.

Така модель проіснувала до кінця 80-х рр. XX ст., коли у Франції почався новий етап суспільного розвитку – перехід від індустріального до інформаційного суспільства. З одного боку, це сприяло зародженню багатьох інноваційних процесів, з іншого – супроводжувалося тривалою економічною кризою, що загострила проблему безробіття [5]. Як зазначає А. Карофф, «економічна криза ... показала неадекватність занадто «звуженої» професійної підготовки й змусила по-іншому поглянути на саме поняття професії» [2]. Французький соціолог А. Горон підкреслює, що для нової постфордистської економічної моделі організації праці характерні: інтерактивний спосіб формування споживчого ринку на основі взаємодії і взаємовпливу попиту й пропозиції; продуктивна організація виробництва, що вимагає високого рівня професійної освіти працівників, їх мобільності, ініціативності, готовності здобувати нові знання. Ця модель зумовила, на його думку, втрату тісного зв'язку між дипломом і професією [5], тобто багато фахівців ставали незабезпеченими і потребували перенавчання.

В освіті це спонукало до появи третьої – виховної моделі (*modèle éducative*) професійної орієнтації. Її основною ідеєю, як вказує А. Карофф, є безперервний супровід учня в його самостійному особистісному становленні, у визначенні свого майбутнього, зокрема професійного [2]. Ця модель гуманістично орієнтована, характер професійного самовизначення персоналізований з урахуванням особистісних особливостей і можливостей учнів. Вони самі стають суб'єктами своєї професійної орієнтації. У практиці віддається перевага «м'яким» технологіям педагогічного й психологічного супроводу, допомоги учням у виборі професії. При цьому супровід не завершується їх виходом зі школи, а триває до інтеграції в світ праці.

Приділяється увага високій загальнокультурній підготовці учнів і розвитку в них здатності до адаптації, мобільності, креативності. Ці моделі дають уявлення про те, що поступово професійна орієнтація учнів у Франції інтегрується в систему освіти й переорієнтується з задоволення кадрових потреб держави на задоволення професійних інтересів, потреб учнів.

Нами проаналізовано документацію Міністерства освіти Франції, згідно з якою з 1996 р. в країні взято курс на утвердження концепції «виховання орієнтації» (*éducation de l'orientation*). Вона виходить із необхідності формування у молоді

культури професійного самовизначення [1] і переслідує такі цілі: ознайомити учнів з економічним і професійним оточенням; збагатити їх уявлення про професійний світ на основі рефлексії способів професійної підготовки та потреб ринку праці; сприяти самостійній ідентифікації учнями перешкод в реалізації свого професійного проекту, їх аналізу і знаходженню способів подолання труднощів за активної участі педагогів-вихователів; надати сенс навчання через професійний проект (*projet professionnel*).

Зміст «виховання орієнтації» охоплює дві галузі педагогічної діяльності: знайомство з професіями та шляхами їх отримання і пізнання учнями себе (своїх потреб, нахилів, інтересів, можливостей). Французькі дослідники в галузі інформаційних технологій зазначають, що презентація учням профорієнтаційної інформації повинна бути «педагогізована», тобто мати педагогічний супровід у плануванні мети, постановці завдань, підготовці учнів до роботи з інформацією, а також у підбитті підсумків. А. Тріко наголошує на необхідності встановлення інформаційних потреб користувачів (тобто самих учнів), допомоги у визначенні ними своїх потреб, у поглибленні, посиленні змістовності й доступності інформації. На думку автора, інформація з орієнтації повинна бути обов'язково достовірною, тобто задовольняти такі критерії: відповідність потребам користувачів; правдивість; доступність для розуміння; ситуативна доречність; корисність у сенсі задоволення запитів учнів [8].

Організація пізнання учнями самих себе передбачає допомогу в побудові ними власного позитивного образу, ознайомлення зі способами дій і прийняттям рішення. Це дасть можливість учням розпізнати свої справжні інтереси, сильні та слабкі сторони, схильності. Нова концепція «виховання орієнтації» будується на основі таких принципів: безперервності, відповідності, колективності, узгодженості. Перший означає, що протягом усього періоду навчання в коледжі, ліцеї, зусиллями педагогічного колективу створюються необхідні умови для розробки учнями професійного проекту, розвитку в них умінь самостійно орієнтуватися в розмаїтті професійного світу та можливі шляхи підготовки до обраної професії.

Принцип відповідності вимагає, щоб педагогічна діяльність з надання учням допомоги в побудові професійного проекту відповідала потребам конкретного регіону в кваліфікованих фахівцях. Принцип колективності виражається в інтеграції виховних дій з профорієнтації всіх членів педагогічного колективу, їх взаємодії. Принцип узгодженості означає необхідність скоординованої спільної роботи різних партнерів школи і позашкільних фахівців з профорієнтаційної питань, а також асоціації батьків учнів [7]. Так у новій концепції забезпечується єдність, несуперечність і координованість дій усіх суб'єктів професійної орієнтації. Крім того, учень визначається в ній «автором» своєї навчальної та професійної орієнтації, підкреслюється його суб'єктна позиція, самостійність у виборі свого майбутнього.

Пріоритетом у професійній орієнтації є виховна діяльність педагогічного колективу школи, який здійснює її спільно з позашкільними спеціалізованими службами й відповідно до здібностей, потреб учнів, а також потреб суспільства в кадрах відповідного профілю. При цьому взаємодія суб'єктів орієнтації (педагогічного колективу навчального закладу, самих учнів та їх батьків, громадських організацій, профорієнтаційних служб) будується з позиції діалогічного підходу (його ще називають інтерактивним), який передбачає рівноправність співрозмовників та їх оптимальну участь в цьому процесі.

Як зазначає французький дослідник Г. Піно, кожен з них має можливість взяти участь в аналізі ситуації зі своєї позиції [7]. При такому підході повною мірою забезпечуються свобода, самостійність вибору учнями свого професійного шляху за допомогою безперервної, добре скоординованою, колективною, злагодженою, узгодженою підтримки установ різного рівня, тому можна очікувати підвищення ступеня відповідальності і безпомилковості прийнятих рішень. У виховній концепції практика професійної орієнтації організовується комплексно, у поєднанні різних форм, методів, засобів, що істотно підвищують виховний потенціал профорієнтаційної роботи.

Вивчення досвіду Франції з питань профорієнтації дало змогу дійти висновку, що загальними вимогами до учнів та фахівців у цій сфері є мобільність, умінь пристосовуватися до нових умов праці та вимог ринку праці, володіння комп'ютерними технологіями, готовність навчатися впродовж життя, постійно підвищувати свою кваліфікацію, високий рівень спілкування, готовність приймати рішення, умінь працювати в команді, лідерство, відповідальність, гнучкість, креативність. У цьому питанні Україні доцільно використовувати досвід Франції з організації професійної орієнтації та розвитку кар'єри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Auduc J.-L., Bayard-Pierlot J. Le système éducatif français. – Nancy, 2000.
2. Caroff A. Orientation des élèves: Problèmes généraux. Rôle des structures et des acteurs de l'orientation. – Paris, 1988.
3. Demoulin H., Murphy J. Représentations temporelles et décision dans la relation de conseil en orientation scolaire // L'orientation scolaire et professionnelle. – 2005. – Vol. 34. – N 4.
4. Freeman J. Pour une éducation de base de qualité: comment développer la compétence. – Paris, UNESCO, 1993.
5. Gauron A. La formation tout au long de la vie: prospective économique // Conseil d'analyse économique. – Paris, 2000. – N 22.
6. Lapostolle G. L'orientation au collège depuis les années 1980: un problème du choix politique entre deux formes de démocratisation // orientation scolaire et professionnelle. – 2005. – Vol. 34. – N 4.
7. Pineau G. L'aveu orienté, quelle histoire? // L'orientation scolaire et professionnelle. – 2005. – Vol. 34. – N 1.
8. Tricot A., Rufino A., Ouwrier-Bonnaz R. Hypertexte et pédagogie de l'information. Le support électronique «Itinéraire pour un métier» // Éducation Technologique. – 1998. – N 2.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА РАДА ЯК ПЛАТФОРМА ПОШИРЕННЯ КРАЩИХ ПРАКТИК ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В З(ПТ)ПО

Людмила ШЕВЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, голова науково-методичної ради, м. Хмельницький;

Олена ШАМРАЛЮК, кандидат педагогічних наук, методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, секретар науково-методичної ради, м. Хмельницький

12 жовтня 2021 року відбулося чергове засідання науково-методичної ради Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, до складу якої входять представники Департаменту освіти, науки, молоді та спорту Хмельницької облдержадміністрації, обласної служби зайнятості, роботодавці, керівники ЗП(ПТ)О області, працівники Центру. Засідання було присвячене розгляду таких актуальних питань як: впровадження дистанційного і змішаного навчання у ЗП(ПТ)О області, результати проведення профорієнтаційної роботи та підсумки участі учнів у сесії зовнішнього незалежного оцінювання у 2021 році.

Для забезпечення об'єктивного та поліаспектного висвітлення стану впровадження дистанційного та змішаного навчання у ЗП(ПТ)О Хмельницької області, виявлення кращих освітніх практик, з'ясування проблемних полів Центр провів онлайн-анкетування у закладах щодо організації освітнього процесу в дистанційному/змішаному форматі й стану комп'ютеризації та інформатизації, узагальнені результати яких були обговоренні під час засідання науково-методичної ради.

Як засвідчили результати моніторингу, для забезпечення виконання робочих навчальних планів і програм під час навчання за дистанційною/змішаною формами педагоги ЗП(ПТ)О області успішно застосовують широкий спектр інтернет-ресурсів (спеціалізовані сервіси та платформи для дистанційного навчання: Google Classroom, PRUFFME, Google Workspace, LMS Moodle, Office 365; персональні сайти і професійні блоги; сервіси для створення вправ, практичних завдань, тестування учнів; соціальні сервіси, месенджери;

© Шевчук Л., Шамрالیук О., 2021

ри; сервіси для групової взаємодії тощо). Для проведення виробничого навчання в дистанційному режимі використовуються навчальні відеоматеріали, інструкційно-технологічні карти, авторські відеоролики з особистим показом майстром виробничого навчання трудових прийомів і операцій, а також демонстрація виконання прийомів роботи в онлайн-режимі.

Водночас одним із основних проблемних питань щодо впровадження в освітній процес технологій дистанційного та змішаного навчання є те, що технічні характеристики більшості навчальних комп'ютерів потребують суттєвого поліпшення. Тому закладам професійної освіти необхідно осучаснити комп'ютерну техніку відповідно до вимог Типового переліку комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти. Особливий інтерес в учасників зібрання викликали кращі освітні практики щодо запровадження дистанційного та змішаного навчання, які можуть бути корисними для ЗП(ПТ)О.

Зокрема, у ВПУ № 25 м. Хмельницького напрацьовано алгоритм роботи щодо організації дистанційного навчання, підготовлено дистанційні курси з професій та предметів, запроваджено ведення електронних журналів обліку навчальних досягнень учнів, здійснюється систематичний моніторинг перебігу дистанційного навчання. Педагогічні працівники закладу розробили навчальні матеріали до занять, які проводяться на платформі Moodle та за допомогою сервісу Google Classroom.

ДНЗ «Полонський агропромисловий центр професійної освіти» поділився досвідом створення інтерактивного розкладу та візуалізації навчальної інформації з використанням дистанційних технологій. Розклад занять склада-

ється за допомогою інструмента Timetable та за потреби імпортується у додаток MS Excel. У назви предметів вбудовуються посилання на сторінки «Дистанційне навчання» професійних блогів педагогів, які викладають вказані предмети. Учень, обравши назву предмета в розкладі, відразу заходить на сторінку з навчальним матеріалом уроку. Якщо із загальноосвітньої підготовки сьогодні пропонується достатня кількість освітніх онлайн-ресурсів, то із професійної підготовки викладачами розроблено власний цифровий освітній контент у вигляді електронних підручників, посібників, збірників тестів тощо.

У Хмельницькому професійному ліцеї електроніки успішно пілотовано організацію дистанційного навчання за допомогою платформи Google Workspace for Education (Google G Suite), яка дає можливість використовувати понад 50 додатків Google. Застосування платформи Google Workspace for Education уможливило проведення навчальних занять як в синхронному, так і асинхронному режимах та забезпечує постійну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу в умовах карантину. Водночас, для керівництва ліцею платформа є зручним та оперативним інструментом внутрішнього контролю, адже директор і його заступники можуть у будь-який момент переглянути активність викладачів та учнів, наповнення курсу навчальним контентом та його відповідність навчальним програмам, методичним рекомендаціям тощо.

Успішний досвід упровадження в освітній процес моделі змішаного навчання «Перевернутий клас» презентував ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти». При такій освітній технології процес навчання відбувається як очно, так і дистанційно: педагог пропонує учням матеріал, який вони мають вивчити самостійно, видає практичні завдання, консультує онлайн та оцінює рівень засвоєння навчального матеріалу. Для цього педагогами закладу створено 70 навчально-методичних комплектів, які уміщують початкові модулі, вебсайти, навчально-методичні посібники з різних професій, е-навчальні посібники, інтерактивні підручники, онлайн-тести тощо. Важливо, що в організації освітнього процесу за цією моделлю суттєво змінюється роль учнів, які перестають бути спостерігачами, а самі відповідають за отримані знання та шукають практичне застосування засвоєній інформації.

Нетішинський професійний ліцей представив досвід щодо організації методичної роботи в умовах дистанційного і змішаного навчання, а ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» презентував діяльність медіатеки, яка вміщує колекцію паперових носіїв інформації та цифрових освітніх ресурсів. Вагому роль у реалізації змішаного (дистанційного) навчання відіграють бібліотеки ЗП(ПТ)О. Варто зауважити, що за ініціативи Центру ще у 2017 р. було створено онлайн-бібліотеку професійно-технічної освіти Хмельниччини, де в цифровому форматі розміщено літературу, розроблену педагогами ЗП(ПТ)О області та схвалену науково-методичною радою. Вебресурс постійно оновлюється бібліотекарами навчальних закладів.

Одним із ключових критеріїв оцінювання ефективності діяльності ЗП(ПТ)О області є ефективність організації профорієнтаційної роботи, що стало предметом обговорення учасниками засідання науково-методичної ради. Зокрема, увага була зосереджена на інноваційних формах профорієнтаційної роботи, проведенні тренінгів для учнів закладів загальної середньої освіти, налагодженні соціального партнерства задля популяризації робітничих професій, а також на необхідності створення у структурі ЗП(ПТ)О Центрів професійної кар'єри, основною метою яких є сприяння плануванню кар'єрного розвитку та кар'єрне консультування здобувачів професійної освіти і випускників закладів освіти.

Одне з питань порядку денного – аналіз результатів моніторингу участі учнів ЗП(ПТ)О у 2021 році у сесії ДПА/ЗНО та вхідного моніторингу якості знань учнів І курсу із загальноосвітніх предметів. Варто зауважити, що такі моніторинги НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області проводить щорічно.

За результатами розгляду кожного питання прийнято рішення, які надіслано до ЗП(ПТ)О області. Отже, аналіз актуальних проблем функціонування та розвитку профтехосвіти Хмельниччини у форматі науково-методичного дискурсу дає можливість з'ясувати зовнішні та внутрішні виклики, що їх зумовлюють, та розробити заходи для їх розв'язання; виявити кращі освітні практики та сприяти їх мультиплікації в закладах професійної освіти; забезпечувати дієвий науково-методичний супровід упровадження сучасних освітніх трендів у підготовці кваліфікованих робітників; налагоджувати конструктивний діалог із соціальними партнерами.

55 РОКІВ БАГАТИХ УРОЖАЇВ ДЕРЖАВНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «РЖИЩІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»

Наталія ЯРОЦЬКА, методист Державного навчального закладу «Ржищівський професійний ліцей», м. Ржищів, Київська область;

Наталія ГОРДІЄНКО, методист Державного навчального закладу «Ржищівський професійний ліцей», м. Ржищів, Київська область

Ювілеї, урочистості, квіти, вітання, щирі усмішки... Хвилює й відповідально... На скрижалях історії ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» викарбувані роки, які наповнюють нас життєдайною силою і об'єднують у єдине ціле. Ювілейні 55 років – значна дата для людини й закладу освіти. Позаду – прожиті п'ять з половиною десятиліть, насичених подіями, напруженою працею, глибоким змістом та звершеннями. Покоління педагогів та випускників професійного ліцею протягом цих років дарували один одному радість зустрічей і відкриттів, перемог і досягнень, новий професійний і життєвий досвід. Протягом існування ліцею мав різні назви (СПТУ-50, СПТУ-8, ПТУ-28) та займав різні приміщення, одержавши лише на початку 70-х власну оселю... Але сенс його життя залишався незмінним: виховання гідної й досвідченої зміни працівникам багатьох галузей сільськогосподарського виробництва, автомобільного транспорту та сфери громадського харчування.

Історія ліцею починається з 12 липня 1966 р., коли на базі Ржищівської «Сільгосптехніки» відкрилося сільське професійно-технічне училище № 50, що прийняло на навчання 270 юнаків і дівчат, які були готовими стати механізаторами. Зусиллями колективу майстрів виробничого навчання та викладачів було зроблено все необхідне, щоб юнаки й дівчата добре оволоділи майбутньою професією – професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Перший директор закладу Ю. Панасюк зазначав, що майже в усіх господарствах району, а також навколишніх районах працюють випускники училища.

Трактористи – «конструктори хлібного колоса», «чародії» – так називає їх народ, а ПТУ № 28 (таку назву мав заклад у минулі роки) називали «кузнем хліборобських кадрів». Опанувала цю професію і Віра Бацан, яка за направленням з колгоспу навчалася на шестимісячних курсах професії «Тракторист III класу», а пізніше близько 30-ти років працювала майстром виробничого навчання.

На базі закладу з 1972 року здійснювалась перепідготовка комбайнерів для роботи на зерно-

вих комбайнах «Нива», «Колос», на бурякозбиральних комплексах КС-6 та РКС-6 та трактористів для роботи на тракторах Т-150 і Т-150К. Також на базі тоді ще ПТУ-28 пройшли перепідготовку для роботи на нових комбайнах «Джон Дір», «Кейс» понад 100 представників Київської, Кіровоградської, Волинської, Черкаської областей.

З 1973 року наш заклад розпочав підготовку водіїв автомобіля III класу з кваліфікацією слюсаря-ремонтника (термін навчання 1 рік). Професія «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів; водій автотранспортних засобів (категорія С)» не втрачає своєї популярності.

З 1975 р. заклад здійснює підготовку кваліфікованих робітників з професії «Слюсар контрольно-вимірювальних приладів та автоматики» (термін навчання 3 роки). Здобула професію, продовжила навчання в технікумі та повернулася в рідні стіни майстром виробничого навчання Тетяна Чуприна. Успішно завершив навчання за цією професією Володимир Груленко, який не зупинився на досягнутому, а продовжив навчання у Ніжинському державному педагогічному інституті імені М. В. Гоголя та до теперішнього часу працює у ліцеї викладачем фізики.

У нашому закладі впродовж 1992–2013 рр. здійснювалась підготовка кваліфікованих робітників за професією «Бджоляр». Сьогодні, на жаль, ця найбагатіша професія призабута на державному рівні й перейшла до розряду просто захоплень чи хобі. Всі, хто любить бджолярську справу, можуть пройти курсову підготовку в ліцеї. Щороку під час проведення профорієнтаційних заходів відбуваються виставки продукції бджільництва, під час яких презентується та популяризується професія бджоляра.

Кулінарію дехто вважає суто жіночою професією, але це не так. Разом з дівчатами в ліцеї оволодівають секретами кухарського мистецтва і юнаки. Усі тонкощі кухарської справи, витончений смак, майстерність та професіоналізм передають своїм вихованцям викладачі та майстри виробничого навчання.

Готувати фахівців з професії «Кухар; кондитер» почали в ліцеї з 1992 року. Професія «Офіціант» – наймолодша професія у ліцеї. З 2005 року розпо-

Колектив Державного навчального закладу «Ржищівський професійний ліцей»

чалася курсова підготовка з цієї професії, а первинна професійна підготовка – з 2014 року. Наші випускники – справжні майстри кухарської справи удосконалюють свій професіоналізм не лише в нашій країні, а й за її межами.

У ліцеї вирує насичене позаурочне життя. Спортивні змагання, вечори відпочинку, участь у гуртках аматорської творчості, у проєктній діяльності, зустрічі з цікавими людьми поживають навчальні будні ліцеїстів, дають змогу проявити себе і цікаво провести час. А ще у своїх стінах ліцей прихистив Ржищівський краєзнавчий музей ім. Силкіна, який постійно поповнюється матеріалами з історії закладу та в якому проходять різноманітні відкриті заходи, мистецькі авторські виставки тощо.

За 55 років діяльності закладу освіти його очолювали Ю. Панасюк, М. Осадчий, М. Пустовіт, В. Грицай, В. Криворучко, які віддавали навчанню, вихованню та підготовці підростаючого покоління свої знання, досвід і високий професіоналізм.

З 2001 р. ліцей очолює В. Гордієнко, метою діяльності якого є підняття престижу робітничих професій, забезпечення потреб області кваліфікованими робітничими кадрами [4]. Збереження та утвердження традицій ліцею, їх творчий розвиток – заслуга педагогічних працівників, як ветеранів ліцею, так і молодих фахівців. Перегортаючи сторінки 55-річної історії, хочемо згадати і ветеранів закладу В. П. Кокошу, В. Д. Мінеєва, С. С. Семенець, С. Й. Тесленко, О. О. Шестопал, В. Р. Тугай, М. М. Щербак, Ф. М. Шабатура, М. П. Фенченко, І. В. Бондар, Л. О. Панченко, Г. Г. Гавриляк, Н. Г. Зубченко [4].

Сьогодні в ліцеї веде наполегливу і копітку роботу творчий, висококваліфікований колектив, який є відповідальним за державну справу – навчання і виховання нашої молоді. Аура щирості, сердечності, теплоти – аура людяності – ніколи не покидає стін нашого закладу, найбільшим багатством якого є випускники, що залишилися вірними своїй першій професії. Завдяки їхній щоденній наполегливій праці створюється добробут нашого народу. Випускники долають сходинки на шляху професійного зростання, вони стали справжніми фахівцями своєї справи, працюють в Україні та за її межами. І неодмінно повертаються. Хто в ролі педагогічного працівника, хто в ролі старшого брата, який приводить до ліцею своїх менших братів-сестер, хто просто забігає на хвилинку по суботах, приїхавши на вихідні додому. Але всі згадують з неодмінною теплотою й любов'ю ліцей, який дав їм крила. Крила, що допомогли довести всім, а передусім, мабуть, собі самому: *можу!* Мажу гідно навчатися, творити, працювати, бути професіоналом своєї справи, і це є моє покликання, про яке я дізнався в ліцеї.

Ці крила успіху і учнівської вдячності допомагають педагогічному колективу знову і знову творити своє маленьке диво, виховуючи талановитого учня [6].

*Живи, ліцею, процвітай, наш рідний,
Плекай робітників собі на славу,
Навчай професіям, сьогодні так потрібним,
Вони – фундамент нашої держави!*

ЕТАПИ ЗРОСТАННЯ: 70-ЛІТТЯ ЛУЦЬКОГО ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Володимир ШМІГЕЛЬ, директор ДПТНЗ «Луцьке вище професійне училище будівництва та архітектури», м. Луцьк

ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури» є закладом освіти, який започаткував історію професійно-технічної освіти на Волині. Училище було створено у 1951 р. як школа механізації для підготовки робітничих кадрів сільськогосподарського профілю. З 1960 р. навчальний заклад почав здійснювати підготовку робітничих кадрів для будівельної галузі. Розширення матеріальної бази дало змогу з 1 вересня 1969 р. розпочати першими на Волині підготовку кваліфікованих робітників із середньою освітою. У 1970 р. училище отримує назву МПТУ № 2, а з червня 1974 р. МСПТУ № 2. Відповідно до наказу Міністерства народної освіти УРСР від 16.07.1990 року за № 158 училище одним із перших в Україні було реорганізовано у вище професійне та розпочало впровадження ступеневої підготовки спеціалістів.

За період існування наш заклад освіти декілька разів змінював назву, з 2006 р. отримав нинішню – ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури». У 2021 році училище святкує свій 70-літній ювілей – за цей період ми підготували та випустили більше як 30 000 фахівців. З 1993 – 2021 рр. училище здійснило: 26 випусків молодших спеціалістів (720 осіб, спеціальність «Будівництво та цивільна інженерія»); 19 випусків (250 осіб, спеціальність «Декоративно-прикладне мистецтво»); 12 випусків (130 осіб, спеціальність «Обробка деревини»).

З початку діяльності, а саме з 01.05.1951 до 26.07.1990 рр. керівництво училищем здійснювали вісім директорів, які чимало зробили для розвитку ввіреного їм закладу профтехосвіти. У 1990 р. на посаду директора було призначено Р. Собуцького. У складних умовах перебудови він зміг вивести училище в розряд престижних навчальних закладів не лише Волині, а й усієї

країни. За майже 30-річний період його керівництва училище зберегло будівельний профіль, відбулося потужне оновлення та модернізація навчально-матеріальної бази. Він зумів наповнити професійним змістом саму систему та якість навчання. Адже забезпечення якості професійної освіти є багатоплановим і включає наявність необхідних ресурсів: кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, навчально-методичних тощо, правильну організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки й освіти, контроль освітньої діяльності та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчального процесу. За високі трудові досягнення і професійну майстерність Р. Собуцькому, присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України», нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Нові часи ставлять нові завдання, потребують інноваційних підходів, процес розвитку стає творчим і потребують втілення в освітньому просторі – перед педагогічними працівниками училища постає одна з найголовніших та амбітних цілей – підвищення якості освіти. Забезпечення її є однією з основних умов мобільності, сумісності та привабливості системи професійної освіти, головним складником престижу училища.

Нині у ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури» навчається 685 здобувачів освіти у 30 навчальних групах, здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за напрямками: будівництво, деревообробка та декоративно-прикладне мистецтво (дизайн) за 16 професіями, а також фахових молодших бакалаврів за трьома спеціальностями: «Будівництво та цивільна інженерія»; «Лісове господарство»; «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставра-

ція». Крім того, заклад освіти здійснює перепідготовку кваліфікованих робітників і підвищення їх кваліфікації, а також перепідготовку незайнятого населення. Одночасно з професійною підготовкою здобувачі освіти, які вступили на основі базової середньої освіти, отримують повну загальну середню освіту. Випускники здобувають робітничі професії будівельного і художнього профілю, а кращі учні мають можливість здобути фахову передвищу освіту за освітньо-кваліфікаційним ступенем – фаховий молодший бакалавр.

Нині училище має сучасну навчально-матеріальну базу: 33 кабінети, 16 навчально-виробничих майстерень, лабораторій, два комп'ютерні класи, обладнані мультимедійним обладнанням, під'єднані до мережі «Інтернет». До послуг учнів бібліотека з читальною залом та доступом до цифрових онлайн-ресурсів, а також актова та спортивна зала, гуртожиток, їдальня, стадіон.

В училищі успішно працюють чотири навчально-практичні центри за різними професіями з новим обладнанням та технікою, створені у співпраці з відомими компаніями «KNAUF», «Henkel», «Śnieżka», «Polimin» та навчально-практичний центр електромонтажних робіт. Успішне соціальне партнерство дає змогу залучати інноваційні та матеріальні інвестиції від бізнесу, брати участь в освітніх проектах компаній «KNAUF», «Henkel», «Śnieżka», «Polimin», які спрямовані на якісну підготовку робітників за технологіями компаній з формуванням високої професійної компетентності та модернізацію ресурсного забезпечення інноваційного навчально-виробничого комплексу. Проекти та програми підприємств сприяють підвищенню рівня професійної компетентності педагогів училища, результативності навчального процесу завдяки створенню та впровадженню нового покоління навчальної літератури, методичних матеріалів. Випускники навчально-практичних центрів демонструють на виробництві суттєве підвищення конкурентоспроможності та професійної мобільності, здатність до майстерного використання будівельних матеріалів компаній. Результатом співпраці училища та підприємств-виробників будівельних матеріалів є щорічні перемоги учнів на Міжнародних та Всеукраїнських конкурсах професійної майстерності.

Професійно-практичну та теоретичну підготовку в училищі забезпечує висококваліфікований педагогічний колектив: 28 майстрів, 30 штатних викладачів і 16 сумісників. Наразі 30 педпрацівників мають педагогічну кваліфікацію «Спеціаліст вищої категорії», 3 викладачів – педагогічне звання «Викладач-методист», 1 вихователь – педагогічне звання «Вихователь-методист», 17 – «старший викладач», 8 майстрів виробничого навчання мають педагогічне звання «Майстер виробничого навчання II категорії» і 4 – «Майстер виробничого навчання I категорії», 8 педагогів нагороджено нагрудним знаком «Відмінник освіти України», директор училища – нагрудним знаком «А. С. Макаренко», викладач спецпредметів В. Кусик – званням «Майстер народної творчості України» (2016 р.).

Щороку училище випускає 400–500 кваліфікованих робітників та фахових молодших бакалаврів, які володіють сучасними технологіями будівництва, ремонту, реконструкції, дизайну та мають реальні перспективи працевлаштування і продовження навчання у вищих навчальних закладах. Випускники відділення художніх ремесел успішно реалізують свій потенціал у власних художніх студіях та майстернях, випускники-будівельники працюють на провідних будівельних підприємствах Луцька та Волинської області. Близько 30 % педагогічного колективу закладу – це колишні випускники училища, які реалізували себе в професії і тепер навчають молоде покоління.

У переліку соціальних партнерів училища – більше 30 підприємств міста та області, серед яких ПрАТ «Луцьксантехмонтаж-536», ТзОВ «Західелектромонтаж», ТзОВ «Житлобуд – 2», ТОВ «Шинака Україна», ТзОВ «Луцьктехнобуд», ПП «Укрбудсервіс», ПП «БОШ-Тепло», СП ТзОВ «Модерн ЕКСПО» тощо. Співпраця з провідними підприємствами будівельної галузі дає змогу забезпечити здобувачів освіти училища робочими місцями під час проходження виробничого навчання і виробничої практики, оновити зміст професійно-практичної підготовки навчального закладу шляхом модернізації навчальних майстерень, наближення їх до умов виробництва, спільно формувати замовлення на підготовку робітничих кадрів, забезпечувати працевлаштування випускників училища тощо.

Колектив Державного професійно-технічного навчального закладу «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури»

За впровадження інноваційних підходів у навчальний процес та розвиток соціального партнерства училище нагороджене срібною (2018 р.) та золотими (2014 р., 2019 р.) медалями на Міжнародній виставці «Інноватика у сучасній освіті». Учні та студенти училища неодноразово були переможцями Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності «Worldskills Ukraine 2017–2019 рр.», Міжнародного конкурсу молодих зварників «Золотий кубок Лінде 2018», Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності з професій столяр, маляр, штукатур тощо. Ми готуємо висококваліфікованих фахівців будівельної справи, здатних створювати сучасні інтер'єри, естетично оформлювати приміщення архітектурних споруд з використанням новітніх технологій, швидко змінювати спеціалізацію, поєднувати різні підходи та професійні вимоги, орієнтуватися в сучасних будівельних матеріалах тощо.

Новий час – нові вимоги. В умовах широкого впровадження змішаного та дистанційного навчання, Луцьке ВПУ будівництва та архітектури забезпечує якісний освітній процес через використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Створено загальну училищну платформу Google Classroom, здійснюється постійне інтерактивне спілкування студентів з викладачами (через програми Meet, Teams, Zoom, у

форумах, через електронну пошту чи інші засоби зв'язку). Викладачами та майстрами виробничого навчання напрацьовано великий масив електронних навчальних ресурсів, постійно проводяться курси, тренінги, навчально-практичні семінари з питань використання сучасних електронних технологій, форм та методів проведення уроків.

Окрім навчальної діяльності в училищі учні та студенти цікаво проводять своє дозвілля. Організовано роботу вокального та танцювального гуртків, спортивних секцій. До послуг учнів сучасна читальна зала з кінотеатром, комп'ютерами та широким вибором сучасної літератури. У закладі освіти не тільки велике минуле, але й перспективне майбутнє. А наше майбутнє – то наші учні та студенти. Адже реалії нинішнього життя засвідчують нестачу робітничих кадрів в галузі будівництва з високим рівнем підготовки. Україна розбудовується, і доки існуватиме потреба в спорудженні нових об'єктів будівництва, буде й потреба в підготовці висококваліфікованих спеціалістів, конкурентоспроможних на ринку праці.

ДПТНЗ «Луцьке ВПУ будівництва та архітектури» – це новітній навчальний заклад з системним підходом в професійно-технічній освіті, який має необхідну матеріальну базу та педагогічні кадри із значним досвідом роботи для під-

готовки робітників і фахівців, рівень підготовки яких відповідає сучасним соціально-економічним тенденціям на вітчизняному ринку праці. 70 років у масштабах історії – це невеличкий проміжок часу, а для училища – великий етап життя, який увібрав в себе злети і падіння, випробування і досягнення! Ювілей училища – це не тільки історична віха, це рубіж, який дає можливість озирнутися назад і згадати пройдені шляхи, пригадати добрим словом тих, хто вніс значний внесок для того, щоб сіяти розумне, добре і вічне, вчив азам професій, прищеплював любов до обраної справи.

70-річчя широкої практичної діяльності, використання нововведень з метою отримання конкурентних переваг, впровадження сучасних технологій, новаторських проєктів, які реалізує училище, дозволяють впевнено йти в ногу з часом. Завдяки цілеспрямованості, величезному досвіду, творчому пошуку, високо-

му професіоналізму всього колективу, вмінню дбайливо зберігати закладені традиції, наш заклад освіти незмінно добивається успіхів у здійсненні найсміливіших планів та ідей. На наше переконання в сучасному конкурентному світі працює лише підхід, спрямований на співпрацю в різних галузях, взаєморозуміння в колективі та роботу над удосконаленням, у результаті якого буде отримано кінцевий продукт – конкурентоздатні кваліфіковані спеціалісти, затребувані в галузі будівництва, архітектури та дизайну. А найголовніше – це наш великий колектив однодумців, для яких наше рідне училище стало важливою невід'ємною частиною життя.

Переконаний, що попереду у нас ще багато нових досягнень і перспективне майбутнє, що ваша наполеглива праця та високий професіоналізм і надалі будуть надійним фундаментом розвитку нашого навчального закладу!

“

УВАГА!

Відкрито онлайн-архів видань «Педагогічної преси»!

Шановні освітяни!

В умовах протидії пандемії COVID-19 пропонуємо для педагогічних працівників, методистів та студентів зручний онлайн-інструмент – доступ 24/7 до бібліотеки електронних журналів та газет

www.pedpresa.ua

Перелік наших видань:

Газети:

«Освіта України», «Педагогічна газета України», Спецвипуск газети «Освіта України», «Інформаційний збірник для освітян»;

Науково-методичні журнали:

«Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Математика в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Біологія і хімія в рідній школі», «Вища освіта України», «Фізика та астрономія в рідній школі», «Фізичне виховання в рідній школі», «Професійна освіта» «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»

**З повагою,
колектив видавництва «Педагогічна преса»**

**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
Державне інформаційно-видавниче підприємство

”

ВІТАЄМО З ЗАХИСТОМ ДИСЕРТАЦІЙ

Белан В. Ю. Підготовка майбутніх учителів професійних технічних предметів із використанням технологій дистанційного навчання в університетах Республіки Польща. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

У дисертаційному дослідженні наведено науковий опис досвіду щодо використання технологій дистанційного навчання для забезпечення якості підготовки майбутніх педагогів відповідно до Європейської стратегії розбудови цифрового суспільства, який здійснено на основі цілісного порівняльного аналізу теорії та методики підготовки майбутніх учителів професійних технічних предметів в університетах Республіки Польща. У ході дослідження було обґрунтовано у формі теоретичних положень можливість творчого використання конструктивних ідей польського досвіду в контексті вирішення цілей і завдань запровадження дистанційного навчання в Україні. За результатами аналізу організаційних форм, методів і засобів використання технологій дистанційного навчання в підготовці майбутніх учителів професійних технічних предметів в університетах Республіки Польща було з'ясовано, що польські університети розширюють освітню пропозицію курсами дистанційного навчання.

Горбан Є. І. Розвиток професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в міжкурсовий період підвищення кваліфікації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

У дисертації досліджено розвиток професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в міжкурсовий період підвищення кваліфікації у педагогічній теорії та практиці. Конкретизовано суть і структуру поняття «професійна компетентність методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти». Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено технологію розвитку професійної компетентності методистів закладів професійної освіти в міжкурсовий період підвищення кваліфікації на засадах методологічних підходів, принципів, що уможлиблює розвиток знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, цінностей через реалізацію ціннісно-мотиваційного, інформаційно-когнітивного,

професійно-діяльнісного і рефлексивно-оцінного етапів, підтверджено її результативність.

Недашківський Р. М. Формування професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Київ, 2021.

У дисертаційному дослідженні наведено розв'язання актуального наукового завдання щодо теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва у фаховій підготовці. Визначено й обґрунтовано основні педагогічні умови формування професійної компетентності, розроблено модель формування професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва; удосконалено методику формування професійної компетентності та діагностичний інструментарій оцінювання рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва; дістав подальшого розвитку зміст поняття «професійна компетентність майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва»

Шамралюк О. Л. Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в навчально (науково)-методичних центрах професійно-технічної освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

У дисертації досліджено розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в педагогічній теорії та практиці. Конкретизовано суть і структуру поняття «технологічна культура майстрів виробничого навчання аграрного профілю». Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в навчально-методичних (науково-методичних) центрах (кабінетах) професійно-технічної освіти. Спроектовано модель, що охоплює взаємопов'язані та взаємозумовлені блоки, впроваджено методику та підтверджено ефективність педагогічних умов.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipito_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

В. о. директора видавництва
Аліна ЧЕРНОМОРОВА

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

Фактична адреса:

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54

Юридична адреса:

01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10

+38 (044) 498-10-28

+38 (044) 498-10-29

office@pedpresa.ua

Над номером працювали:

Олександр СІРОЗАЙЦЕВ

Світлана РАДІОНОВА

На с. 1 обкладинки: Андрій Корнієнко та Богдан Кузьменко, здобувачі освіти групи № 103 з професії «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування. Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» на виробничому навчанні в машинно-тракторному парку Державного навчального закладу «Катюжанське вище професійне училище»

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:

2345255@ukr.net з поміткою

«Професійна освіта»

Підписано до друку 03.12.2021 р.
Формат 60x84 1/8. Папір газетний. Друк
офсет. Умов.-друк. арк. 6,5.
Зам. № 22953

Видруковано
ТОВ «Принтстор Груп»
вул. Академіка Туполева, 19 Є, м. Київ, 04128

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2022 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
×				×			×			×	

поштовий

індекс

місто

код вулиці

село

буд.	корп.	кв.

область

район

вулиця

прізвище, ініціали

Читайте в наступному номері

✓ У Міністерстві освіти і науки
України

✓ Профтехосвіта Хмельниччини

✓ Експериментальна робота

✓ З досвіду роботи

✓ Психологічна служба